

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav českého jazyka a teorie komunikace

Diplomová práce

Bc. Alena Kamenová

**Sociokulturní kompetence a jazykové vyučování studentů
programu Erasmus**

Sociocultural competences and language teaching of Erasmus students

Praha 2017

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Šormová, Ph.D.

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala vedoucí své práce Mgr. Kateřině Šormové, PhD. za její pomoc při tvorbě práce a konstruktivní vedení a doc. PhDr. Milanu Hrdličkovi, CSc. za jeho cenné rady.

Děkuji také svým nejbližším za jejich neutuchající podporu, jmenovitě především Světlaně Kateřině a Jarku Andělovým, Ludmile Novákové, Tereze Dusilové a Veronice Korelusové. Nesmírný dík rovněž patří mému životnímu partnerovi Janu Dědečkovi. Všem vám vděčím za pomoc při uskutečnění mého snu.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze, dne 8. května 2017

.....

Bc. Alena Kamenová

Abstrakt

Diplomová práce prostřednictvím dotazníkového šetření zkoumá vliv jazykového vyučování na osvojování sociokulturní kompetence. Na základě interpretace získaných údajů poskytuje informace o respondentech a jejich vztahu k České republice a názorech na ni a její obyvatele. Statistické vyhodnocení získaných dat poskytuje přehled o míře úspěšnosti osvojení sociokulturní kompetence u vybraných sociokulturních oblastí definovaných na základě referenčního popisu úrovně A1 pro češtinu jako cizí jazyk ve vztahu k jazykovému vyučování. Výzkumná část se opírá o teoretické poznatky, které jsme prezentovali v teoretické části práce. Cílem práce je objektivně zmapovat míru osvojení vybraných sociokulturních kompetencí studenty v rámci jazykového vyučování.

Klíčová slova

sociokulturní kompetence, jazykové vyučování, čeština jako cizí/druhý jazyk, student, program Erasmus, Univerzita Karlova

Abstract

The diploma thesis examines the influence of language teaching on the acquisition of socio-cultural competence through the medium of a questionnaire survey. Based on the interpretation of the data obtained, it provides information about respondents and their relationship to and opinions about the Czech Republic and its inhabitants. The statistical evaluation of this data provides an overview of the level of success in developing socio-cultural competence in selected socio-cultural areas. These are defined with reference to criteria specified at level A1 for Czech as a foreign language in relation to language teaching. The research element is based on theoretical hypotheses that we have presented in the theoretical section of the thesis. The aim of the thesis is to objectively map the development of selected socio-cultural competences by students in the context of language teaching.

Key words

sociocultural competence, language teaching, Czech as a foreign/second language, student, Erasmus program, Charles University

Obsah

1. Úvod	6
2. Teoretická část	7
2.1. Program Erasmus+	7
2.1.1. Cíle programu Erasmus+	7
2.1.2. Struktura programu Erasmus+	8
2.1.3. Důležité charakteristiky a zásady programu Erasmus+	9
2.1.4. Řídící orgány programu Erasmus+	10
2.1.5. Programové a partnerské země programu Erasmus+	11
2.1.6. Aktéři programu Erasmus+	12
2.1.7. Univerzita Karlova a program Erasmus+	14
2.1.8. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy a program Erasmus+	15
2.1.9. Sdílení zkušeností studentů programu Erasmus+	22
2.2. Sociokulturní kompetence	24
2.2.1. Komunikační kompetence	24
2.2.2. Sociokulturní kompetence	25
2.2.3. Společný evropský referenční rámec pro jazyky	31
2.2.4. Referenční popis úrovně A1 pro češtinu jako cizí jazyk	35
3. Výzkumná část	41
3.1. Charakteristika výzkumu	41
3.1.1. Cíl výzkumu	41
3.1.2. Výzkumný vzorek	41
3.1.3. Metoda zkoumání a podmínky výzkumu	42
3.1.4. Postup výzkumu	43
3.1.5. Výzkumná otázka a dílčí hypotézy	45
3.2. Statistické vyhodnocení a interpretace získaných dat	47
3.2.1. Charakteristika respondentů na základě vyhodnocených dat	49
3.2.2. Test znalosti sociokulturní kompetence	64
3.2.3. Zpětná vazba lektorek	90
4. Závěr	93
5. Seznam použité literatury a zdrojů	97
6. Přílohy	105

1. Úvod

Propojení současného světa, jež je založeno na soudobých globalizačních procesech, nám přináší mnohá pozitiva, ale i úskalí v rozličných oblastech. Máme-li zájem, můžeme volně cestovat, uzavírat obchody s obchodními partnery z druhé strany zeměkoule či navazovat nová přátelství s lidmi ze zahraničí atp. Každý den můžeme přijít do styku s novým společenstvím, s novou kulturou, a tak na nás trend globalizace, co se komunikace týče, klade vysoké nároky: jako komunikační partneři potřebujeme být tolerantní, kulturně citliví a projevovat pochopení pro projevy jiné kultury, které nám mohou být neznámé a odlišné od našich vlastních. Tyto zvyšující se nároky se odráží i v oblasti jazykového vyučování, ve kterém se stále častěji, kromě potřeby naučit studenty samotný cizí jazyk, zdůrazňuje nutnost seznámit studenty se společenskými pravidly a kulturními zvyky dané společnosti. Proto je nutné poskytnout jim veškeré možné relevantní jazykové vzdělání a informace, jež jsou potřebné pro úspěšnou komunikaci v cizím jazyce a pro přijetí daným společenstvím.

Diplomová práce nese název *Sociokulturní kompetence a jazykové vyučování studentů programu Erasmus* a jejím cílem je objektivně zmapovat míru osvojení vybraných sociokulturních kompetencí studenty v rámci jazykového vyučování. Skládá se ze dvou částí: části teoretické a části praktické.

V první polovině teoretické části se věnujeme stručnému seznámení s programem Erasmus+. V krátkosti a s ohledem na cíl naší práce a cílovou skupinu výzkumu, tj. na jazykové vzdělávání a studenty programu Erasmus+, program popisujeme a zaměřujeme se na jeho realizaci na půdě Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, kde probíhal náš výzkum. Ve druhé polovině teoretické části se zaměřujeme na vymezení pojmu sociokulturní kompetence, který zasazujeme do širšího rámce komunikační kompetence, a pojmu reálie, který je s pojmem sociokulturní kompetence úzce spojen. Rovněž se zmiňujeme o významnosti prezentace sociokulturní kompetence ve vyučování a uvádíme, jak sociokulturní kompetenci zachycují dokumenty, se kterými pracujeme ve výzkumné části diplomové práce. Teoretická východiska zpracováváme na základě studia odborné literatury.

Výzkumná část je vypracována na základě dotazníkového šetření, které se soustředí na vybrané sociokulturní kompetence, resp. zkoumá míru jejich osvojení, v souvislosti s jazykovým vyučováním studentů programu Erasmus v rámci kurzů českého jazyka na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Získaná data statisticky analyzujeme, vyhodnocujeme a docházíme k závěrům.

2. Teoretická část

2.1. Program Erasmus+

Program Erasmus+ je vzdělávací program Evropské unie platný pro sedmileté období počínající rokem 2014 a končící rokem 2020. Jeho základy stojí na již třicetiletých zkušenostech existence evropských vzdělávacích programů.¹ Dnešní Erasmus+ navazuje na předchozích sedm programů: Program celoživotního učení (Erasmus, Leonardo da Vinci, Comenius, Grundtvig), Mládež v akci, Erasmus Mundus a další vzdělávací programy uskutečněné Evropskou komisí v období 2007-2013,² jejichž spojením vznikl.

Rozpočet programu na aktuální období činí 14,7 miliardy EUR a jeho prostřednictvím se v letech 2014 až 2020 mají více než čtyřem milionům osob otevřít a zpřístupnit jak možnosti studia a odborného vzdělávání v zahraničí, tak rozličné příležitosti v rámci dobrovolnických činností nebo nabývání pracovních zkušeností za hranicemi domovské země.

2.1.1. Cíle programu Erasmus+

Evropská unie i společnost nás v posledních letech prostřednictvím svých dokumentů a článků³ upozorňuje na narůstající potřebu evropské společnosti reagovat na socioekonomické změny, kterým bude Evropa na konci tohoto desetiletí čelit.⁴ Mezi hlavní cíle programu Erasmus+ tak patří snaha pomoci jak jednotlivcům, tak celé evropské společnosti umět na tyto změny zareagovat, především prostřednictvím zaměření se na oblast vzdělávání, odborné přípravy, mládeže a sportu.⁵ Cíle programu, jež přímo souvisejí s jazykovým vzděláváním, se zaměřují především na zlepšení výuky a studia jazyků a na zlepšení podpory jazykové rozmanitosti EU a mezikulturního povědomí. Jako konkrétní

¹ Více informací o historii programu: Historie programu Erasmus. *Ostravská univerzita* [online]. Ing. Karina Dráberová, 2013 [cit. 2017-01-22]. Dostupné z: <http://www.osu.cz/index.php?kategorie=27&id=11146>.

² Jedná se o Program celoživotního učení, Mládež v akci, Erasmus Mundus, Tempus, Alfa, Edulink a programy spolupráce s průmyslovými zeměmi v oblasti vysokoškolského vzdělávání. Čerpáno z *Erasmus +: Příručka k programu* [online]. 2016 [cit. 2017-01-20]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/sites/erasmusplus/files/files/resources/erasmus-plus-programme-guide_cs.pdf. Str. 10. Tento zdroj dále v textu označujeme jako *Příručka k programu Erasmus+*. 2016.

³ Jako je např. oficiální sdělení komise EU o strategii *EVROPA 2020 (Evropa 2020. Evropská komise* [online]. [cit. 2017-01-15]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europe2020/index_cs.htm, plné znění *Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění* je k dispozici v dokumentu *SDĚLENÍ KOMISE – EVROPA 2020: Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění*. Brusel: Evropská komise, 2010. Dostupné na <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:CS:PDF>) atp.

⁴ Jimiž jsou především výzvy evropské sociální politiky spojené s globalizací a technologickým pokrokem, více viz např. *Sociální politika v Evropské unii. Business info* [online]. 2009 [cit. 2017-01-11]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/socialni-politika-v-evropske-unii-5149.html>.

⁵ Kompletní výpis cílů programu můžeme najít například v dokumentech *EVROPA 2020 (Evropa 2020. Evropská komise* [online]. [cit. 2017-01-15]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europe2020/index_cs.htm, či *Erasmus+: Příručka k programu* [online]. 2016 [cit. 2017-01-21]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/sites/erasmusplus/files/files/resources/erasmus-plus-programme-guide_cs.pdf.

příklady jejich naplňování mohou sloužit různé formy podpory jazykového vzdělávání jako je například online jazyková podpora Erasmus+⁶, jejíž cílem je umožnit účastníkům programu osvojit si pomocí online dostupných jazykových kurzů a testů jazyk hostitelské země. Další možností jsou pak intenzivní jazykové kurzy v rámci programu Erasmus, kterých v období 2004-2006 využilo skoro 10 000 studentů.⁷

2.1.2. Struktura programu Erasmus+

Erasmus+ v sobě zahrnuje značné množství rozličných akcí a aktivit, jimiž dosahuje svých cílů. Ty můžeme rozdělit na tři tzv. Klíčové akce, aktivity Jean Monnet a akce týkající se sportu. Celkový výčet jednotlivých akcí a aktivit můžeme najít v *Příručce k programu*.⁸ Pro naše potřeby se stručně zaměříme pouze na dvě akce v rámci tzv. Klíčové akce 1, která má za úkol podporovat mobilitu jednotlivců (vzdělávací mobilitu). Právě pro účastníky těchto dvou akcí programu Erasmus+ jsou určeny jazykové kurzy českého jazyka, jež jsou základem našeho výzkumu.

První akce, tj. *Erasmus+: Erasmus*, se prostřednictvím organizování studentských a doktorandských výměn zaměřuje na podporu mobility vysokoškolských studentů (nebo zaměstnanců vysokých škol) mezi tzv. programovými zeměmi (viz kap. 2.1.5.).⁹

Druhou akcí, která je s ohledem na naše téma spíše minoritní, avšak jejíž účastníci se rovněž mohou přihlásit do námi zkoumaných kurzů, představuje *Erasmus+: Erasmus Mundus*, který se věnuje aktivitám spojeným se sdíleným magisterským studiem Erasmus Mundus. V rámci této akce mohou vysokoškolské studenty získat stipendium na mezinárodní magisterský studijní program (na 12 až 24 měsíců), který je následně realizován minimálně ve dvou zemích programu.¹⁰

⁶ Tzv. Erasmus+ OLS, více informací k dispozici na www.erasmusplusols.eu/cs/.

⁷ Čerpáno z Odvětvové politiky: Jazyková politika. *Evropský parlament* [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.13.6.html a z dokumentu Zpráva o provádění akčního plánu „Podpora jazykového vzdělávání a jazykové rozmanitosti“. *EUR-Lex: Přístup k právu Evropské unie* [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A52007DC0554>.

⁸ Čerpáno z *Příručka k programu Erasmus+*. 2016. Str. 10.

⁹ Blíže se studentům přijíždějícím na Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy věnujeme v kapitole 2.1.6.

¹⁰ „Tyto programy realizují mezinárodní konsorcia tvořená alespoň třemi vysokoškolskými vzdělávacími institucemi z různých zemí účastnících se programu Erasmus+. Kromě nich může být součástí konsorcia jedna nebo více vysokoškolských institucí z partnerských zemí.“ ... „Podle toho, z jakých zemí je dané konsorcium složeno, mohou studenti také dostat možnost studovat, zabývat se výzkumnou činností nebo být na stáži v partnerské zemi.“ Čerpáno ze Společné magisterské studium Erasmus Mundus. *European Commission: Erasmus+* [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/opportunities-for-individuals/students/erasmus-mundus-joint-master-degrees_cs.

2.1.3. Důležité charakteristiky a zásady programu Erasmus+

Mezi důležité charakteristiky programu Erasmus+, jež jdou ruku v ruce s jeho cíli, patří uznávání a potvrzování dovedností a kvalifikací, šíření a využívání výsledků projektů, otevřený přístup ke vzdělávacím materiálům, dokumentům a médiím vytvořeným v rámci programu Erasmus+ (v podobě bezplatného digitálního přístupu všem zájemcům). Nesmíme také opomenout mezinárodní rozměr programu (spočívající např. v mezinárodní kreditové mobilitě jednotlivců, společném magisterském studiu Erasmus Mundus atd.), důraz na mnohojazyčnost¹¹, rovný přístup, inkluzi a ochranu a bezpečnost účastníků programu.¹² S ohledem na jazykové vzdělávání se blíže podíváme na dvě uvedené charakteristiky: uznávání dovedností a kvalifikací a mnohojazyčnost.

Snadnější uznávání dovedností a kvalifikací na poli jazykového vzdělávání je zajišťováno pomocí nástrojů Europass a Youthpass. Jedná se o soubory dokumentů, které popisují nabyté kompetence a zkušenosti držitele pasu. Součástí obou pasů je i dokumentace úrovně jazykových kompetencí (týkající se mateřského i cizího jazyka, popř. cizích jazyků).¹³

Mnohojazyčnost je z pohledu Evropské unie důležitým elementem konkurenceschopnosti a znalost cizího jazyka je vnímána jako jedna ze základních dovedností občanů¹⁴ Evropské unie potřebných pro rozšíření jejich studijních a pracovních možností. Jedním z cílů jazykové politiky Evropské unie, a tak i jazykové politiky České republiky, je tedy skutečnost, aby každý občan Evropské unie ovládal kromě své mateřštiny dva další jazyky.¹⁵

Uvedeme-li si základní fakta o Evropské unii, můžeme pochopit šíři a důležitost tohoto cíle. Evropská unie má v současnosti 28 členských států s 500 miliony občanů a na jejím území se používá 24 úředních jazyků a 3 různé abecedy.¹⁶ Odhaduje se, že na území Evropské

¹¹ Termín mnohojazyčnost používáme v souladu s jeho užíváním v citovaných dokumentech Evropské unie. Dle biografie *Druhý a cizí jazyk: osvojování a vyučování: terminologický slovník*, která neuvádí pojem mnohojazyčnost, pojmáme jako odpovídající pojmy pojmy vícejazyčnost a multilingvismus (vztahující se ke dvoj- i vícejazyčným jedincům nebo k situaci, kdy určitá společnost používá dva nebo více jazyků, koexistujících vedle sebe – tzv. společenský bilingvismus), viz ŠEBESTA, K. *Druhý a cizí jazyk: osvojování a vyučování: terminologický slovník*. 2014. Str. 18.

¹² ŠEBESTA, K. *Druhý a cizí jazyk: osvojování a vyučování: terminologický slovník*. 2014. Str. 11-14.

¹³ Více informací o těchto dokumentech je k dispozici na oficiálních stránkách vytvořených Evropskou unií <https://www.youthpass.eu/cs/> a <http://europass.cedefop.europa.eu/cs>.

¹⁴ „Strategický rámec „Vzdělávání a odborná příprava 2020“ po závěrech Rady Evropské unie ze dne 20. května 2014 o mnohojazyčnosti a rozvoji jazykových kompetencí považuje jazyky za jednu ze základních dovedností ve vzdělávání.“ Citováno z Jazyková politika. *Evropský parlament: Jsme tu pro vás* [online]. Michaela Franke / Mara Mennella, 2016 [cit. 2017-12-05]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuld=FTU_5.13.6.html.

¹⁵ Jedná se o tzv. Barcelonský cíl. Více v dokumentu *Sdělení komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů - Mnohojazyčnost: přínos pro Evropu i společný závazek: {SEK(2008) 2443} {SEK(2008) 2444} {SEK(2008) 2445}*. Brusel: Evropská komise, 2008. Dostupné online <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52008DC0566>.

¹⁶ Čerpáno z Jazyková rozmanitost. *European Commission: Vzdělávání a odborná příprava* [online]. [cit. 2017-12-05]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/education/policy/multilingualism/linguistic-diversity_cs.

unie nyní žije zhruba 175 národností a kromě úředních jazyků je ve specifických regionech či specifickými skupinami používáno dalších přibližně 60 jazyků.¹⁷

Přestože na tuto jazykovou rozmanitost nahlíží Evropská unie jako na velký přínos a zdroj bohatství, je nutné si uvědomit i fakt, že na jejím základě může docházet ke zvyšování komunikačních propastí, prohlubování sociálních odlišností a vzniku možných nerovných příležitostí. Ovládá-li člověk více jazyků, může se mu jejich prostřednictvím nabízet přístup k lepšímu životu a pracovním příležitostem než člověku, jenž ovládá pouze jeden jazyk. A právě evropské vzdělávací programy, mezi které patří i program *Erasmus+*: *Erasmus*, mohou slovy komise Evropského parlamentu patřit k těm „nejúčinnějším způsobům, jak se naučit jiné jazyky a přijít do styku s jinými kulturami“¹⁸, což potvrzují i sami studenti programu Erasmus+, kteří mezi největší přínosy svého pobytu v zahraničí uvádějí právě zlepšení svých jazykových znalostí.¹⁹

2.1.4. Řídící orgány programu Erasmus+

Orgány Evropské unie

Hlavní zodpovědnost za uskutečňování a chod programu Erasmus+ na evropské úrovni leží na bedrech Evropské komise. Kromě správy rozpočtu, stanovování cílů a priorit atd.²⁰ patří mezi její úkoly snaha dostat program Erasmus+ co nejlíže k jeho příjemcům a dosáhnout přizpůsobení se programu rozmanitosti národních systémů vzdělávání, odborné přípravy a práce s mládeží. Z toho důvodu svěčuje Komise realizaci programu tzv. národním agenturám. Každá programová země má jednu či více národních agentur, které „podporují a realizují program na národní úrovni a působí jako prostředníci mezi Evropskou komisí a zúčastněnými organizacemi na místní, regionální a národní úrovni“²¹ a provázejí uživatele programu Erasmus+ všemi jeho fázemi.

Realizaci programu Erasmus+ napomáhá celá řada dalších subjektů.²² V oblasti jazykového vzdělávání nás mohou zajímat především Národní cetra Europassu (viz kap.

¹⁷ Čerpáno ze *Sdělení komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů - Mnohojazyčnost: přínos pro Evropu i společný závazek: {SEK(2008) 2443} {SEK(2008) 2444} {SEK(2008) 2445}*. Brusel: Evropská komise, 2008. Dostupné online <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52008DC0566>.

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ Konkrétní úkoly jsou k dispozici např. v *Příručce k programu Erasmus+*. 2016. Str. 18.

²¹ Čerpáno z *Příručce k programu Erasmus+*. 2016. Str. 18.

²² Jedná se o síť Eurydice, Síť národních zpravodajů nástroje Youth Wiki, Národní podpůrná střediska pro eTwinning, evropské platformy School Education Gateway (SEG) a Elektronická platforma pro vzdělávání dospělých v Evropě (EPALE), Národní kanceláře Erasmus+, Sekretariát skupiny afrických, karibských a tichomořských států (AKT sekretariát),

2.1.3.), která na území Evropy pomáhají jednotlivcům transparentním způsobem předkládat a dokumentovat jejich dovednosti a kvalifikace, včetně dovedností a kvalifikací jazykových, a dále také centra SALTO Youth, která mají mimo jiné na starosti koordinaci zavádění již zmíněného nástroje Youthpass (viz kap. 2.1.3.).

Orgány zodpovědné za Erasmus+ na území České republiky

Na národní úrovni České republiky je řízení programu Erasmus+ svěřeno, jako tzv. zodpovědnému vnitrostátnímu orgánu, Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy České republiky v součinnosti s jeho pracovními strukturami, národní agenturou a nezávislým auditorem.²³

Národní agenturou realizující administraci programu Erasmus+ v České republice byla pověřena příspěvková organizace založená Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky Dům zahraniční spolupráce.

V roce 2007 se součástí Domu zahraniční spolupráce stala Národní agentura pro evropské vzdělávací programy. Tato agentura se zrodila současně se vznikem předchozí generace Programu celoživotního učení.²⁴ Prostřednictvím této agentury řídí Dům zahraniční spolupráce evropské vzdělávací programy v České republice, nese zodpovědnost za veškeré aktivity související s realizací programu Erasmus+ a zprostředkovává finanční prostředky Evropské unie určené na podporu nejdůležitějších oblastí programu.²⁵

2.1.5. Programové a partnerské země programu Erasmus+

Mezi důležité pojmy pro orientaci v oblasti účastníků programu Erasmus+ z pohledu způsobilých zemí patří „programová země“ a „partnerská země“.

Sít odborníků v oblasti reformy vysokoškolského vzdělávání (HEREs), Evropská síť nadnárodních informačních center Euroguidance, Síť národních referenčních center EQAVET, Národní informační střediska pro akademické uznávání (NARIC), Síť národních týmů expertů ECVET a Síť Eurodesk. Bližší popis cílů jednotlivých organizací můžeme najít v publikaci *Příručka k programu Erasmus+*. 2016.

²³ Bližší charakteristika řídicí struktury je k dispozici na Řízení programu na národní úrovni. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: EU a zahraničí: Erasmus+* [online]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/rizeni-programu-na-narodni-urovni>.

²⁴ Jedná se o Lifelong Learning Programme – LLP 2007-2013 (Program celoživotního učení – Erasmus, Leonardo da Vinci, Comenius, Grundtvig), čerpáno z *NAEP: Národní agentura pro evropské vzdělávací programy* [online]. [cit. 2015-12-06]. Dostupné z: <http://www.naep.cz/#>.

²⁵ Mimo aktivity spojené s Národní agenturou pro vzdělávací programy se Dům zahraniční spolupráce věnuje administraci řady dalších mezinárodních programů, mezi které patří i Program podpory českého kulturního dědictví v zahraničí. V jeho rámci je krajanům zajišťováno studium v České republice a jeho prostřednictvím jsou do zahraničních vysokých škol či zahraničních krajských komunit vysíláni čeští lektori či učitelé.

Účastníci programu Erasmus+ by zpravidla měli mít místo pobytu v některé z tzv. programových zemí. Tak jsou označeny země, které se mohou účastnit všech akcí spadajících do programu Erasmus+. Mezi ně patří všechny členské státy Evropské unie a programové země mimo Evropskou unii.²⁶ Některých akcí se na základě splnění stanovených kritérií nebo podmínek mohou zúčastnit i tzv. partnerské země.²⁷ Tyto země dělíme na tzv. partnerské země sousedící s Evropskou unií a ostatní partnerské země.²⁸

2.1.6. Aktéři programu Erasmus+

V předchozí kapitole jsme si vysvětlili, co chápeme pod pojem „způsobilé země“ a jak se dělí. Nyní si stručně popíšeme účastníky, kteří se do programu mohou zapojit.

Z výše uvedených způsobilých zemí se do programu Erasmus+ mohou zapojit organizace, instituce, skupiny apod., které program zprostředkovávají,²⁹ a jednotlivci či soukromé osoby, které se programu účastní. Jednotlivce můžeme dále rozdělit na studenty, pracovníky a ostatní jednotlivce. S ohledem na zaměření této práce si blíže popíšeme pouze jednotlivce-studenty vzdělávající se v zahraničí, kteří představují cílovou skupinu našeho výzkumu.

Studenti

Účast v programu nabízí studentům mnoho přínosů: od možnosti širšího uplatnění na pracovním trhu, výrazného přínosu vzhledem ke znalosti cizího jazyka, přes seznámení se s novou kulturou, osvojení si potřebných sociálních dovedností až po zásadní vliv na sebedůvěru jedince, získání pocitu nezávislosti a nabytí rozličných zkušeností.³⁰

²⁶ Tj. tři členské státy Evropského hospodářského prostoru Norsko, Island, a Lichtenštejnsko a rovněž dvě kandidátské země – Bývalá jugoslávská republika Makedonie a Turecko. Čerpáno z Komu je program určen? *European Commission: Erasmus+* [online]. [cit. 2017-01-20]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/about/who-can-take-part_cs.

²⁷ Jedná se o země, které nejsou součástí Evropské unie, Evropského hospodářského prostoru nebo nejsou tzv. kandidátské země. Přesné rozdělení programových a partnerských zemí (regionů) a jejich možností účastnit se akcí programu Erasmus+ je k dispozici například v publikaci *Příručka k programu Erasmus+*. 2016. Str. 24-25.

²⁸ Čerpáno z Komu je program určen? *European Commission: Erasmus+* [online]. [cit. 2017-01-20]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/about/who-can-take-part_cs. Přesný seznam zemí platný při tvorbě diplomové práce k dispozici na Projekty mobility osob / Vysokoškolské vzdělávání. *Erasmus+* [online]. [cit. 2016-01-14]. Dostupné z: <http://www.naerasmusplus.cz/cz/mobilita-osob-vysokoskolske-vzdelavani/pro-studenty/>.

²⁹ V rámci České republiky se do programu Erasmus+ „mohou zapojit české veřejné, státní a soukromé vysoké školy (VŠ) a také vyšší odborné školy (VOŠ), které vlastní Listinu programu Erasmus pro vysokoškolské vzdělávání ECHE (Erasmus Charter for Higher Education), kterou Evropská komise opravňuje vysokoškolskou instituci k účasti v programu Erasmus+.“ Čerpáno z Projekty mobility osob / Vysokoškolské vzdělávání. *Erasmus+* [online]. [cit. 2016-12-06]. Dostupné z: <http://www.naerasmusplus.cz/cz/mobilita-osob-vysokoskolske-vzdelavani/pro-studenty/>.

³⁰ Čerpáno z Jednotlivci: Příležitost pro každého. *European Commission* [online]. [cit. 2017-01-06]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/individuals_cs.

Studentům, kteří se rozhodnou vyjet do zahraničí, se nabízejí hned dva základní typy aktivit: studijní pobyt a praktická stáž.³¹

Studijní pobyt

Studijní pobyt může trvat od tří do dvanácti měsíců a student se může vydat na jakoukoli zahraniční vysokoškolskou instituci, která má uzavřenou platnou meziinstitucionální dohodu s vysílající vysokoškolskou institucí.³² Vysokoškolské instituce se mohou nacházet v programových i partnerských zemích (viz kap. 2.1.5.).

Praktická a absolventská stáž

Druhou možnou aktivitou je praktická stáž, kterou student absolvuje ve vybraném zahraničním podniku nebo organizaci v možné délce od dvou do dvanácti měsíců. Tato stáž se realizuje dohodou mezi třemi stranami: studentem, jeho vysílající vysokoškolskou institucí a organizací či podnikem, která studenta přijímá.

Novinkou je možnost tzv. absolventské stáže, na kterou je nutné se přihlásit a podepsat ji ještě během vysokoškolského studia. Nástup i absolvování této stáže je nutné realizovat v časovém rozmezí dvanácti měsíců od ukončení studia. Organizace či firma, jež přijme studenta na praktickou či absolventskou stáž, se musí nacházet v programové zemi (viz kap. 2.1.5.).

Celková doba pobytu studenta na studijním pobytu či praktické stáži je omezena na dvanáct měsíců v rámci studijního cyklu, který je tvořen bakalářským, magisterským a doktorským studiem.³³ Kombinovatelnost je libovolná, tzn. že se student může zúčastnit například tříměsíčního studijního pobytu, poté šestiměsíčního pobytu a následně například tříměsíční praktické stáže.³⁴

³¹ Kromě studijních pobytů a praktických stáží v zahraničí, kterým se zde věnujeme, zprostředkovává program Erasmus+ také společně magisterské studium Erasmus Mundus.

³² Tyto instituce musejí podepsat tzv. listinu pro Erasmus pro vysokoškolské vzdělávání (ECHE), na jejímž základě se zavazují poskytnout účastníkům programu veškerou potřebnou podporu, a to včetně jazykové přípravy. Čerpáno z *Příručka k programu Erasmus+*. 2016. Str. 37.

³³ Studuje-li student víceletý (např. pětiletý) magisterský program, celkový časový limit na studijní pobyt a/nebo praktickou stáž je navýšen na dvacet čtyři měsíců. Čerpáno z Projekty mobility osob: Vysokoškolské vzdělávání. *Erasmus+* [online]. [cit. 2017-01-21]. Dostupné z: <http://www.naerasmusplus.cz/cz/mobilita-osob-vysokoskolske-vzdelavani/pro-studenty/>.

³⁴ Absolvoval-li student studijní pobyt či praktickou stáž v předchozím Programu celoživotního učení/Erasmu (LLP 2007-2013), délka tohoto pobytu se mu do této doby rovněž započítává. Čerpáno z Projekty mobility osob: Vysokoškolské vzdělávání. *Erasmus+* [online]. [cit. 2017-01-21]. Dostupné z: <http://www.naerasmusplus.cz/cz/mobilita-osob-vysokoskolske-vzdelavani/pro-studenty/>.

2.1.7. Univerzita Karlova a program Erasmus+

Na akademický rok 2016/2017 Karlova univerzita uzavřela téměř dva tisíce smluv³⁵ se vzdělávacími institucemi ze všech evropských zemí zapojenými do programu Erasmus+, které jejím studentům poskytují více než dva tisíce míst na zahraniční studijní pobyt v délce jednoho či dvou semestrů (minimální délka je 90 dní, maximální 12 měsíců).³⁶ Co se týče poměru vyslaných a přijatých studentů, jejich počet se na jednotlivých fakultách liší, v celkovém součtu v rámci Karlovy univerzity je však jejich poměr téměř vyvážený, 1:1.³⁷ Počet přijíždějících zahraničních studentů na Univerzitu Karlovu v rámci programu Erasmus+ tak odpovídá počtu studentů, kteří z Univerzity Karlovy do zahraničí vyjíždějí.

Pro zjednodušení administrativního postupu nutného pro uskutečnění studijního pobytu v rámci programu Erasmus+ využívá Univerzita Karlova on-line přístupnou aplikaci³⁸, jejímž prostřednictvím může každý účastník programu sledovat průběh a stav svého procesu, získávat potřebné dokumenty a informace v online podobě apod.

Organizaci programu Erasmus+ na univerzitní úrovni má na starosti Evropská kancelář Univerzity Karlovy. Tato kancelář má osm koordinátorů, kteří se věnují organizaci spojené s programem Erasmus+.³⁹ Na úrovni jednotlivých fakult univerzity je zodpovědnost za organizaci a realizaci programu Erasmus+ svěřena tzv. oddělením pro zahraniční styk (popř. zahraničním oddělením apod.). Každé oddělení má tzv. koordinátory programu Erasmus+ (jednoho až tři), kteří v rámci své fakulty zajišťují jeho organizaci a realizaci.

Zahraníční oddělení Filozofické fakulty Univerzity Karlovy má v současné době koordinátorky dvě. Další koordinátoři programu Erasmus+ jsou k dispozici na úrovni jednotlivých kateder a ústavů Filozofické fakulty. Co se týče počtu bilaterálních dohod uzavřených v rámci programu Erasmus+, patří Filozofické fakultě mezi fakultami Univerzity Karlovy každoročně prvenství.⁴⁰

³⁵ Sjednanou smlouvou je stanoven rozsah dané dohody o mobilitě, tj. počet vyjíždějících a přijíždějících účastníků (tento rozsah nemusí být vzájemný), a součet dob trvání možných pobytů. V případě mobility studentů je definována i úroveň studijních programů. Vznik, rozsah a prodloužení dohody iniciuje koordinátor ústavu či katedry ze smluvní instituce.

³⁶ Přesné statistiky jsou k dispozici na stránkách Univerzity Karlovy www.cuni.cz.

³⁷ Čerpáno ze Statistiky. *Univerzita Karlova* [online]. [cit. 2016-12-27]. Dostupné z: <http://www.cuni.cz/UK-4159.html#3>.

³⁸ On-line APLIKACE: *Webové aplikace Univerzity Karlovy* [online]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/>. Údaje čerpá ze Studentského informačního systému a z informací o dané inter-institucionální dohodě platné pro zpracovávanou žádost studenta.

³⁹ Bližší informace jsou k dispozici na Koordinátoři. *Filozofická fakulta Univerzity Karlovy* [online]. [cit. 2016-12-27]. Dostupné z: <http://www.cuni.cz/UK-4172.html>.

⁴⁰ Statistiky dokumentují období od akademického roku 2004/2005 do roku 2010/2011. Na statistice je možné vidět i každoroční růst počtu uzavřených dohod. Čerpáno ze Statistiky. *Univerzita Karlova* [online]. [cit. 2016-12-27]. Dostupné z: <http://www.cuni.cz/UK-4159.html#3>.

2.1.8. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy a program Erasmus+

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze měla ke konci roku 2015 v rámci programu Erasmus+ uzavřeno cca 500 smluv.⁴¹ Studenti Filozofické fakulty Univerzity Karlovy vyjíždějí v rámci programu Erasmus+ nejčastěji do Německa, Francie, Španělska a Velké Británie. Na Univerzitu Karlovu se pak nejčastěji vydávají studenti z Polska, Francie, Německa, Španělska a Slovenska.⁴²

V kalendářním roce 2015 bylo na Filozofickou fakultu v rámci programu Erasmus+ přijato celkem 411 studentů⁴³ a oproti minulému roku, ve kterém na FF UK na čtyři až devítiměsíční studium přijelo 341 zahraničních studentů, se jedná o značný nárůst. Co se týče počtu studentů FF UK, kteří vyjeli za studiem do zahraničí, ten oproti minulému roku rovněž narostl, a to z 222 výjezdů na 235.⁴⁴

Zahraníční oddělení pořádá pro zájemce o výjezd do zahraničí následující informační semináře: obecný informační seminář pro zájemce o výjezd, který slouží k seznámení se s obecným smyslem programu a s kroky vedoucími k úspěšnému získání nominace na výjezd studenta do zahraničí, a pravidelný informační seminář pro již nominované studenty, jehož prostřednictvím dostávají praktické rady spojené s pobytem a informace o studentských povinnostech týkající se výjezdů. Účast na něm je pro nominované studenty povinná.⁴⁵

Pro zahraniční studenty, kteří přijeli v minulých letech na Filozofickou fakultu, byl v roce 2014/2015 k dispozici modulový systém kurzů a přednášek v cizích jazycích *Czech Culture: Literature, Theatre, New Media, Environment*, kterého se zúčastnilo patnáct studentů. V zimním semestru 2015/2016 byly k dispozici moduly *Czech Culture: Literature, Theatre, New Media, Environment* a *Current Issues of the Political and Social Life in the Czech Republic & Challenges of the World*, kterých se zúčastnilo čtyřiatdvacet studentů.⁴⁶ Tím se dostáváme k naší cílové skupině – přijíždějícím zahraničním studentům.

⁴¹ Počet smluv oproti minulému roku vzrostl zhruba o 10 % (aktuální stav a počet smluv k dispozici na stránkách Filozofické fakulty Univerzity Karlovy). Filozofická fakulta chápe navazování a rozšiřování spolupráce s prvotřídními evropskými univerzitami jako významný trend, v jehož rámci se zapojuje například do sítě ELAN (European Liberal Arts Network), která zvyšuje atraktivitu Erasmu+ na Filozofické fakultě a podporuje mimo kvantitativní mobility především zvýšení jejich kvality. Čerpáno z FRIEDOVÁ, M. *Výroční zpráva za období od 1. ledna 2015 do 31. prosince 2015*.

⁴² Informace pro akademický rok 2015/2016. Čerpáno FRIEDOVÁ, M. *Výroční zpráva za období od 1. ledna 2015 do 31. prosince 2015*.

⁴³ Z toho 105 studentů na letní semestr 2014/2015, 222 studentů na zimní semestr 2015/2016 a 84 studentů na celý akademický rok 2015/2016. Na praktickou část v rámci programu Erasmus+ bylo z tohoto počtu přijato devět studentů. Čerpáno z FRIEDOVÁ, M. *Výroční zpráva za období od 1. ledna 2015 do 31. prosince 2015*.

⁴⁴ Výrazný nárůst zaznamenaly především praktické stáže (z 16 v roce 2014 na 38 v následujícím roce). Čerpáno z FRIEDOVÁ, M. *Výroční zpráva za období od 1. ledna 2015 do 31. prosince 2015*.

⁴⁵ Čerpáno z FRIEDOVÁ, M. *Výroční zpráva za období od 1. ledna 2015 do 31. prosince 2015*.

⁴⁶ Za absolvování těchto seminářů mohli zahraniční studenti obdržet kredity (ECTS).

V následující kapitole si přiblížíme akce, dokumenty a informace, které jednotlivá oddělení Filozofické fakulty připravují pro zahraniční studenty přijíždějící v rámci programu Erasmus+. Právě tyto studentům poskytované dokumenty se podílely na definování výběru zkoumaných sociokulturních oblastí ve výzkumné části práce (viz kap. 3.1.4.).

2.1.8.1. Péče o přijíždějící zahraniční studenty programu Erasmus+

Evropská kancelář Univerzity Karlovy

Odpovědní koordinátoři Evropské kanceláře Filozofické fakulty zasílají přijíždějícím studentům před jejich příjezdem několik informačních brožur, letáků a e-mailů. Je jimi například tzv. Erasmus Arrival Information Sheet vyhotovený ve třech verzích: pro Prahu, Hradec Králové a Plzeň. V těchto dokumentech jsou přijíždějícím studentům stručně podávány následující praktické informace:

- kontakty na Evropskou kancelář a fakulní koordinátory;
- informace o příjezdu do České republiky a registraci (zde jsou uvedeny např. základní informace o příjezdu do Prahy a cestě z letiště do centra či smluveného ubytování, o dopravních prostředcích a pražské hromadné dopravě i s odkazy na potřebné internetové stránky poskytující více informací, o studentském informačním systému (SIS), průkazech Univerzity Karlovy);
- stručné informace o možnostech univerzitního či soukromého ubytování, o vízech a povoleních k pobytu;
- a v neposlední řadě také informace o zdravotní péči v České republice a zdravotním pojištění včetně telefonních čísel na nouzová volání (hasiči, záchranná služba apod.).

Mimo tyto dokumenty zasílá Evropská kancelář přijíždějícím studentům letáčky s informacemi o kolejích, na kterých jsou studenti Erasmus+ v Praze ubytováni (informace o kolejích v Hradci Králové a Plzni zabezpečují tamní fakulty). Studentům tak jsou k dispozici podrobné informace o pražských kolejích Hostivař, Na Větrníku, Hvězda a Trója (Kolej 17. listopadu). Tyto informace zahrnují například:

- údaje o ubytovací kanceláři, jejích úředních hodinách a ubytování mimo tyto hodiny
- životě na koleji: praktické informace týkající se například povlečení, prádelny, sušárny, koupelen a toalet (s upozorněním dané koleje o sdílených koupelnách a toaletách, je-li to její případ), kuchyně, lednice, internetu, plateb nájemného,

- mapu blízkého okolí dané koleje
- stručný anglicko-český slovníček pro potřebu dorozumění se za účelem opravy určitého vybavení koleje.

Přijíždějícím studentům jsou rovněž rozesílány různé další informační e-maily, např. o lékařské péči. V tomto e-mailu se studenti dozvídají postup uznání zdravotní karty, tzv. EHIC karty, u některé z českých zdravotních pojišťoven nebo jak najít v místě svého bydliště praktického či zubního lékaře (nechybí opět krátký anglicko-český slovníček potřebných pojmů) či informace o lékárně a nejběžnějších v Česku prodávaných lécích na bolest, průjem apod. nebo stručné údaje o pohotovosti.

Studenti také získávají odkazy na užitečné internetové stránky, např. na univerzitní internetový časopis *International iForum*, který vznikl za spolupráce Evropské kanceláře Univerzity Karlovy, Odboru vnějších vztahů Univerzity Karlovy a Erasmus klubu Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Hlavním cílem tohoto projektu je zpřístupnit studentské akce a aktivity i mezinárodním studentům, kteří díky tomu mohou lépe poznat českou kulturu, a především se svými českými kolegy navázat nové kontakty, které jim usnadní a zpříjemní jejich pobyt.⁴⁷

Zahraníční oddělení Filozofické fakulty Univerzity Karlovy

Zahraníční oddělení FF UK je oddělení děkanátu Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, jenž má na starosti registraci zahraničních studentů, kteří přijíždějí studovat na Filozofickou fakultu, a je jim nápomocné před studiem i po celou jeho dobu.⁴⁸ Aby zaměstnanci Zahraníčního oddělení usnadnili zahraničním studentům jejich pobyt v České republice a již dopředu jim zodpověděli nejčastější otázky spojené jak se studiem, tak s praktickými stránkami pobytu v cizí zemi, vydávají každý rok počínaje rokem 2013 příručku *Erasmus Guide*.

⁴⁷ V anglické elektronické verzi časopisu *iForum* (v sekci „Studenti“)⁴⁷, kam cca od roku 2012 v podobě článků a rozhovorů souvisejících s programem Erasmus+ vcelku pravidelně přispívá jak Evropská kancelář, tak samotní studenti programu Erasmus+, můžeme najít články věnující se tématům jako je například Erasmus s dětmi, seniorští studenti Erasmus, hendikepovaní studenti anebo třeba vízová problematika či různé praxe pro studenty programu Erasmus (např. praxe spojené s Červeným křížem či Tschechien Online) nebo projekt *Evropa dělá školu* (viz níže v této kapitole).

⁴⁸ Agenda Zahraníčního oddělení zahrnuje kompletní studium v zahraničí, aktuální nabídku pro studenty a pedagogy, informace pro vyjíždějící pedagogy a zaměstnance a přijíždějící zahraniční vědecko-pedagogické pracovníky. Čerpáno ze Zahraníčního oddělení. *Filozofická fakulta Univerzity Karlovy* [online]. [cit. 2016-12-27]. Dostupné z: <http://www.ff.cuni.cz/fakulta/oddeleni-dekanatu/zahranicni-oddeleni/>.

V této příručce mohou studenti každoročně najít aktualizované praktické informace od:

- uceleného přehledu a základních informací o univerzitě, Filozofické fakultě a jejích součástech;
- seznamu koordinátorů jednotlivých ústavů a kateder, administrativních procesech a podpory zahraničních studentů;
- přes informace spojené s příjezdem do České republiky (týkající se registrace, přihlašování do kurzů, tzv. orientačního týdne či *Buddy programu*, průkazů UK, registrace na cizinecké policii, atd.);
- informace spojené se studiem na Filozofické fakultě (jako je ubytování, menzy, stručný přehled knihoven apod.);
- až po výběr praktických rad pro život v hlavním městě (například o hromadné dopravě, české měně a směnárenských službách, lékařské péči, pražské kriminalitě a policii či informaci o studentských klubech pomáhajících zahraničním studentům s aklimatizací v nové zemi).⁴⁹

Kromě této příručky, kterou zahraniční studenti dostávají v rámci tzv. orientačního týdne pořádaného Filozofickou fakultou, je Zahraniční oddělení před jejich příjezdem prostřednictvím e-mailu informuje o dalších praktických aktivitách a akcích, například o tzv. *Buddy programu*: o jeho funkcích a přínosech pro zahraniční studenty včetně odkazů, jak se do něj zapojit.

Zahraničním studentům přijíždějícím především v rámci programu Erasmus+ jsou již po několik let nabízeny také semestrální kurzy českého jazyka. Výuka těchto kurzů je zajišťována studenty a studentkami navazujícího magisterského studijního oboru Učitelství češtiny jako cizího jazyka Ústavu českého jazyka a teorie komunikace v rámci jejich povinné pedagogické praxe a probíhá v podobě tandemu, ideálně v kombinaci začínající lektor/ka a zkušenější lektor/ka.

Tyto semestrální kurzy jsou určeny začátečníkům nebo mírně pokročilým studentům,⁵⁰ kteří za jejich úspěšné absolvování obdrží tři nebo šest kreditů (tzv. ECTS credit)⁵¹.

⁴⁹ Příručka *Erasmus Guide* pro akademický rok 2015/2016 je k dispozici na *Erasmus Guide 2015/2016* [online]. Praha: Faculty of Arts, Charles University, 2015 [cit. 2016-12-27]. Dostupné z: http://www.ff.cuni.cz/wp-content/uploads/2012/12/Erasmus_guide_2015_2016_web.pdf.

⁵⁰ Tito studenti nesmí být současně studenty Ústavu bohemistických studií. Kurzy vedené Ústavem bohemistických studií jsou pro studenty přijaté na bohemistiku, český jazyk, českou literaturu nebo slavistiku zdarma. Čerpáno z BIEBER, J., BOUŠKOVÁ, M. *LLP/ERASMUS – PŘÍRUČKA PRO KOORDINÁTORY ÚSTAVŮ A KATEDER FF UK: 2010/2011*.

⁵¹ ECTS (European Credit Transfer System) je kreditní systém, který byl poprvé představen v Evropě v roce 1989 v rámci evropského vzdělávacího programu Erasmus. Dnes je používán širokou řadou vzdělávacích institucí a slouží jako prostředek

Pro zahraniční studenty programu Erasmus+ přijaté na Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy jsou tyto kurzy zdarma,⁵² pro zahraniční studenty z ostatních fakult Univerzity Karlovy či jiných univerzit jsou kurzy zpoplatněny.⁵³

Předmětem výzkumné části této diplomové práce jsou právě zahraniční studenti účastníci se těchto kurzů českého jazyka.

Charles University International Club (IC CUNI)

Velké množství společenských, kulturních nebo sportovních akcí či výletů, určených jak pro zahraniční studenty Erasmu, tak pro studenty české, pořádá studentský klub Charles University International Club (IC CUNI). Studenti, kteří jej dobrovolně organizují či se zapojují do jednotlivých akcí, si kladou za cíl pomoci zahraničním studentům s adaptací v rámci jejich pobytu v České republice, snaží se jim jej usnadnit a pomoci příjemně prožít. Ze všech akcí, kterých se přijíždějící studenti mohou zúčastnit, bychom rádi vyzdvihli především tzv. *Buddy program*, *Orientation week* a *Tandem Teaching program*.

Tzv. *Buddy program* je jednou z klíčových aktivit klubu propojující české a zahraniční studenty. Čeští studenti v rámci programu pomáhají zahraničním studentům převážně v začátcích jejich pobytu, ať už zodpovídáním otázek o studiu či pobytu v Praze (o dopravě, o zajímavých místech atd.) či doprovázením je na instituce apod. (tato podoba pomoci je už pak na studentech samotných, záleží na jejich domluvě). Českým studentům, kteří se do *Buddy programu* zapojí, je k dispozici příručka, tzv. *Buddy Guide*⁵⁴, jež obsahuje přehled a informace, které mohou jejich zahraniční studenti po příjezdu do České republiky potřebovat (od příjezdu a ubytování na kolejích či v soukromí, přes SIM karty, jak postupovat v případě nemoci, až kupříkladu po cizineckou policii, orientační týden na Filozofické fakultě a odpovědi na časté dotazy).

Druhou významnou aktivitou je tzv. *Orientation week*. Jedná se o týden akcí a aktivit, které pro své přijíždějící studenty pořádají jednotlivé fakulty Univerzity Karlovy před

pro usnadnění studentské mobility a srovnávání studijních programů a kurzů. Čerpáno z The ECTS System. *Study in Europe* [online]. [cit. 2017-01-15]. Dostupné z: <https://www.studyineurope.eu/ects-system>.

⁵² Zahraničním studentům přijatým na Ústav bohemistických studií (studujícím bohemistiku, český jazyk, českou literaturu nebo slavistiku) jsou k dispozici kurzy českého jazyka v rámci jejich studií na ústavu, rovněž zdarma.

⁵³ Pro akademický rok 2016/2017 byla cena za kurz s hodinovou dotací 90 minut týdně stanovena na 65 Eur, za kurz s hodinovou dotací 2x 90 minut týdně pak na 130 Eur. Čerpáno z Czech Language Courses. *Faculty of arts, Charles University* [online]. [cit. 2017-01-16]. Dostupné z: <http://www.ff.cuni.cz/home/international-students/programmes/llp-erasmus-3/czech-language-courses/>.

⁵⁴ Příručka *Buddy Guide* vychází na zimní a letní semestr pro každou fakultu v odlišné verzi (liší se kontaktní informace na zahraniční oddělení fakult a program orientačního týdne nebo dnů (tzv. *Orientation week*). Jednotlivé verze jsou k dispozici na stránkách klubu: *Buddy Guide. IC CUNI: Charles University International Club* [online]. [cit. 2016-12-26]. Dostupné z: <http://www.ic-cuni.cz/buddy-guide>.

začátkem semestru. S jeho realizací pomáhají zaměstnancům Filozofické fakulty dva studentské kluby: Charles University International Club (IC CUNI) a Erasmus klub Filozofické fakulty Univerzity Karlovy.⁵⁵

V rámci orientačního týdne pořádaného Filozofickou fakultou Univerzity Karlovy se zahraniční studenti registrují u svého fakulního koordinátora a jsou seznámeni jak s formalitami potřebnými pro jejich studium na fakultě, tak se základními praktickými stránkami jejich pobytu (jako příklad můžeme uvést seznámení studentů s používáním menz, počítačů apod.). Studentům je právě zde rozdáván tzv. *Erasmus Guide*, seznam katedrových koordinátorů a termín koordinační schůzky, indexy, kupóny na studentské karty nebo informace o kurzech českého jazyka a seznam cizojazyčných kurzů pořádaných v aktuálním semestru. V dalších dnech orientačního týdne se studenti mohou zúčastnit mnohých akcí a aktivit, mezi které patří například přednáška na téma kulturních rozdílů, zvyků a aklimatizace či český filmový klub, mohou se seznámit s knihovnou Jana Palacha na Filozofické fakultě anebo se zúčastnit rozličných výletů po pražských památkách, do jiných měst či společného obědu v restauraci s typickým českým jídlem.⁵⁶

Třetí aktivitou klubu, kterou chceme více přiblížit, je tzv. *Tandem Teaching program*. Tento program spojuje místní a přijíždějící studenty, kteří si chtějí v rámci tandemové výuky procvičit a zlepšit své jazykové dovednosti: studenti se na internetu zaregistrují do programu a v přehledné tabulce uvedou, jaký jazyk mohou učit a jaký se výměnou chtějí naučit. Kromě přínosů na lingvistické rovině může tento program opět pomoci se začleněním zahraničního studenta, získáním přátel a pocitem uplatnění.

Mezi neméně podstatné aktivity klubu, které zde už jen stručně uvedeme, patří:

- Český filmový klub (“Czech film club”), který zahraničním studentům každý týden přináší jeden český film doplněný anglickými titulky,
- tzv. “Social Sundays”, které prostřednictvím mnoha aktivit realizují socializaci studentů (jako příklady můžeme uvést tzv. “Beer and Games”, “Quiz Night”, “Language Café” či “Country Presentations”),
- tzv. “Art Club”, v jehož rámci jsou realizovány návštěvy kulturních akcí, muzeí atd.

⁵⁵ Účast není pro zahraniční studenty povinná, je však přínosná jak pro zahraniční studenty, kteří se tak mohou ještě lépe orientovat ve studijním i pražském životě, tak pro zahraniční oddělení, kterému hromadná registrace přijíždějících studentů ulehčuje časovou náročnost jednotlivých registrací.

⁵⁶ Program orientačního týdne na akademický rok 2016/2017 je dostupný v příručce *Erasmus Guide* na Buddy Guide. *IC CUNI: Charles University International Club* [online]. [cit. 2016-12-26]. Dostupné z: <http://www.ic-cuni.cz/buddy-guide>. Přesný program je rozeslán studentům e-mailem a po přihlášení se k odběru novinek na stránkách Charles University International Club (IC CUNI), dostupné na Newsletter. *IC CUNI: Charles University International Club* [online]. [cit. 2016-12-26]. Dostupné z: <http://www.ic-cuni.cz/newsletter>.

- rozličné sportovní činnosti (kanoistika, cyklistika apod.) a jednodenní či víkendové výlety (např. na Karlštejn, do Českého ráje, Olomouce, Terezína, jižních Čech, Krakova či na jižní Moravu atd.),
- a tzv. “SocialErasmus”, což je program v rámci neziskové organizace Erasmus Student Network Czech Republic (ESN CZ), jenž zahraničním studentům umožňuje účast na prezentacích své země ve školách či školkách, výuku svého rodného jazyka na středních školách či darování oblečení útlukům starajícím se o lidi bez domova.

Na internetových stránkách klubu je rovněž k dispozici záložka “Užitečné informace” (“Useful information”), která přijíždějícím zahraničním studentům nabízí informace o ubytování, cizinecké policii, dopravě, SIM kartě, tzv. Use-it mapě a Informačním a poradenském centru Univerzity Karlovy (“Information and Advisory Centre”). Na stránkách klubu se také studenti mohou přihlásit k odběru novinek (“IC CUNI Newsletter”), jejichž prostřednictvím dostávají jednou za dva týdny aktuální informace nejen o připravovaných akcích, ale i o záležitostech týkajících se různých aspektů jejich pobytu v České republice. Zajímavá by mohla být pro studenty možnost dostávat v budoucnu tyto novinky prostřednictvím jednoduché mobilní aplikace. Tuto myšlenku by bylo možné uskutečnit i pro organizaci tandemové výuky apod.

Českým studentům, kteří mají zájem se dobrovolně zapojit do aktivit klubu a pomáhat s organizací a realizací výše jmenovaných aktivit, se nabízí mnoho profitů, ať už se jedná o jazykové benefity, získávání nových přátel a zážitků či uplatnění se v oblasti svých zájmů⁵⁷.

Erasmus klub Filozofické fakulty Univerzity Karlovy⁵⁸

Erasmus klub Filozofické fakulty Univerzity Karlovy je, stejně jako dříve zmíněný Charles University International Club (IC CUNI), studentská dobrovolnická organizace, jejímž cílem je pomáhat zahraničním studentům zvládnout a zpříjemnit jim jejich pobyt v České republice. I tato organizace pořádá rozmanité akce pro české i zahraniční studenty. Výčet akcí a aktivit je velmi podobný jako u výše jmenovaného klubu: zahraničním studentům jsou taktéž nabízeny výlety a exkurze po Praze a České republice apod., návštěva kulturních akcí v rámci

⁵⁷ Například zapojením se do sociální činnosti, ve které v rámci pozice SocialErasmus Coordinator pomáhají zahraničním studentům se začleňováním do lokální komunity nebo mohou uspokojit svůj zájem o umění v rámci pozice Art Club Coordinator/pomocník a spolu se zahraničními studenty navštěvovat výstavy, koncerty, muzea apod. či si mohou naplnit své cestovatelské touhy při pořádání rozmanitých jedno- či vícedenních výletů v rámci České republiky i zahraničí, na které samozřejmě zahraniční studenty také doprovází atp.

⁵⁸ Erasmus Klub Filozofické fakulty je dostupný po přihlášení se na stránkách *Yahoo! GROUPS: Erasmus Club Prague* [online]. [cit. 2016-12-28]. Dostupné z: https://groups.yahoo.com/neo/groups/erasmus_prague/info.

tzv. *Erasmus Theatre Club*, který zahraničním studentům zprostředkovává mnohdy i zvýhodněné vstupenky na rozličná divadelní představení (opery, balety apod.) atd.

Erasmus klub rovněž pořádá tandemovou výuku jazyků, tzv. *Tandem Language Exchange Programme*. V jeho rámci zahraniční student učí svůj rodný jazyk a na oplátku dostává od místního studenta, svého tandemového partnera, lekce českého jazyka. Na rozdíl od tandemu v rámci IC CUNI se zájemci neregistrují online, ale podávají inzeráty na nástěnky v budovách Filozofické fakulty.

Další významnou činností Erasmus klubu je dobrovolný program zvaný *Evropa dělá školu* ("Europe Meets School / Europa macht Schule"). Jeho prostřednictvím mohou zúčastnění studenti navštívit partnerskou zahraniční školu (či školy). Zde se setkají s místními žáky a učiteli, kterým za pomoci krátkých prezentací představí svou zemi a rozličné aspekty své kultury. Tento program je oboustranně přínosný: učitelé a žáci získají nové poznatky o dané kultuře a zahraniční studenti si vyzkoušejí výuku ve škole.

Erasmus klub Filozofické fakulty za svou činnost obdržel dvě ocenění Evropského parlamentu⁵⁹: první národní místo a druhé celoevropské místo mu bylo uděleno za výše zmíněný projekt *Evropa dělá školu* a druhé ocenění získal za projekt univerzitního časopisu *International iForum*, který umožňuje studentům v rámci své anglické verze nabývat novinářské a editační zkušenosti.

2.1.9. Sdílení zkušeností studentů programu Erasmus+

Sdílení zkušeností je významnou zásadou programu Erasmus+. Je proto namístě uvést několik zdrojů, které slouží ke sdílení zkušeností studentů nabytých v rámci programu Erasmus+ a které mohou sloužit nejen jako zdroj informací pro budoucí zájemce programu, ale rovněž jako významná zpětná vazba pro v programu zúčastněné instituce a organizace.

Oficiální databází pro Českou republiku je Databáze závěrečných zpráv studentů Erasmus⁶⁰, kterou prostřednictvím NAEP spravuje DZS. Do této databáze zanášejí studenti českých vysokých škol vyslaní v rámci programu Erasmus+ na studium či pracovní stáž do zahraničí své závěrečné zprávy prostřednictvím on-line formuláře. Sdílejí tak svá

⁵⁹ Tzv. Charlemagne Youth Prize. Více informací ve člancích na HERGLOVÁ, I. CU Received This Year's Czech National European Charlemagne Youth Prize. *iForum* [online]. 2014 [cit. 2017-01-07]. Dostupné z: <http://iforum.cuni.cz/IFORUMENG-497.html> a K., P. Faculty of Arts wins Charlemagne Youth Prize. *iForum* [online]. 2012 [cit. 2017-01-07]. Dostupné z: <http://iforumeng.cuni.cz/IFORUMENG-434.html>.

⁶⁰ Databáze dostupná na *Erasmus+*: *Databáze závěrečných zpráv studentů Erasmus* [online]. [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://erasmus-database.naep.cz/modules/erasmus/>.

hodnocení zahraničních vysokých škol a další zkušenosti a názory, které nasbírali během svého zahraničního pobytu. Uživatelé zde mohou najít různá doporučení a postřehy týkající se např. aktivit před výjezdem, průběhu studia na dané instituci nebo třeba praktických aspektů pobytu apod.).⁶¹ Zadaná data mohou uživatelé filtrovat podle libovolných kritérií (podle hostitelské země, konkrétní školy, akademického roku studijního pobytu apod.). Databáze umožňuje sdílení zkušeností více jak 5000 studentů, kteří se každoročně účastní zahraničních studijních pobytů v rámci programu Erasmus+.⁶²

Patrně největší databází mezinárodních zkušeností studentů, kteří vyjeli na zahraniční vzdělávací instituci, je portál STeXX.eu. STeXX.eu je sociální platforma určená ke sdílení studijních zkušeností a hodnocení univerzit, která si klade za cíl usnadnit rozhodnutí a přípravu pro budoucí vyjíždějící studenty.⁶³ Platforma je iniciativou tzv. StudyPortals (globální platformy pro výběr a podporu studia)⁶⁴, jež vznikla s pomocí mezinárodních studentských organizací⁶⁵ a je podporována Evropskou komisí. V současnosti nabízí zájemcům více než 170 tisíc studijních hodnocení vzdělávacích institucí z celého světa, z toho 1 733 hodnocení se týká institucí v České republice, 599 pak Univerzity Karlovy.⁶⁶

Sdílení zkušeností studentů se zahraničním pobytem a možné rady pro uchazeče o výjezd v rámci programu Erasmus+ mohou zájemci najít také na dalších fórech. Ta jsou však již provozovaná soukromě a bez oficiálního napojení na Evropskou unii, komisi atp.⁶⁷

⁶¹ Databáze poskytuje základní osobní informace o studentovi, aktivitách před odjezdem, akademických záležitostech, praktických aspektech studia v zahraničí, financích, uznání studia a speciálních požadavcích domovské univerzity, závěrečném hodnocení studenta, jeho tipech, doporučeních a komentáři koordinátora. Čerpáno z *Erasmus+: Information on study abroad destinations and students' study abroad experience* [online]. [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://erasmus-database.naep.cz/modules/erasmus/report.php?action=display&id=23335&country=31&year=&school=Object%20id%20#1>.

⁶² Čerpáno z *QCM: Erasmus – databáze závěrečných zpráv* [online]. [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://www.qcm.cz/reference-tvorba-webovych-aplikaci/erasmus-database-zaverecnych-zprav>.

⁶³ Čerpáno z About STeXX: The Student Experience Exchange platform. *StudyPortals B.V.* [online]. [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://www.stexx.eu/>.

⁶⁴ Platforma StudyPortals si klade za cíl nejen zvýšit přístupnost vzdělání a stimulaci lidí ke vzdělávání, ale také poskytovat informace a pomoci s výběrem nejvhodnějšího studia a prostředí. Čerpáno z Our mission and core values. *StudyPortals* [online]. [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <https://www.studyportals.com/about/our-mission-and-core-values/>.

⁶⁵ Participující mezinárodní studentské organizace jsou AEGEE, ESN (Erasmus Student Network), ESTIEM (European Students of Industrial Engineering and Management) a SIU (Senter for internasjonalsisering av utdanning, tj. Norské centrum pro mezinárodní spolupráci ve vysokoškolském vzdělávání).

⁶⁶ Informace dostupné na stránkách www.stexx.eu platné k 29. březnu 2017.

⁶⁷ Příkladem může být španělské fórum Erasmusu.com určené pro studenty programu Erasmus a dalších výměnných programů po celém světě, které v současnosti poskytuje databázi s více než 20 tisíci zkušenostmi. Recenzí spjatých s Karlovou Univerzitou jsme našli pouze 5. Na základě obsahu stránek se domníváme, že jeho primární funkcí je zprostředkovávání ubytování a pracovních příležitostí po světě. Výpovědní hodnota a důvěryhodnost udávaných informací je na zvažení každého uživatele. Fórum je dostupné na *Erasmusu* [online]. [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <https://erasmusu.com/?lang=en>.

2.2. Sociokulturní kompetence

2.2.1. Komunikační kompetence

Sociokulturní kompetenci pojmáme jako součást tzv. komunikační kompetence. S pojmem komunikační kompetence prvně přichází Dell Hymes, který zastává názor, že pro úspěšnou a smysluplnou komunikaci nestačí, aby mluvčí dokázal produkovat gramaticky správné věty a texty, tedy aby ovládal gramatická pravidla. Trvá na tom, že je nutné, aby mluvčí uplatnil i další pravidla, pravidla vhodnosti užívání jazyka, tj. aby své promluvy dokázal přizpůsobit konkrétní situaci.⁶⁸

Na Hymesovu práci navazují např. M. Canale a M. Swainová⁶⁹, S. Moirand⁷⁰ či J. A. van Ek, kteří Hymesovu *komunikační kompetenci* dále rozpracovávají a pojmají ji jako komplex více kompetencí.

Pro naši práci si jako výchozí pojetí stanovujeme právě pojetí J. A. van Eka, které se stalo teoretickým základem při tvorbě tzv. *Společného evropského referenčního rámce pro jazyky* a které si nyní blíže charakterizujeme. Van Ekův model komunikační kompetence tvoří šest kompetencí: jazyková, sociolingvální, diskurzivní, strategická, sociokulturní a společenská.⁷¹

Kompetence jazyková zahrnuje fonetickou, lexikální, gramatickou a textovou znalost jazykového kódu, tj. dle M. Šáry „schopnost produkovat a interpretovat smysluplné promluvy, které jsou tvořeny ve shodě s pravidly cílového jazyka a jsou nositeli konvenčního, tj. obecně přijímaného významu“⁷².

Kompetenci sociolingvální můžeme charakterizovat jako „schopnost užívat jazykové formy adekvátním způsobem, tj. s ohledem na komunikační záměr, sociální charakteristiky partnerů apod.“⁷³. Student by měl být schopný užít vhodnou jazykovou formu pro komunikační situaci odehrávající se např. na půdě vzdělávací instituce (např. student-vyučující, student-student), na úřadě, při komunikaci s přáteli a blízkými, s lidmi patřící k jiné generaci, s lidmi rozdílného pohlaví apod.

⁶⁸ Blíže například HRDLIČKA, M. *Cizí jazyk čeština*. Str. 47.

⁶⁹ Blíže například v CANALE, M., SWAIN, M. *Theoretical Bases of Communicative Approaches to Second Language Teaching and Testing, Applied Linguistics*, 1. nebo HRDLIČKA, M. *Cizí jazyk čeština*. Str. 47.

⁷⁰ Blíže například v HRDLIČKA, M. *Cizí jazyk čeština*. Str. 47.

⁷¹ V této práci vycházíme z překladových termínů kompetencí používaných M. Hrdličkou v bibliografii *Cizí jazyk čeština* (HRDLIČKA, M. *Cizí jazyk čeština*. Str. 47-48), výjimkou je název kompetence sociolingvální namísto kompetence sociolingvistické, který užíváme v souladu s Hrdličkovými novějšími publikacemi a články, příspěvky (např. HRDLIČKA, M. *Gramatika a výuka češtiny jako cizího jazyka: K prezentaci gramatiky českého jazyka v učebnicích češtiny pro cizince*. Str. 54. či srov. v HRDLIČKA, M. *K otázce komunikační metody a komunikativnosti*. Str. 39.

⁷² ŠÁRA, M. Učíme se češtině – proměna představ o jazykové kompetenci. Str. 105. (na základě práce VAN EK. *Objectives for Foreign Language Learning, Volume I*).

⁷³ Hrdlička, M. *Cizí jazyk čeština*. Str. 47.

Diskurzí kompetenci chápeme jako „uplatnění vhodné strategie při produkci a recepci nejrůznějších typů textů v různých funkčních stylech“⁷⁴, tedy např. užití vhodného stylu studentem pro komunikaci emailem, při psaní přání, vzkazu, vyplnění formuláře apod.

Kompetence strategická spočívá ve schopnosti „hospodařit s osvojenou znalostí cizího jazyka: nezarazit se kvůli neznámému slovíčku, požádat o reformulaci nesrozumitelné informace apod.“⁷⁵, jedná se tedy o schopnost studenta zvládnout za použití tzv. kompenzačních strategií komunikaci s aktuální úrovní svých znalostí cizího jazyka (i přes případné nedostatky v této znalosti).

Kompetence sociokulturní představuje znalost pravidel a norem společenského styku dané kultury, jejíž jazyk se student učí. Tato kompetence je hlavním tématem naší práce, podrobněji se jí proto budeme věnovat v další kapitole.

Kompetence završující van Ekův výčet je kompetence společenská, kterou můžeme chápat jako „umění vycházet s jinými lidmi a být v jejich společnosti aktivní, úspěšný“⁷⁶, tj. například schopnost studenta cizího jazyka umět vést dialog, naslouchat, být empatický, zaujmout a vyjádřit vlastní postoj, udržovat zájem partnera apod.

2.2.2. Sociokulturní kompetence

Základní myšlenku teorie sociokulturní kompetence představuje fakt, že jazyková komunikace je vždy zakotvena v určitém kulturním, společenském i přírodním prostředí, které na ni působí a se kterým musí být student seznámen. Chce-li se student cizího jazyka úspěšně začlenit do společnosti cizí země, ve které žije a jejíž jazyk se učí, to znamená, chce-li být daným společenstvím přijat a plně se adaptovat do kultury, jež je více či méně odlišná od jeho, a chce-li dosáhnout plné společenské integrace (ideálně při zachování své kulturní integrity), je pro něj nezbytné znát daný cizí jazyk nejen z hlediska gramatiky, lexika apod., ale také z jeho roviny sociokulturní. Do výuky cizích jazyků je tedy nutné zahrnout sociokulturní faktory, sociální realitu, ve které je jazyk ukotven, pravidla s daným jazykem spojená. V následujících odstavcích se pokusíme sociokulturní kompetenci uvedením několika teorií předních českých odborníků a jejím usouvztažněním s pojmem „realie“ vymezit.

⁷⁴ HRDLIČKA, M. *Cizí jazyk čeština*. Str. 47.

⁷⁵ HRDLIČKA, M. *Cizí jazyk čeština*. Str. 47-48.

⁷⁶ HRDLIČKA, M. *Cizí jazyk čeština*. Str. 48.

M. Šára vnímá sociokulturní kompetenci jako „znalost reálií, tradic, mravů, společenských rituálů, způsobů chování, typických postojů. Obecně jde o to, abychom uměli chápat a přijímat, co druzí lidé cítí, mít schopnost empatie, neodmítat přijmout osoby s rozdílným společenským a etnickým pozadím a vyhnout se stereotypům, nemotornosti a ztrnulosti, osvojit si pozitivní postoj vůči cizímu prostředí a nenechávat se ovlivňovat předsudky.“⁷⁷

Jak vidíme, z výše uvedené definice vyplývá, že tematika sociokulturní kompetence představuje relativně širokou oblast, ve které se často můžeme setkat s nejasnými hranicemi a možnými přesahy do dalších oblastí. Jednu z otázek s ní úzce spojenou představuje samotný první termín uvedené definice: reálie.

Odborníci působící v oblasti jazykové výuky češtiny pro cizince s tímto termínem pracují již dlouhá desetiletí a shodují se, že reálie tvoří ve výuce cizího jazyka důležitou složku. Přesto se mnozí nebojí poukázat na fakt, že vymezení tohoto pojmu je problematické a dodnes nejednoznačně definované.⁷⁸

Již v osmdesátých letech 20. století se můžeme setkat s definicí A. Bytela, ve které přiznává, že „termín reálie je velmi vágní, neboť pod něj lze zahrnout leccos: od konkrétní reality českých knedlíků a lokálnosti zbavené ‚plzně‘ přes jevy související s kulturou (Švejk a ‚švejkovina‘) až po symboly uzlových bodů národních dějin (Bílá hora – bělohorská porážka, Mnichov – mnichovská zrada).“⁷⁹

Přesněji se pojem snaží později vymezit například F. Čermák, který pod pojem reálie zahrnuje: „úhrn věcných znalostí a informací o společnosti, jejím životě a zvycích, prostředí, historickém pozadí, institucích apod., které jsou relevantní při studiu cizího jazyka“⁸⁰, tedy snaží se jej pojmout jako určitou sumu znalostí a poznatků. Ve stejné době přichází M. Bočánková s pojetím komunikačního procesu v cizojazyčném vyučování a v komunikaci v cizojazyčném prostředí, které klade důraz na jeho náležité a plnohodnotné zvládnutí, tj. na praktickou činnost probíhající v rámci komunikace v cizím jazyce v cizojazyčném prostředí. Stanovuje nejdůležitější složky⁸¹ tohoto procesu, mezi kterými vyniká význam interkulturní dimenze komunikačního procesu, a tím i reálií.

Z výše uvedeného jasně vyplývá obtížnost této problematiky a její definování. Jedno z nepropracovanějších pojetí problematiky reálií můžeme najít u Jiřího Hasila, předního českého specialisty, který se dlouhodobě tomuto tématu věnuje. J. Hasil ve svých pracích poukazuje na blízkost pojmů „sociokulturní kompetence“ a „reálie“, ba dokonce na jejich

⁷⁷ ŠÁRA, M. *Učíme se učit češtině – proměna představ o jazykové kompetenci*. Str. 104.

⁷⁸ HASIL, J. *Interkulturní aspekty mezikulturní komunikace*. Str. 24.

⁷⁹ HASIL, J. *Interkulturní aspekty mezikulturní komunikace*. Str. 24.

⁸⁰ HASIL, J. *Reálie versus sociokulturní kompetence?* Str. 37.

⁸¹ Jedná se o složku lingvistickou, paralingvistickou, sociolingvistickou, sociokulturní a strategickou. Jejich charakteristiku můžeme najít například ve článku BOČÁNKOVÁ, M. *Interkulturní vztahy ve výuce obchodního jazyka*. Str. 161-162.

mnohdy totožné chápání: „v našem prostředí se užívá termínů reálie nebo zeměvěda a v poslední době v souvislosti s implementací Společného evropského rámce do jazykové výuky a v souvislosti se zaváděním Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV) rovněž termínu sociokulturní kompetence“⁸².

Ve svých pracích dále stručně shrnuje dosavadní přístupy a snahy o definování pojmu, následně sám pojem reálie strukturuje a představuje jeho klasifikaci na reálie vnější, vnitřní a komplexně chápané, a také vysvětluje vztah reálií a sociokulturní kompetence.

Hasilovo pojetí reálií:

Vnější reálie, nebo také reálie mimojazykové či zeměvěda, Hasil charakterizuje jako „soubor poznatků charakterizujících zemi či země, jejichž jazyk učíme jako jazyk cizí (anebo ho studujeme – pro nás to bude Česko a čeština), a to z hlediska historického, kulturního a kulturně historického, geografického, včetně politického a ekonomicko-sociálního uspořádání, z hlediska učlenění státu a jeho státního zřízení, z hlediska životního stylu, tradic, zvyků, práva, národnostního složení, náboženského vyznání obyvatel, národní mentality atd., což jsou jevy, jež se přímo neodrážejí v jazyce, ale jsou pro získání dobrých znalostí daného jazyka jako cizího nezbytné.“⁸³ Dodává také, že tento výčet nemusí představovat výčet vyčerpávající, protože je možné jej obohatit o další informace z oblasti sportu, umění, vědy a vývoje, školství, podnikání a jednotlivých průmyslových odvětví, zemědělství, ale i třeba z oblasti turistiky atd.

Reálie vnitřní, které nazývá také reáliemi jazykovými či lingvoreáliemi, podle něj reprezentují „nesmírně široký okruh faktů odrážejících se přímo v jazyce, především ve slovní zásobě, frazeologii a idiomatice, ve stylistickém ztvárnění komunikátů i ve vlastním komunikativním aktu.“⁸⁴ Jedná se o jazykové jednotky, jejichž přeložení do druhého jazyka je nesmírně obtížné, mnohdy i nemožné, a o jevy, jež „umožňují či naopak znesnadňují sociální komunikaci v daném jazyce a různě tuto komunikaci modifikují“⁸⁵ a týkají se složky verbální i neverbální. Tato oblast reálií je dle jeho názoru velmi důležitá, protože přímo ovlivňuje jazykový projev, zároveň je však velmi obtížná a dodnes málo propracovaná. J. Hasil proto přichází s jejím dosud nejdetailnějším zpracováním a lingvoreálie dále dělí na nonverbální (extralingvální) a verbální (intralingvální).

Lingvoreálie nonverbální podle něj představují poznatky především (ale ne výhradně) neverbální povahy, mezi které řadí:

⁸² HASIL, J. *Interkulturní aspekty mezikulturní komunikace*. Str. 22.

⁸³ HASIL, J. *Reálie versus sociokulturní kompetence?* Str. 37.

⁸⁴ HASIL, J. *Reálie versus sociokulturní kompetence?* Str. 37.

⁸⁵ HASIL, J. *Reálie versus sociokulturní kompetence?* Str. 37.

- proxemiku (vzdálenost partnerů při komunikaci atp.);
- haptiku (podávání rukou, líbání na tvář, objímání atp.);
- kineziku (kývání hlavy na souhlas či nesouhlas atp.);
- komunikační strategie (volba tempa řeči, přerušování promluvy atp.);
- řečovou etiketu (znalost a náležitě užívání různých variant pozdravů, vykání/tykání, užívání titulů, znalost formální úpravy dopisů, psaní adres atd.).⁸⁶

Obširný komplex jazykových jednotek, především lexikální povahy, spolu s fakty z oblasti frazeologie a idiomatiky pak představují **lingvoreálie verbální**⁸⁷, které navrhuje rozdělit do menších tematických celků na:

- archaismy a historismy (velké prádlo, pionýr, koupit pionýra atp.);
- časová historická určení (za první republiky, po sametu atp.);
- lokální určení (sejít se pod koněm, Kulaťák, skončit v Bohnicích/ Kosmonosech atd.);
- tradice, zvyky, obyčeje (posvícení, pouť, dušičky atd., ale i názvy lidových krojů, náradí atd.);
- názvy jídel, nápojů a pochoutek (tradiční i moderní jídla a nápoje jako je například vánočka, jitrnice, trdelník atd.);
- politicky motivované jazykové jednotky (modrý pták, Hrad atd.);
- literárně či kulturně motivované jednotky (neživíš, tak nepřepínej, pivo ze sedmého schodu, švejk, Mirek Dušín atd.);
- zkratky a zkratková slova (OÚ, MČ, OP, 3 + kk atd.);
- frazeologické a idiomatické jednotky (je jako za groš kudla, to je Jidáš atd.).⁸⁸

Souhrn reálií vnějších a vnitřních tvoří dle Hasila tzv. komplexně chápané reálie, jejichž znalost studentům cizího jazyka otevírá dveře do nové komnaty, představuje katalyzátor každé jazykové komunikace a doslova podmiňuje studentovo „začlenění do společnosti, jeho plnou adaptaci v novém prostředí, jeho plnou společenskou integraci“⁸⁹. Jejich neznalost naopak může směřovat ke ztížení komunikace (produkce i percepce), ke komunikačnímu šumu, či přímo ke znemožnění nebo ukončení celého komunikačního procesu.

⁸⁶ Kompletní kategorizace je k dispozici v publikaci HASIL, J. *Interkulturní aspekty mezikulturní komunikace*. Str. 28-32.

⁸⁷ Verbální lingvoreálie charakterizuje J. Hasil s odkazem na další odborníky, jako lexikální jednotky s kulturní dimenzí a upozorňuje, že právě tato kulturní dimenze, kromě opětovného nedostatečného zpracování v odborné literatuře, ztěžuje studentům jejich zvládnutí. Přestože se studenti mohou pomocí slovníků seznámit se základním významem těchto jednotek, často jim může uniknout jejich rozdílný skutečný význam, který nemusí být ve slovníku vedle základního významu uveden.

⁸⁸ HASIL, J. *Interkulturní aspekty mezikulturní komunikace*. Str. 32-38.

⁸⁹ HASIL, J. *Interkulturní aspekty mezikulturní komunikace*. Str. 28.

J. Hasil ve svých pracích rovněž zdůrazňuje, že hranice jednotlivých reálií (především lingvoreálií) nejsou ostré. Jako příklad můžeme uvést řečovou etiku, která je jednou z oblastí našeho zkoumání, a u které autor poukazuje na to, že zasahuje jak do lingvoreálií verbálních (v podobě gramatických a lexikálních prostředků), tak i neverbálních (v podobě doprovodných gest, kinezických projevů atp.).

Abychom se však vrátili k původní otázce, tj. vztahu široce chápaných reálií a sociokulturní kompetence, kterou se zde snažíme vymezit, uvedeme si zde Hasilovo chápání jejich vztahu.

Již víme, že sociokulturní kompetence tvoří jednu ze složek van Ekovy komunikační kompetence, která stála u zrodu SERR. Jiří Hasil sociokulturní kompetenci chápe jako „dovednost a schopnost aktivně užívat adekvátních prostředků cizího jazyka ve vhodných kulturně společenských situacích“⁹⁰ a široce chápané reálie (zeměvědu a lingvoreálie) vidí jako nepostradatelný vědomostní základ pro zvládnutí této kompetence, tzn. pro nabytí sociokulturní kompetence.⁹¹ Navrhuje tedy nenahlížet na jejich vztah jako na vztah protikladný, ale spíše jako na vztah hierarchický, ve kterém je nabytí sociokulturní kompetence do velké míry podmíněno právě znalostí široce chápaných reálií, a neopomíná dodat i pohled na reálie spjatý s poznávacím procesem, ve kterém reálie pojímá jako vědomost a sociokulturní kompetenci jako dovednost.

Vrátíme-li se tedy k vymezení sociokulturní kompetence, můžeme ji zjednodušeně charakterizovat jako kompetenci, jež provádí studenta všemi komunikačními situacemi, napovídá mu, jak se v dané komunikační situaci adekvátně verbálně i neverbálně zachovat, projevit, a vybavuje ho nespočtelným množstvím rozličných znalostí a schopností pojících se s kulturou a společností, které jej mají dovést k pozitivnímu výsledku komunikace, potažmo i k přijetí danou společností.

Důležitost úspěšného osvojení, získání sociokulturní kompetence je tedy viditelná jak ve větším měřítku (integrace cizince do společnosti), tak v měřítku menším (v úspěšném zvládnutí jednotlivých komunikačních situacích). Budeme-li se na chvíli soustředit na menší měřítko, tj. na komunikační situace, je na místě zdůraznit, že úspěšné osvojení sociokulturní kompetence je pro pozitivní výsledek komunikace klíčové, a to především v začátcích osvojování si cizího jazyka, kdy je student ještě pod nejnižší úrovní generativního užívání

⁹⁰ HASIL, J. *Interkulturní aspekty mezikulturní komunikace*. Str. 40. Více o pojetí a rozdělení reálií a jejich vztahu k sociokulturní kompetenci tamtéž, str. 24-41.

⁹¹ Ale dle J. Hasila i pro nabytí kompetence sociolingvální a společenské.

jazyka⁹². K. Vlasáková říká že: „úroveň A1 je vymezena jako prvotní kontakt s češtinou, a proto je vliv sociokulturní kompetence na celkovou úspěšnost komunikace právě na této úrovni zásadní, protože rodilý uživatel jazyka (v našem případě Čech, Češka) projevuje větší míru tolerance k prohřeškům proti jazykové normě než proti normě chování. Chceme-li tedy zajistit cizinci bezpečný pohyb po historickém území již od samého počátku jeho studia češtiny, kdy samozřejmě není jeho jazyková komunikace bezchybná, je třeba, aby byl předem poučen o nejdůležitějších sociálních normách v České republice.“⁹³.

Uvedeme-li si jednoduchý příklad nižší tolerance vůči prohřeškům proti normě chování na jazykové úrovni cizince-začátečníka: Představme si cizince v komunikační situaci, ve které je třeba užít úvodního pozdravu. Tento pozdrav chce říct česky, třeba jako projev dobré vůle a respektu k druhé straně nebo pro samotné praktické užití jazyka, který se učí. Použije-li tedy cizinec například na ulici k oslovení neznámého rodilého uživatele jazyka (Čecha, Češky) pozdrav „Ahoj!“ následovaný tykáním namísto společenskou normou očekávaného zdvořilého pozdravu „Dobrý den!“ následovaného vykáním, daná komunikační situace se může již ve svém počátku kvůli tomuto užití neadekvátního pozdravu a méně zdvořilé formy oslovení negativně obrátit proti nic netušícímu cizinci. Ze strany rodilého uživatele jazyka může dokonce dojít k okamžitému ukončení této komunikační situace, bez vysvětlení prohřešku cizinci nebo bez možnosti nápravy.

Představíme-li si, že by se obdobná situace odehrávala na úřadě, na pracovišti, univerzitě apod. a za předpokladu, že by cizinec něco na této instituci potřeboval vyřídit, už se nejedná pouze o nepříjemné pocity z neporozumění či nepochopení snah o užití jazyka, nýbrž o znemožnění dosažení daného cíle komunikační situace. Je samozřejmé, že k úspěšnému dosažení cíle jakékoli komunikace je zapotřebí snaha o pochopení, empatie a tolerance u obou partnerů. Nebojíme se říct, že o komunikaci s cizincem to platí dvojnásob. Ve výuce cizích jazyků je tedy třeba klást velký důraz na úspěšné zvládnutí sociokulturní kompetence. Stejně tak je však potřeba klást důraz na interkulturní výchovu a vzdělávání⁹⁴ a multikulturní výchovu⁹⁵ nejen cizinců, ale i rodilých mluvčích.

⁹² A1 je dle SERR stanovena jako nejnižší úroveň generativního užívání jazyka. HÁDKOVÁ, M., LÍNEK, J., VLASÁKOVÁ, K. *Čeština jako cizí jazyk: Úroveň A1: podle „Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme“*. Str. 2.

⁹³ HÁDKOVÁ, M., LÍNEK, J., VLASÁKOVÁ, K. *Čeština jako cizí jazyk: Úroveň A1: podle „Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme“*. Str. 15.

⁹⁴ Interkulturní výchova a vzdělávání (IKVV) „umožňuje jedinci rozvíjet chápání a přijímání různorodosti jako pozitivního jevu a hodnotit rozdíly mezi lidmi z různých kultur jako přínosné. IKVV přispívají k vytváření vzájemné tolerance mezi různými kulturami, aby bylo možno vyhnout se negativním událostem, ke kterým dochází v multikulturních společnostech. Interkulturní vzdělávání rozvíjí konkrétní náměty a integruje je do globálnějších představ. Zahnuje interdisciplinární aktivity, orientované na výchovu dětí jako globálních občanů, které jim umožňují analyzovat a vyhodnocovat nové situace, s nimiž se prostřednictvím těchto aktivit setkávají. Studenti se pomocí vlastních vyjadřovacích prostředků učí komunikovat a spolupracovat s příslušníky odlišných sociokulturních skupin a jsou vedeni k tomu, aby si intenzivněji uvědomovali méně

S ohledem na výše uvedená fakta a příklady jasně vyplývá, že „sociokulturní aspekt by se měl uplatňovat ve výuce už od samého počátku, neboť učení se kultuře je spojeno s učním se jazyku a naopak.“⁹⁶. Kromě jeho důležitosti a přínosnosti ve výuce je však potřeba upozornit i na úskalí vyučování sociokulturní kompetence a její dle J. Bischofové doposud nedostatečné zastoupení ve výuce. Jako problematické můžeme vidět především, že:

- „sociokulturní aspekt není prezentován jako podstatný komponent komunikativní kompetence;
- kultura je často chápána jako informace předávaná jazykem, ne jako znak jazyka samotného;
- sociokulturní kompetenci a performaci je třeba prezentovat ve vzájemných souvislostech;
- vyučující se domnívají, že na tuto část výukového programu nemají dostatečný časový prostor;
- vyučující se obávají, že nemají dost informací ani materiálů, aby mohli sociokulturní aspekt vyučovat;
- vyučující předpokládají, že si studenti sami osvojí sociokulturní pravidla komunikace v každodenní interakci s rodilými mluvčími;
- výuka sociolingvistické kompetence není v žádném případě jednoduchý úkol, vyžaduje naopak pedagogickou zkušenost, speciální přípravu zohledňující sociologický i antropologický přístup k otázkám kultury a především velkou citlivost a takt vyučujícího.“⁹⁷

2.2.3. Společný evropský referenční rámec pro jazyky⁹⁸

V předchozích kapitolách jsme sociokulturní kompetenci zasadili do širšího pojmu komunikační kompetence. Společný evropský referenční rámec pro jazyky (dále SERR) termín komunikační kompetence nepoužívá, ale pracuje s termínem komunikativní jazyková

nápadné aspekty různých kultur. Kritická analýza a pochopení odlišností by měly utvářet motivaci ke vzdělávání a interkulturním výměnám.“, ŠEBESTA a kol. *Druhý a cizí jazyk: Osvojování a vyučování. Terminologický slovník*. Str. 38.

⁹⁵ Multikulturní výchova, globální vyučování jsou chápány jako „snahy vytvářet prostřednictvím vzdělávacích programů způsobilost lidí chápat a respektovat i jiné kultury než jen svou vlastní. [...] Žáci jsou podporováni v tom, aby oceňovali rozdíly mezi kulturami a všimli si běžných spojovacích prvků mezi lidmi z různých kultur, především z minoritních. Tento přístup je navržen tak, aby vedl k toleranci a omezoval rasismus a bigotnost. [...] Srov. též interkulturní výchova.“, ŠEBESTA a kol. *Druhý a cizí jazyk: Osvojování a vyučování. Terminologický slovník*. Str. 52.

⁹⁶ BISCHOFOVÁ, J. *Sociokulturní dimenze komunikační kompetence*. Str. 60.

⁹⁷ BISCHOFOVÁ, J. *Sociokulturní dimenze komunikační kompetence*. Str. 59.

⁹⁸ V devadesátých letech 20. století se Česká republika zapojila do celoevropského projektu Rady Evropy, který již o dvacet let dříve odstartovali profesor J. van Ek a doktor J. L. M. Trim a jehož cílem bylo zkoumat a popsat evropské jazyky jako jazyky cizí. V rámci tohoto projektu vznikl tzv. *Společný evropský referenční rámec pro jazyky (SERR)* a na jeho základě byl v počátcích projektu vytvořen pilotní popis anglického jazyka pro první tři úrovně: A1, A2 a B1. Česká republika patřila mezi první země, které principy uvedené v SERR vzaly za své a začaly je ve výuce a hodnocení cizích jazyků uplatňovat.

kompetence. Tuto kompetenci chápe jako propojení složky lingvistické, sociolingvistické⁹⁹ a pragmatické.¹⁰⁰ Každou z nich tvoří jednotlivé znalosti, dovednosti a praktické znalosti. Termín sociokulturní kompetence v SERR taktéž nenajdeme. S tímto termínem pracují až jednotlivé popisy referenčních úrovní.

Kompetence studenta a uživatele jazyka jsou podle SERR tvořeny tzv. obecnou kompetencí a komunikativní jazykovou kompetencí (viz výše).¹⁰¹ Obecnou kompetenci tvoří tzv. deklarativní znalosti (savoir) a dovednosti a praktické znalosti (know-how, savoir-faire), „existenciální“ kompetence (savoir-*être*) a schopnost učit se (savoir-*apprendre*). Deklarativní znalosti (savoir) jsou tvořeny znalostmi okolního světa spolu se sociokulturními znalostmi a interkulturální způsobilostí. Dovednosti a praktické znalosti (know-how, savoir-faire) se skládají z praktických dovedností a praktických znalostí (know-how) a interkulturálních dovedností a praktických znalostí (know-how).¹⁰²

Znalosti a dovednosti, které chápeme jako znalosti a dovednosti tvořící sociokulturní kompetenci, můžeme v SERR najít především v tzv. obecných kompetencích. Jedná se o deklarativní znalosti a dovednosti a praktické znalosti, které můžeme chápat jako znalosti a dovednosti tvořící sociokulturní kompetenci a které blíže specifikujeme níže.¹⁰³

⁹⁹ Termín sociolingvistické dále nahrazujeme termínem sociolingvální.

¹⁰⁰ „Lingvistické kompetence zahrnují lexikální, fonologické, syntaktické znalosti a dovednosti a další dimenze jazyka chápaného jako systém, a to nezávisle na hodnotě jeho variant ze sociolingvistického hlediska a na pragmatických funkcích různých způsobů jeho užití. [...] Sociolingvistické kompetence se vztahují k sociokulturním podmínkám užívání jazyka. Svou vnímavostí ke společenským konvencím (zdvořilostním pravidlům; normám řídícím vztahy mezi generacemi, pohlavími, třídami a sociálními skupinami; jazykové kodifikaci určitých základních rituálů v životě společnosti) ovlivňuje sociolingvistická komponenta naprosto veškerou jazykovou komunikaci mezi představiteli různých kultur, i když si účastníci komunikace často její vliv neuvědomují. [...] Pragmatické kompetence se týkají funkčního využití jazykových prostředků (vytvářením jazykových funkcí a aktů promluvy) a čerpají přitom ze scénářů a rutinních forem interakčních výměn. Jde zde také o zvládnutí jazykové promluvy, koherence a koheze, rozpoznání typů a forem textů, ironie a parodie. [...]“ *Společný evropský referenční rámec: Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme*. Str. 13-14.

¹⁰¹ Dle SERR jsou kompetence „souhrnem znalostí, dovedností a vlastností, které jedinci umožňují provádět určité úkony“, obecné kompetence pak jsou takové kompetence, které „nejsou specificky jazykové, ale kterých se využívá při nejrůznějších úkonech, včetně jazykových činností“ a komunikativní jazykové kompetence jsou SERR chápány jako kompetence, „které člověku umožňují jednat s využitím specificky jazykových prostředků.“ *Společný evropský referenční rámec: Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme*. Str. 9.

¹⁰² *Společný evropský referenční rámec: Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme*. Str. 103-110.

¹⁰³ Jak jsme již zmínili výše, sociokulturní kompetence často nemá ostré hranice. V SERR se můžeme setkat se zařazením sociokulturních znalostí do tzv. obecných kompetencí, avšak dále v tzv. komunikativních jazykových kompetencích je v SERR uvedena jedna ze tří komponent těchto kompetencí, tzv. sociolingvistická (tj. sociolingvální) kompetence, která je popsána jako kompetence zabývající se „znalostmi a dovednostmi, které jsou zapotřebí ke zvládnutí společenských dimenzí užívání jazyka. Protože jazyk je sociokulturní jev, mnoho z toho, co již bylo řečeno o sociokulturní kompetenci a co tvoří obsah Rámce obzvláště ve smyslu sociokulturním, má stejnou platnost pro sociolingvistickou kompetenci.“ (*Společný evropský referenční rámec: Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme*. Str. 120).

V návaznosti na to mnozí čeští odborníci zdůrazňují prolínání sociokulturní kompetence do kompetencí ostatních (zejména do kompetence sociolingvální), někdy i jejich podřadný vztah. Například K. Vlasáková poznamenává, že „právě sociolingvistická kompetence se v jeho [SERR] pojetí vztahuje k sociokulturním podmínkám užívání jazyka“ a ve všech čtyřech referenčních popisech češtiny „[...] termín sociokulturní kompetence zahrnuje jak sociokulturní zkušenosti, tak sociolingvistickou kompetenci [...]“ (VLASÁKOVÁ, K. *Pojetí sociokulturní kompetence v SERR a v referenčních popisech češtiny*. Str. 301-304). J. Hasil píše, že SERR „chápe [...] sociokulturní kompetenci jako součást (komponentu) kompetence sociolingvistické, a to s určitými přesahy do kompetence pragmatické.“ (HASIL, J. *Sociokulturní kompetence nebo realie?* Str. 135.).

Deklarativní znalosti a Dovednosti a praktické znalosti

Znalosti okolního světa

Znalosti okolního světa patří spolu se sociokulturními znalostmi a interkulturální způsobilostí do tzv. deklarativních znalostí. Zahrnují „různá místa, instituce a organizace, osoby, předměty, události, procesy a operace v různých oblastech užívání jazyka [...] Pro studenta určitého jazyka jsou nesmírně důležité faktografické znalosti týkající se země nebo zemí, v nichž se jazyk používá, např. jejich geografické, demografické, ekonomické a politické charakteristiky a rysy, které se týkají jejich životního prostředí.“¹⁰⁴. Dle Hasilova dělení reálií můžeme na znalosti okolního světa uvedené v SERR nahlížet jako na reálie vnější, tj. zeměvědu.

Sociokulturní znalosti

SERR pojímá sociokulturní znalosti jako „znalosti určité společnosti a kultury jednoho či více společenství, které daným jazykem hovoří“¹⁰⁵. Dle Rámce jsou součástí tzv. znalostí okolního světa (tedy opět dle J. Hasila tzv. zeměvědy), a protože nejsou součástí předchozích zkušeností studenta, je klíčové uvědomit si, že mohou být zdeformovány působením stereotypů. I z těchto důvodů je důležité věnovat jim ve výuce cizího jazyka zvláštní pozornost.

Rámec podává obecný výčet sociokulturních znalostí, se kterými by měl být cizinec, student cizího jazyka ve výuce obeznámen. Jedná se o rysy výrazně charakterizující danou, v našem případě českou, společnost a kulturu:

- **každodenní život**, do kterého můžeme zařadit například jídlo a pití, obvyklý čas pro jednotlivá denní jídla, státní svátky, pracovní doby a obvyklý pracovní režim nebo činnosti ve volném čase: koníčky, sporty, čtenářské návyky, média;
- **životní podmínky**, například životní úroveň, podmínky k bydlení či systém sociální péče;

Dle van Eka chápeme kompetenci sociokulturní a sociolingvální (sociolingvistickou) jako rovnocenné složky komunikační kompetence, a sociolingvální kompetenci k uvedeným oblastem ze SERR, které dle našeho pojetí vytvářejí sociokulturní kompetenci, nezařazujeme. Jevy v našem výzkumu, které mohou mít tuto neostrou hranici a které bychom mohli dle SERR označit za sociolingvální kompetenci, tzv. lingvistické markery sociálních vztahů (použití a výběr pozdravů a oslovení) a řečové zdvořilostní normy (nabídnutí darů např. v souvislosti s návštěvou, pohostinností), chápeme dle referenčního popisu úrovně A1 jako součást sociokulturní kompetence (jsou uvedeny ve výčtu oblastí sociokulturních kompetencí v oblastech každodenního sociálního kontaktu – mluvené komunikaci a životu v České republice). HÁDKOVÁ, M., LÍNEK, J., VLASÁKOVÁ, K. *Čeština jako cizí jazyk: Úroveň A1: podle „Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme*. Str. 12-26.

¹⁰⁴ *Společný evropský referenční rámec: Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme*. Str. 104.

¹⁰⁵ *Společný evropský referenční rámec: Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme*. Str. 104.

- **mezilidské vztahy**, například se zřetelem ke třídní struktuře společnosti a vztahům mezi společenskými třídami, mezi pohlavími (genderové rozdíly, intimita), v pracovním prostředí nebo mezi generacemi, mezi rasami a společenstvím atd.;
- **hodnoty, víra a postoje**, kam patří například společenská třída, pracovní seskupení či majetek, tradice a společenská změna, bezpečnost, národní identita, cizí země, státy, národy, humor, umění atd.;
- **řeč těla**, do které zahrnujeme například gestiku, mimiku, proxemiku, tělesný kontakt atd.;
- **společenské konvence** například se zřetelem k poskytování a přijímání pohostinství, dočvilnost, dárky, pravidla chování a konverzace a tabu v těchto oblastech atd.;
- **rituály a obyčeje**, do kterých patří například obřady a obyčeje spojené s narozením, manželstvím, úmrtím, dále chování posluchačů a diváků na veřejných představeních, obřadech či oslavy, festivaly atd.¹⁰⁶

Interkulturní způsobilost a Interkulturní dovednosti a praktické znalosti

Interkulturní způsobilost je tvořena znalostmi, uvědoměním a pochopením vztahu (podobností a výrazných odlišností) mezi „výchozím světem“ a „světem cílového společenství“ a „zahrnuje regionální a sociální různorodost obou světů“¹⁰⁷. Aplikování této způsobilosti je pak potřebné pro interkulturní dovednosti a praktické znalosti. Ty po mluvčím požadují, aby dokázal dát do vzájemné souvislosti výchozí a cílovou kulturu, aby kulturu vnímal a byl schopný identifikovat a používat rozličné strategie potřebné při mezikulturním kontaktu. Rovněž by měl zvládnout efektivně řešit nedorozumění a konfliktní situace, které vyplývají z rozličnosti kultur, a měl by si být vědom stereotypních vztahů a dokázat s nimi pozitivně pracovat.

Praktické dovednosti a praktické znalosti

Praktické dovednosti a praktické znalosti se skládají z dovedností společenských, každodenních, odborných a profesních a dovedností pro volný čas.¹⁰⁸ Nás zajímají především dovednosti společenské, které představují schopnost cizince chovat se podle určitých

¹⁰⁶ *Společný evropský referenční rámec: Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme.* Str. 91-105.

¹⁰⁷ *Společný evropský referenční rámec: Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme.* Str. 105.

¹⁰⁸ Každodenní dovednosti sestávají z běžných činností každodenního života jako je např. stravování, oblékání, údržba domácnosti apod., odborné a profesní dovednosti zahrnují schopnosti vykonávat specifické činnosti potřebné pro výkon povinností spojených se zaměstnáním či podnikáním a dovednosti pro volný čas představují schopnosti efektivně provádět činnosti potřebné pro aktivity prováděné ve volném čase (např. z oblasti rukodělných prací, koníčků, sportů atd.). *Společný evropský referenční rámec: Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme.* Str. 106.

konvencí uvedených výše v rámci sociokulturních znalostí a dodržovat předepsané normy tak, „jak je to považováno za vhodné v případě člověka neznalého poměrů, obzvláště cizince“¹⁰⁹, a představují tak schopnost studenta aplikovat v konkrétních komunikačních situacích běžného života adekvátní sociokulturní znalosti.

2.2.4. Referenční popis úrovně A1 pro češtinu jako cizí jazyk

Úroveň A1 můžeme charakterizovat jako nejnižší úroveň generativního užívání jazyka. Studenti, kteří jí dosáhnou, „se chtějí jednoduchým způsobem zapojit do interakce, umět klást otázky týkající se jich samotných, toho, kde bydlí, lidí, které znají, věci, které mají. Na takové otázky chtějí umět též odpovídat. Přejí si být jazykově vybaveni tak, aby dokázali iniciovat jednoduché výroky v oblastech svých nejnaléhavějších komunikačních potřeb. Předpokládají, že budou schopni účastnit se komunikace o velmi známých tématech a reagovat na ně.“¹¹⁰

Vzhledem k již výše zmíněnému faktu, že rodilý uživatel je ochotnější pomíjet přestupky proti jazykové normě než prohřešky vůči normě chování, představuje sociokulturní kompetence právě na této úrovni nesmírně důležitou složku jazykového vyučování. Autoři popisu proto vypracovali široký výčet základních komunikačních situací, u kterého předpokládají, že si jej student, popřípadě jeho učitel, upraví dle studentova původu a jeho výukového cíle.¹¹¹

Výčet sociokulturní kompetence na této nejnižší úrovni zahrnuje a popisuje šest oblastí, které jsou završené závěrečným metodickým doporučením: sociální normy, obecné poučení o komunikaci v České republice, obraty pro komunikaci v krizové situaci, každodenní sociální kontakty, psanou komunikaci, život v České republice. My si nyní přiblížíme především obecné poučení o komunikaci v České republice, mluvenou komunikaci v každodenním sociálním kontaktu, psanou komunikaci a život v České republice, které jsou pro naši práci nejvýznamnější a kterými se zabývá výzkumná část.

¹⁰⁹ *Společný evropský referenční rámec: Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme.* Str. 106.

¹¹⁰ HÁDKOVÁ, M., LÍNEK, J., VLASÁKOVÁ, K. *Čeština jako cizí jazyk: Úroveň A1: podle „Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme.* Str. 3.

¹¹¹ Například jinak bude s popisem pracovat Neslovan s neindoevropským mateřským jazykem bez zkušenosti se středoevropskou realitou a jinak Slovan s mateřštinou češtině blízkou doplněnou znalostí středoevropské reality.

Komunikace v České republice

Obecné poučení o komunikaci v České republice se zabývá tabuovými tématy a upozorňuje studenta, že v českém prostředí je obecně nevhodné ptát se na finanční příjem, zajímat se o něčí majetek či věk dámy. Popisuje také obecné náležitosti verbálního projevu: jeho hlasitost a funkční stratifikaci češtiny a komunikační kompetence cizince v češtině.

Pozornost obrací i k neverbální komunikaci. Zde zdůrazňuje, že její prvky mnohdy rozhodujícím způsobem ovlivňují úspěšnost komunikace.¹¹² Do této kategorie autoři popisu řadí:

- **postoje těla**, ke kterým patří především přednost ve dveřích, uvolňování místa ženám a starším ve veřejných dopravních prostředcích;
- **vzdálenost a zaujímání prostorových pozic** představující například seznámení se s jednotlivými kontaktními zónami, přechody mezi nimi apod.;
- **tělesný kontakt**, který uvádí předpoklad tzv. rituálních dotyků: podání ruky a objetí, rezervace líbání na tvář pro blízký přátelský styk apod., s upřesněním konvencí pro podávání ruky;
- **gesta, pohyby hlavou, tzv. jazyk těla**, do kterého patří v českém prostředí významná a frekventovaná gesta v podobě nesouhlasné zavrtění hlavy ze strany na stranu, souhlasné pokývnutí hlavou, výhružně zvednutého ukazováku atd.;
- **výrazy tváře**, které jsou v českém prostředí vnímané jako doprovodné, výjimečně jako zástupné a obecně jako spíše umírněné. Jejich příklady mohou být např. zdvořilostní úsměv, instrumentální pohyby spojené se zíváním apod.;
- **pohledy očí** představující například předpoklad udržování očního kontaktu při komunikaci, posuzování pravdivosti informací na základě udržování očního kontaktu nebo jeho vyhýbání atd.¹¹³

Každodenní sociální kontakt – mluvená komunikace

V této části popisu sociokulturní komunikace na úrovni A1 je pozornost upřena na mluvenou komunikaci, kterou student-začátečník potřebuje v běžném, každodenním sociálním kontaktu. Zahrnuje hlavní fráze a slovní obraty, které by měl student ovládat, pokud

¹¹² Protože na porušení sociálních norem je nahlíženo závažněji než jazykové nedokonalosti projevu mluvčího, které se u studenta-začátečníka přeci jen více očekávají.

¹¹³ HÁDKOVÁ, M., LÍNEK, J., VLASÁKOVÁ, K. *Čeština jako cizí jazyk: Úroveň A1: podle „Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme*. Str. 16-19.

chce správně a zdvořile pozdravit, představit se, někoho oslovit anebo úspěšně absolvovat telefonní rozhovor.

Pozdravy a zdvořilostní fráze zahrnují poučení o formách a vhodnosti užití nejfrekventovanějších českých pozdravů (jako je „dobrý den“, „dobré ráno/dopoledne“ atd., „na shledanou“, „ahoj“ apod.), informují studenta, kdo zdraví koho, a seznamují ho se základními zdvořilostními frázemi „prosím“, „děkuji/u“, „pardon“ a „promiň/te“.

Po pozdravu by se měl student umět představit: buď sám, nebo v reakci na představení třetí osobou. Autoři se v této podkapitole věnují i doprovodným úkonům, jako je například podání ruky, pravidlo, kdo komu podává ruku první apod. Jako vhodný hodnotí autoři také krok, kdy student informuje svého komunikačního partnera o úrovni své komunikační kompetence v češtině („Jsem cizinec/cizinka a neumím česky/mluvím jen trochu česky.“ apod.).

Další podkapitolu věnují autoři tykání/vykání a oslovování. Autoři poukazují na důležitost seznámit studenta-začátečníka s faktem, že čeština pomocí gramatických forem rozlišuje mezi formálním a neformálním oslovením. Cizinec by měl mít povědomí o tom, komu a za jakých okolností musí vykat, komu může tykat, kdy a komu může tykání navrhnout a jakým oslovením má kterou formu doplnit (např. student by měl vědět, že při prvním oficiálním kontaktu s neznámou dospělou osobou by měl použít vykání, které může doplnit oslovením „pane“, „paní“, popřípadě akademickým titulem apod.).

Poslední podkapitola je určena k seznámení studenta s nejčastějšími základními frázemi a slovními obraty, které by měl být schopný používat při telefonování (např. ohlášení se, uvedení volajícího, žádost o předání vzkazu apod.). Telefonický hovor bývá často obtížný, protože student svého komunikačního partnera nevidí a musí se spoléhat pouze na verbální stránku, která pro něj může být na této úrovni velmi obtížná. Proto je dle autorů nezbytné, aby student dokázal nadiktovat své základní údaje (jméno, adresu atd.) a aby také uměl abecedu a dokázal hláskovat.

Psaná komunikace

V předchozích kapitolách se studenti seznámili obecně s komunikací v českém prostředí a s komunikací každodenní. Nyní si stručně přiblížíme psanou komunikaci, která je pevně spjata s pravidly užívání jazyka (gramatickými a stylistickými normami) a jejíž funkčnost je ovlivněna výběrem jazykových prvků a jejich uspořádáním. Student na úrovni A1 by měl zvládnout napsat jednoduchý text na pohlednici z dovolené nebo přání k Vánocům, novému

roku, narozeninám apod. Měl by také umět danou korespondenci doplnit adresou se všemi náležitostmi, aby mohla dospět až k adresátovi.

Student by rovněž měl zvládnout vyplnit formulář s osobními údaji, chce-li se například ubytovat v hotelu či vyřídit žádost na úřadu. V neposlední řadě by měl zvládnout napsat a přijmout krátkou textovou zprávu (SMS) a elektronickou poštu.

Život v České republice

Kapitola Život v České republice je jednoznačně nejobsáhlejší. Pokrývá a stručně probírá pro cizince důležité momenty spojené se životem na českém území. Seznamuje je s informacemi, které se týkají rasové tolerance, oblékání, návštěvy v české rodině, oslav narozenin, svátku a výročí, dále jídla a stolování, pozvání do restaurace a s ním spojeného placení a tématu spropitného. Neopomíjí ani to, co by měl student vědět o ubytování, ať už v hotelu či při pronájmu bytu apod. Také uvádí, že je nutné, aby byl student informovaný o aktuální zdravotní politice České republiky (zdravotní pojištění, záchranná služba, pobyt v nemocnici nebo návštěva ordinace atp.) a aktuálních zdravotních rizicích na českém území.

Dle autorů by měl student rovněž znát základní přehled užívaných jednotek (délky, hmotnosti atd.) a měl by být schopný udat teplotu (i tělesnou). Také by měl být seznámen s časem a jeho rozdělením: měl by vědět, že týden v českém kalendáři začíná pondělím a oficiálně je používán dvacetičtyřhodinový systém (např. v jízdních řádech, programech apod.). Do této kategorie také autoři zařazují informace o dochvilnosti, zimním a letním času anebo hlavních českých svátcích.

K životu samozřejmě patří sporty a volnočasové aktivity, se kterými je dobré studenta seznámit. Student by tak měl vědět, jaké jsou dle autorů nejoblíbenější aktivně provozované letní sporty Čechů jako fotbal (především muži), tenis, turistika, cyklistika atd., nebo zimní sporty v podobě lyžování (sjezd i běžky) či celoročně stále oblíbené chataření a chalupaření atd.

Vhodné je seznámit cizince s českými zvyky, především s těmi, které jsou rozšířené na celém území (Vánoce, Tři králové, Velikonoce, Dušičky, svatba, 1. máj apod.), ale také s možnými lokálními záležitostmi, pokud je to adekvátní (např. moravská Jízda králů, učíme-li například studenty na Moravě apod.).

Student by rovněž měl mít povědomí o náboženské situaci v České republice. Měl by vědět, že většina Čechů se dle statistik nehlásí k žádnému vyznání a uvádějí-li, že jsou věřící,

jedná se nejčastěji o křesťany. V současné době, ve které se mnoho médií i jednotlivců zabývá, ať už pozitivně či negativně, situací imigrantů, je dobré zmínit rovněž fakt, že na území České republiky neplatí žádná omezení týkající se prezentace (nošení) náboženských symbolů. Některé symboly ale mohou přitahovat pozornost obyvatel. Autoři dodávají, že s tímto chováním se můžeme setkat zejména na vesnicích nebo v malých městech.

Chceme-li stručně shrnout základní a nejčastější komunikační situace, ve kterých se student pravděpodobně ocitne a na které by měl být připraven, jedná se především o:

- **„situace každodenního praktického života**, např. nákup, objednávka v restauraci, služby, pošta, ale také návštěva veřejných zařízení (muzea, kina, divadla, kluby, diskotéky apod.);
- **styk s úřední osobou**, např. policistou, dopravním policistou, cizineckým policistou, celníkem, úředníkem v bance;
- **návštěva zdravotního zařízení**;
- **společenský styk** – především ústní interakce, ale také krátký text na pohlednici; student umí někoho pozvat a přijmout pozvání, být dobrým hostitelem i hostem (důležitá sociokulturní kompetence – student se musí seznámit se základními jazykovými i nejazykovými společenskými konvencemi, např. podání rukou, líbání, gestikulace, způsoby oslovování);
- **situace spojené s ubytováním**;
- **situace spojené s veřejnou dopravou**, mj. i porozumění základním informacím v hlášení, dále porozumění jízdním řádům, nákup jízdenek atd.;
- **hledání cesty** – požádat o potřebné informace, řídit se podle pokynů, jak se někam dostat;
- **telefon** – navázání a ukončení hovoru, vyžádat si určitou osobu k telefonu, požádat a předat základní informace, nechat nebo přijmout vzkaz¹¹⁴.

Vidíme, že i jen stručný výčet těchto oblastí sociokulturní kompetence představuje velké množství znalostí a dovedností svázaných se společenstvím daného jazyka (v našem případě s českým společenstvím), kterých by měl student na úrovni A1 dosáhnout. Musíme si

¹¹⁴ HÁDKOVÁ, M., LÍNEK, J., VLASÁKOVÁ, K. *Čeština jako cizí jazyk: Úroveň A1: podle „Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme*. Str. 4.

uvědomit, že popis představuje výběr komunikačních situací, ve kterých se pravděpodobně cizinec-student při svém pobytu na území České republiky ocitne.

Jiné sociokulturní oblasti bude vyučující prezentovat cizincům, kteří v České republice chtějí žít dlouhodobě a kteří usilují o trvalý pobyt, k jehož úspěšnému složení musí dokázat znalost českého jazyka na úrovni A1. Odlišný či specifičtější výčet mohou potřebovat pracovníci zahraničních firem, pro které jsou klíčové vztahy na pracovišti a s obchodními partnery. Jiné oblasti budou prezentovány studentům programu Erasmus, kteří v České republice stráví často jen jeden semestr. Mnohdy český jazyk potřebují pouze po toto krátké období pobytu na českém území v každodenních komunikačních situacích (jako je pozdrav neznámého člověka nebo českého kamaráda, orientace ve městě, návštěva restaurace či instituce, telefonování apod.) a po návratu domů se mu už nehodlají věnovat.

Proto je nezbytné výuku vždy přizpůsobit danému studentovi či skupině studentů: zohlednit jejich původ (Slované, Neslované, vzdálenost mezi mateřštinou cizince, popř. mediačním jazykem, a cílovým českým jazykem apod.), správně stanovit komunikační cíle a seznamovat je s těmi okolnostmi života české společnosti, které jsou bezprostředně svázány s jejich pobytem v České republice, tj. nebát se z výčtu vybrat jen relevantní informace anebo jej doplnit o specifické oblasti, které mohou vyvstat z konkrétních potřeb jednotlivých cizinců: ať už z jejich společenského, profesního nebo rodinného zázemí.

3. Výzkumná část

3.1. Charakteristika výzkumu

3.1.1. Cíl výzkumu

Cílem našeho výzkumu bylo zjistit míru osvojení si vybraných základních sociokulturních znalostí, kterou by měl být student-začátečník po absolvování kurzů českého jazyka na nejnižší úrovni českého jazyka schopný ovládat.

3.1.2. Výzkumný vzorek

Výzkum se uskutečnil v kurzech českého jazyka pořádaných Filozofickou fakultou Univerzity Karlovy v zimním semestru akademického roku 2015/2016. Tyto kurzy jsou primárně určeny pro zahraniční studenty Filozofické fakulty, kteří na tuto fakultu přijeli studovat v rámci programu Erasmus a pro které jsou tyto kurzy bezplatné a kreditově ohodnocené (viz kap. 2.1.8.1.).

Náš výzkum se zaměřil na kurzy českého jazyka určené studentům s jeho nulovou znalostí. Jedná se o semestrální kurzy *Czech for Beginners – Survival Skills* (3x), *Czech for Beginners – Basic Curriculum* (3x) a *Czech for Beginners – Enhanced Curriculum* (1x).¹¹⁵ Kurz *Czech for Beginners – Survival Skills* se koná devadesát minut jedenkrát týdně. V semestru, ve kterém probíhal náš výzkum, byly otevřeny čtyři tyto kurzy s celkem čtyřiceti osmi zapsanými studenty. Kurz *Czech for Beginners – Basic Curriculum* a *Enhanced Curriculum* se konají devadesát minut dvakrát týdně.¹¹⁶ V semestru, ve kterém probíhal náš výzkum, byly otevřeny dva kurzy pro začátečníky typu *Basic Curriculum* s celkem dvaceti třemi zapsanými studenty a jeden kurz typu *Enhanced Curriculum* (určený primárně pro motivované studenty či studenty, kteří ovládají nějaký slovanský jazyk)¹¹⁷ se čtrnácti studenty. Studenti se do kurzů mohou přihlašovat sami, na této úrovni kurzů neprochází rozřazovacím testem (na rozdíl od zájemců o pokročilejší kurzy).

¹¹⁵ Sylaby kurzů v anglickém jazyce jsou k dispozici na stránce www.is.cuni.cz

¹¹⁶ Jsme si vědomi nižší časové dotace a odlišných učebních materiálů kurzů *Survival Skills* oproti ostatním kurzům. Přesto tyto kurzy považujeme za důležité a vypovídající, a proto jsme je zařadili do výzkumu. Dotazníky z těchto kurzů jsme označili a tomuto faktu jsme se věnovali při zpracovávání výsledků viz kap. 3.2.2.3.

¹¹⁷ Toto dělení je však pouze doporučené, studenti se často na kurz zapisou podle časové potřeby, tj. nemusejí ovládat žádný slovanský jazyk ani nemusejí být motivováni k hlubšímu studiu českého jazyka.

3.1.3. Metoda zkoumání a podmínky výzkumu

Podoba našeho dotazníku se odvíjela od mnoha faktorů. Cílem dotazníku bylo ověřit znalosti studentů vybraných sociokulturních oblastí. Vzhledem k počtu studentů a zároveň nedostatečnému vybavení tříd, do kterých byly následně umístěny jednotlivé kurzy, jsme se uchýlili k šetření prostřednictvím dotazníku, jenž jsme doplnili doprovodným obrázkovým materiálem.

Důležité bylo předejít nízké návratnosti dotazníků či nepravdivosti způsobené jeho délkou. Přestože se dotazník skládal z deseti stran formátu A4 (i díky štedrému formátování a obrazovému doprovodu), předvýzkum ukázal, že k jeho vyplnění studenti budou potřebovat maximálně 30-35 minut.

Dotazník se skládal ze dvou částí. V první části vyplnili respondenti anonymně informace o své osobě. Druhá část obsahovala testové otázky zaměřené na znalosti vybraných sociokulturních okruhů. Z celkových dvaceti čtyř otázek druhé části dotazníku byla většina uzavřená, pouze tři otázky testující znalost vybraných sociokulturních okruhů byly otevřené a vyžadovaly odpovědi respondentů vlastními slovy.¹¹⁸ U uzavřených otázek měli studenti nejčastěji na výběr ze čtyř možných odpovědí.

Předvýzkum se uskutečnil ve třídě studentů-začátečníků za účasti šesti studentů a na jeho základě došlo k menším úpravám dotazníku.¹¹⁹ Dotazník byl následně za spolupráce lektorek kurzů distribuován skupinám studentů v šesti kurzech. Dotazníky se navrátily z pěti kurzů v celkovém počtu padesáti čtyř kusů.¹²⁰

Jsme si vědomi nedostatečností a možných problémů, které tato metoda může přinést. Studenti na jednotlivé otázky reagovali písemně, tedy do jisté míry uměle. Výsledky tohoto šetření tedy nechápeme jako totožné s možnou autentickou reakcí studentů ve skutečné situaci. Vzhledem k písemné podobě je také nutné počítat s možným neporozuměním či špatným výkladem otázek a v úvahu musíme vzít i fakt, že studenti mohli dotazník brát jako formu testu završující jejich kurz. To je mohlo svádět k opisování, přestože měli vyjadřovat svůj názor.

¹¹⁸ Do uzavřených otázek počítáme i otázku č. 4, ve které měli studenti seřadit dialog, a otázku č. 9, ve které měli za úkol dle zadaných instrukcí napsat českou adresu.

¹¹⁹ Byly doplněny otázky č. 23 a 24, ve kterých studenti k jednotlivým otázkám uváděli, zda si je osvojili v daném jazykovém kurzu či je již znali před jeho nástupem a z technických důvodů bylo změněno pořadí otázky č. 12.

¹²⁰ Vyplněné dotazníky jsou k dispozici v příloze č. 17.

3.1.4. Postup výzkumu

Vlastnímu výzkumu předcházela dvouseměstrální osobní zkušenost s vyučováním českého jazyka a s ním spojených sociokulturních kompetencí v kurzech Filozofické fakulty určených primárně pro studenty programu Erasmus+ a četba odborné literatury. Následoval vhodný výběr oblastí sociokulturních kompetencí, stanovení výzkumné otázky a hypotéz, vytvoření podkladů pro lektorky a dotazníku pro studenty a nepovinné zpětné vazby pro lektorky. Dotazníky pro studenty byly vytvořeny tak, aby nám ukázaly míru osvojení vybraných sociokulturních kompetencí zahraničními studenty v rámci sledovaných jazykových kurzů.

3.1.4.1. Výběr okruhů

Výběr okruhů se odvíjel na základě výčtu sociokulturních kompetencí v referenčním popisu češtiny pro úroveň A1 dle SERR. Vzhledem k tomu, že není účelem těchto semestrálních kurzů dosáhnout u studentů jazykové úrovně A1, přihlíželi jsme při výběru témat také k sylabům kurzů a ke stručné analýze výskytu sociokulturních oblastí v učebnicích užívaných v těchto kurzech českého jazyka. V neposlední řadě jsme vzali v potaz také materiály, které studentům v prvních týdnech jejich pobytu (či ještě před jejich příjezdem) poskytují organizace zastřešující program Erasmus+ (rektorát Univerzity Karlovy, Zahraniční oddělení Univerzity Karlovy). Zohlednili jsme také vlastní zkušenosti z vyučování v těchto kurzech a pravděpodobnost komunikačních situací, se kterými se studenti těchto kurzů mohou po dobu jejich pobytu setkat a na které by měli být schopni adekvátně reagovat. Dotazník zkoumal tyto oblasti:

Zkoumaná sociokulturní oblast	Počet / Typ otázek
Mluvená komunikace	
a) pozdravy a zdvořilostní fráze ¹²¹	5 / uzavřené
b) představování ¹²²	2 / uzavřené
c) tykání/vykání a oslovení	2 / uzavřené
d) telefonování	1 / uzavřená
Psaná komunikace	
a) adresa (zápis)	1 / uzavřená

¹²¹ V rámci pozdravů zařazuje popis do této oblasti i neverbální pravidlo určující kdo koho zdraví první. Tomuto pravidlu se věnuje jedna otázka z uvedeného počtu čtyř celkových.

¹²² V rámci představování zařazuje popis do této oblasti i neverbální pravidlo určující kdo se komu představuje první. Tomuto pravidlu se věnuje jedna otázka z uvedeného počtu dvou celkových.

Neverbální komunikace	
a) tělesný kontakt (podávání ruky, líbání na tvář)	3 / uzavřené
b) postoje těla (uvolňování místa v dopravních prostředcích, přednost ve dveřích)	3 / uzavřené
Život v České republice	
a) návštěva v české rodině (dárky pro hostitele, zouvání obuvi)	2 / uzavřené
b) spropitné v restauraci	1 / uzavřená
c) jídlo (typická česká jídla, nápoje, chody během dne)	1 / otevřená
d) obvyklé způsoby trávení volného času	1 / otevřená
e) struktura dne a týdne	2 / uzavřené
f) dopravní prostředky (názvy linek pražského metra, základní ceny jízdného v Praze)	1 / otevřená 1 / uzavřená

Podoba našeho výběru je založena na popisu sociokulturní kompetence v referenčním popisu pro úroveň A1, jehož řazení jsme pro náš výzkum stanovili jako výchozí.¹²³ Jednotlivé oblasti jsme vybrali s cílem, aby pokryli nejpravděpodobnější komunikační situace, se kterými se zahraniční studenti-začátečníci navštěvující vybrané kurzy českého jazyka mohou během svého pobytu v České republice setkat a na které by měli být schopni vhodně reagovat, chtějí-li být úspěšní při komunikaci s rodilým mluvčím.¹²⁴

Tento výčet sociokulturních oblastí jsme na několika místech doplnili informacemi ze zevrubné kvalitativní analýzy výkladových částí učebnic (*Čeština expres 1* a *New Czech Step by Step*)¹²⁵, se kterými vyučující v kurzech pracují.¹²⁶

V obou v kurzech používaných učebnicích jsou zastoupené vybrané oblasti sociokulturní kompetence z oblasti mluvené a psané komunikace.¹²⁷ Co se týká oblasti neverbální

¹²³ Podoba výčtu je totožná s částmi uvedenými v referenčním popisu pro úroveň A1. Rozšířili jsme pouze část „jídlo“ o typická česká jídla a nápoje a do oblasti „život v České republice“ jsme zařadili navíc oblast týkající se městské (pražské) hromadné dopravy, do které jsme zařadili znalosti o základních cenách jízdného v Praze a názvy linek metra. Tyto informace považujeme pro zahraniční studenty Filozofické fakulty Univerzity Karlovy sídlící v Praze jako klíčové pro jejich orientaci a život v České republice.

¹²⁴ Dle Hasilova dělení reálií můžeme říci, že jsme do našich zkoumaných sociokulturních oblastí zařadili jak znalosti týkající se zeměvědy (zahrnující například strukturu dne a týdne, praktické informace o cenách jízdného v Praze či obvyklé způsoby trávení volného času), tak lingvorealie nonverbální, které v našem výzkumu zabírají největší část a které mnohdy zasahují i do lingvorealie verbální (v rámci otázek, jež se věnují znalostem spojeným s představováním se a pozdravy, tj. především podávání rukou a související etiketou, se znalostí a náležitým užíváním různých variant pozdravů, volbou vykání/tykání a užívání titulů atd. a rovněž otázek zaměřených na užívání líbání na tvář či psaní adres), ale i čistě lingvorealie verbální (v rámci otázek zkoumajících znalost českých názvů tradičních jídel a nápojů).

¹²⁵ HOLÁ, L., BORILOVÁ, P. *Čeština expres 1 A1/1 anglická verze*. a HOLÁ, L. *New Czech Step by Step*.

¹²⁶ Učebnici *Čeština expres 1* používají vyučující v kurzech *Czech for Beginners – Survival Skills* (kapitola 1-3), učebnici *New Czech Step by Step* používají vyučující v kurzech *Czech for Beginners – Basic Curriculum* a *Enhanced Curriculum* (kapitola 1-5).

komunikace a života v České republice, informace jsou zastoupeny buď jen částečně nebo pouze graficky, ve většině případů se však s nimi v daných učebnicích nesetkáme.¹²⁸

Další doplňující zdroj sociokulturních informací představovaly informační brožury a různé letáky, které studentům poskytují organizace starající se na Filozofické fakultě o zahraniční studenty (více viz kap. 2.1.8.1).¹²⁹

V další fázi výzkumu jsme osobně seznámili lektorky s cílem naší práce a požádali je o spolupráci na zařazení vybrané oblasti do vyučování. Lektorky zároveň obdržely písemnou prosbu o spolupráci a seznam sociokulturních oblastí, ve kterém byla vyznačena informace, zda se daná oblast nachází v učebnici a na jakém místě, popřípadě k jakému tématu ji mohou vhodně zařadit (viz příloha č. 16). Také jim byla k dispozici tabulka s uvedenými sociokulturními kompetencemi, ve které byly ke každé zkoumané oblasti uvedeny základní informace k danému okruhu (např. forma pozdravu, návrhu tykání atd. a platné společenské pravidlo¹³⁰).

3.1.5. Výzkumná otázka a dílčí hypotézy

Na základě studia odborné literatury a vlastních zkušeností s výukou v kurzech českého jazyka Filozofické fakulty byla stanovena následující výzkumná otázka a dílčí hypotézy.

Výzkumná otázka:

Je jazykové vyučování Filozofické fakulty Univerzity Karlovy pro studenty Erasmu v současné podobě dostačující pro osvojení zkoumaných sociokulturních kompetencí?¹³¹

¹²⁷ Mluvená komunikace: pozdravy a zdvořilostní fráze; představování; tykání/vykání a oslovení; telefonování (zastoupeno). Písaná komunikace: adresa (zastoupeno). Více viz příloha č. 16.

¹²⁸ Neverbální komunikace: tělesný kontakt – podání ruky (pouze graficky), líbání na tvář, objímání (nezastoupeno); postoje těla – uvolňování místa ženám a starším ve veřejných dopravních prostředcích, přednost ve dveřích (nezastoupeno). Život v České republice: návštěva v české rodině, spropitné v restauraci (nezastoupeno); jídlo – chody během dne, typická česká jídla, výrobky, nápoje (částečně zastoupeno – především typická česká jídla a nápoje); obvyklé způsoby trávení volného času (nezastoupeno, pouze možné brát jako součást slovní zásoby); struktura týdne a dne (nezastoupeno); dopravní prostředky (částečně zastoupeno – názvy linek metra). Více viz příloha č. 16.

¹²⁹ Např. příručka *Erasmus Guide* vytvořená Zahraničním oddělením Filozofické fakulty Univerzity Karlovy obsahuje kapitulu *Life in Prague*, ve které se studenti kromě informací o české měně, zdravotní péči a kriminalitě dozvídají poměrně obsáhlé informace o pražské hromadné dopravě, včetně ceny jízdenek. Dále studenti dostávají informační emaily s informacemi o kolejích, ve kterých se mimo slovníčku zaměřeného na slovní zásobu spojenou s opravami mohou dočíst názvy linek metra, ceny jízdného, informace o zdravotní péči a pojištění atp. V rámci tzv. orientačního týdne dostávají rovněž studenti mimo jiné leták klubu Charles University International Club (IC CUNI), ve kterém mohou najít informace o hromadné dopravě (ceně jízdenek), zdravotním pojištění, bankách, mobilních operátorech či spropitném. Nechybí ani tzv. Useful Phrases (Užitečné fráze), mezi které autoři zařadili poděkování, omluvy anebo pozdravy „Dobrý den!“ a „Ahoj!“ s poznámkou, že pozdrav „Ahoj!“ je určen pro použití mezi přáteli. Další leták klubu pak v popisu jedné ze svých akcí zmiňuje názvy jídel „dumplings, sauce, cranberries, hotovka“, se kterými se studenti při svém pobytu a/nebo účasti na dané akci pravděpodobně seznámí.

¹³⁰ Formulované dle referenčního popisu češtiny jako cizího jazyka pro úroveň A1 HÁDKOVÁ, M., LÍNEK, J., VLASÁKOVÁ, K. *Čeština jako cizí jazyk: Úroveň A1: podle „Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme“*. a/nebo publikace ŠPAČEK, V. *Nová velká kniha etikety*.

¹³¹ Pro potvrzení této výzkumné otázky jsme stanovili minimální hranici 60 % správných odpovědí.

Dílčí hypotézy:

- a) Respondenti, jejichž země původu leží mimo evropský prostor, vykazují nižší procento správných odpovědí oproti respondentům pocházejícím z evropského prostoru.
- b) Bilingvní respondenti vykazují vyšší procento správných odpovědí oproti respondentům s jedním mateřským jazykem.
- c) Respondenti ze zemí sousedících s Českou republikou (geografická blízkost k České republice) vykazují vyšší procento správných odpovědí oproti respondentům z ostatních zemí.
- d) Respondenti s prvním/mateřským jazykem slovanským (lingvistická blízkost k České republice) vykazují vyšší procento správných odpovědí u otázek týkajících se zcela nebo částečně verbálního aspektu dané sociokulturní oblasti oproti respondentům z ostatních zemí.

3.2. Statistické vyhodnocení a interpretace získaných dat

Z distribuovaných 68 dotazníků se jich navrátilo 54 (z toho 21 dotazníků označených jako dotazníky z kurzů *Czech for Beginners – Basic/Enhanced Curriculum* a 33 z kurzů *Czech for Beginners – Survival Skills*). Z těchto dotazníků jsme celkem 7 kusů vyřadili pro jejich nekompletnost.¹³²

Údaje z navracených dotazníků byly zaneseny do tabulky v programu Microsoft Office Excel[®] a po vyřazení nedokončených dotazníků statisticky vyhodnoceny, v případě potřeby doplněny grafy. Následně jsme výsledná statistická data interpretovali a formulovali závěry.

Tabulka: Celkový počet dotazníků

Administrované dotazníky	68
Navracené dotazníky	54
Dotazníky studentů kurzů <i>Czech for Beginners – Survival Skills</i>	33
Vyřazené dotazníky z kurzů <i>Czech for Beginners – Survival Skills</i>	7
Dotazníky studentů kurzů <i>Czech for Beginners – Basic/Enhanced Curriculum</i>	21
Vyřazené dotazníky z kurzů <i>Czech for Beginners – Basic/Enhanced Curriculum</i>	0
Statisticky zpracované dotazníky	47

U otázek s uzavřenými odpověďmi¹³³ existovala vždy jen jedna správná odpověď. Tyto správné odpovědi jsme u jednotlivých otázek označili, následně sečetli a vypočítali z nich procentuální úspěšnost. U otevřených otázek¹³⁴ jsme k možným správným odpovědím stanovili odchylky, které jsme považovali ještě za správné odpovědi, a odchylky, které už jsme považovali za chyby. Postup u jednotlivých otevřených otázek byl následovný:

U uzavřené otázky č. 4, ve které studenti řadili dialog a která se skládala z celkem osmi položek, jsme u každé položky dialogu vyhodnotili její správnost a vypočítali procentuální správnost odpovědí. Z těchto výsledků jsme poté vypočítali aritmetický průměr vypovídající o úspěšnosti otázky jako celku, resp. odpovědi, a s touto hodnotou jsme dále pracovali.¹³⁵

¹³² Důvodem byly chybějící odpovědi u po sobě následujících otázek, které jsme vyhodnotili jako signál nedokončení dotazníku – např. nezodpovězené otázky č. 19-24, č. 10-24 atp.

¹³³ Otázky s uzavřenými odpověďmi jsou otázky č. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 21 a 22.

¹³⁴ Jedná se o otázky s otevřenými odpověďmi č. 12 (názvy linek pražského metra), 18 (názvy tradičních českých jídel a nápojů) a 19 (názvy tradičních volnočasových sportů a aktivit Čechů a Češek) a otázky č. 23 a 24, ve kterých studenti dle svého subjektivního názoru zaznamenávali, které oblasti sociokulturní informací neznali před pobytem v České republice a naučili se ji v daném jazykovém kurzu (otázka č. 23) a kterou sociokulturní informaci opravdu uplatnili během svého pobytu v České republice (otázka č. 24).

¹³⁵ Tj. aritmetický průměr z 87,23 %, 87,23 %, 25,53 %, 21,28 %, 70,21 %, 76,60 %, 82,98 % a 85,11 %.

Obdobný postup jsme aplikovali na otázku č. 9, ve které studenti psali českou adresu. Zde jsme hodnotili celkem čtyři proměnné: pořadí adresy, její umístění, zarovnání a správnost opisovaných údajů (sem jsme zařadili i ne/přítomnost čárek za údajem či na konci řádku). Z jednotlivých procent jsme poté opět vypočítali aritmetický průměr vypovídající o úspěšnosti otázky jako celku, resp. odpovědi, a s touto hodnotou jsme dále pracovali.¹³⁶

U otevřených otázek č. 12, 18 a 19 jsme postupovali následovně: vedle správných odpovědí jsme stanovili možnost odchylky, tzn. že jako správné jsme započítali i odpovědi, ve kterých se vyskytovala chyba (či chyby) v diakritice či v psaní malých/velkých písmen. V případě požadavku česky psaných odpovědí (otázka č. 12 a 18) jsme neuznávali anglické odpovědi (např. „*goulash*“, „*dumplings*“ atd.) ani jejich česko-anglické pokusy (např. „*goulás*“).

U otázky č. 12 (české názvy linek metra) jsme uznávali podoby odpovědi „*A, B, C*“, „*Linka A, Linka B, Linka C*“, „*(metro) áčko, béčko, céčko*“ i jejich instrumentálové podoby „*(metrem) áčkem, béčkem, céčkem*“. Tyto podoby jsme uznávali, i pokud se objevily v textu, který bychom bez těchto údajů hodnotili jako chybný (např. odpověď „*mete áčko, béčko, céčko*“, či „*A, B, C, achkem, beckem, ceckhem*“). Podmínkou byla jejich bezchybnost a kompletnost, tj. správně uvedené názvy všech tří linek metra. Jako chybné jsme hodnotili odpovědi nekompletní, obsahující přesmyčky a/nebo chybějící písmena jako např. „*ačke*“, „*achkem*“, „*bekcem*“, „*bekem*“, „*ceskem*“, „*ckem*“, „*čečke*“ atp.¹³⁷

U otázky č. 18 (české názvy tří tradičních českých jídel a dvou tradičních českých nápojů) jsme rovněž aplikovali výše uvedený postup.¹³⁸ Mimo to jsme uznali výraz *polévka* (bez bližšího určení) jako součást českého tradičního chodu ve složení *polévka, hlavní chod, dezert*, a uznali jsme rovněž zdvojnásobenou podobu slova *knedlíky*, tj. „*knedlíčky*“. Gramatickou chybu ve shodě podstatného jména ve středním rodě a přídavného jména jsme se rozhodli taktéž uznávat jako správnou odpověď. Jsme si vědomi, že se jedná o gramatickou chybu, ovšem tento jev ve spisovné češtině označovaný za nesprávný má četné zastoupení v obecné češtině (např. *černý pivo, bílý víno*). Předpokládáme, že dané výrazy studenti mohli slyšet

¹³⁶ Tj. aritmetický průměr z 42,55 %, 36,17 %, 76,60 % a 46,81 %.

¹³⁷ Tzn. že například odpověď „*Metrem Ackem, bekcem, ckem*“ či „*Ačke, čečke, bečke*“ nebo jen „*Ačka*“ atp. neuznáváme jako správnou.

¹³⁸ U nápojů z uvedených odpovědí uznáváme odpovědi: *pivo, víno, káva, čaj* (se specifikujícím adjektivem či bez, tzn. *pivo* i *světlé pivo, čaj* i *černý čaj* atd.). U odpovědi týkajících se piva uznáváme rovněž názvy českých značek piva, pokud se objeví, a to ať už v kombinaci „*pivo Plzeň*“ či jen „*Plzeň*“ anebo „*beer Plzeň*“. Dále uznáváme i názvy *becherovka, grog, kofola, slivovice*. U jídel uznáváme odpovědi: *guláš, knedlíky* (popřípadě jejich kombinaci *guláš a knedlíky*), *polévka, řízek* (se specifikujícím adjektivem či bez, tzn. *bramborový knedlík, gulášová polévka, smažený řízek* atd.). U názvů *bramborový salát, smažený sýr, vepřové/hovězí/kuřecí maso* k uznání odpovědi vyžadujeme kompletní název pokrmů v uvedených podobách. Dále uznáváme také názvy *trdelník* a *trdlo*, přestože jsme si vědomi, že název *trdlo* ve svém nářečním užití označuje dřevěný kolík, který slouží k výrobě trdelníku (více viz kap. 3.2.2.2.). U názvu *svíčková omáčka* uznáváme plný tvar *svíčková omáčka* i pouze adjektivum *svíčková*. Jako další podoby jídel uznáváme také: *bramboráky, langoš, palačinka, párky, utopenec/utopence* a názvy produktů jako je např. *Hermelín*. Po delším uvažování rovněž uznáváme názvy *chléb* a *pečivo*.

běžně v každodenním životě, což mohlo vést k tomu, že je pak sami začali užívat. Pro tuto teorii hovoří i fakt, že u rodu mužského či ženského studenti obdobnou chybu neudělali. Tento jev však zaznamenáváme a uvádíme jeho četnost (viz kap. 3.2.2.2, otázka č. 18).

U otázky č. 19 (anglické názvy typických českých volnočasových aktivit) jsme neuznávali slova nečitelná, popř. neexistující (zjišťováno na základě dostupných online slovníků).¹³⁹

Uvedli-li studenti více odpovědí u otevřených otázek (např. místo tří aktivit čtyři, místo dvou nápojů tři), počítali jsme odpověď jako jednu, v následném výčtu odpovědí je však uvádíme všechny.¹⁴⁰

3.2.1. Charakteristika respondentů na základě vyhodnocených dat

Osobní údaje o respondentech

Největší zastoupení ve sledovaných kurzech českého jazyka měli respondenti pocházející z Francie (12), následování studenty z Německa (9), Velké Británie (6), Slovinska (3), Itálie (3), Chorvatska (2), Maďarska (2), Nizozemí (2), Španělska (2) a poté studenty z Belgie (1), Brazílie (1), Číny (1), Japonska (1), Polska (1) a Švédska (1).

Výzkumný vzorek se skládal ze 41 žen a 6 mužů, jejichž uváděné věkové rozmezí se pohybovalo od 19 do 28 let s největším zastoupením v rozmezí 20-23 let, které uvedlo 37 respondentů.¹⁴¹

Jako nejvyšší dosažené vzdělání respondenti uváděli středoškolské (21) a vysokoškolské tříleté bakalářské (20). Dva studenti uvedli vysokoškolské vzdělání pětileté – magisterské či doktorské, tři studenti uvedli vysokoškolské jiné¹⁴² a jeden student uvedl jako své dosažené vzdělání „jiné“.¹⁴³

Nejčastějším studijním oborem respondentů byla historie (8) nebo historie v kombinaci s dalším oborem (4).¹⁴⁴ Početně zastoupeni byli také studenti psychologie (6), filozofie v kombinaci s dalším oborem (5) a studenti anglické literatury (4).¹⁴⁵

¹³⁹ Problémová slova jsme vyhledávali ve slovnících Lingea a Oxford Dictionaries dostupné z *Lingea: Anglicko-český slovník* [online]. [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <https://slovníky.lingea.cz/Anglicko-cesky> a *Oxford Dictionaries* [online]. [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: www.oxforddictionaries.com.

¹⁴⁰ Tzn. uvedl-li například respondent čtyři aktivity místo tří povinných: fotbal, hokej, tenis a cyklistika, počítáme je jako tři správné odpovědi do statistik. Všechny aktivity poté ale uvádíme v souhrnu: např. pět studentů uvedlo hokej, tři studenti cyklistiku atp.

¹⁴¹ Se zastoupením 19 let (1x), 20 let (7x), 21 let (15x), 22 let (9x) a 23 let (6x), 24 let (1x), 25 let (3x), 26 let (1x), 27 let (1x) a 28 let (3x).

¹⁴² Tito studenti uvedli upřesnění, že se jedná o 2 roky bakalářského studia, 4 roky studia; první dva roky lékařského studia („2 years of Bachelor“; „4 years“; „medicine (two first years)“).

¹⁴³ Student doplnil tento údaj dodatkem „college diploma“. Jelikož jako svou zemi původu uvedl Anglii, domníváme se, že se jedná o terciální vzdělávání na nižší než univerzitní úrovni.

¹⁴⁴ Jako další obory kombinované se studiem historie studenti uváděli politické vědy, umění, zeměpis a kombinaci sociologie a práva a politických věd („Political science“ (1), „Art“ (1), „Geography“ (1) a „Sociology and Law and political science“ (1)).

¹⁴⁵ Tabulka se zastoupením oborů je k dispozici v příloze č. 2.

Studentů jsme se také ptali, jestli někdy před tímto kurzem studovali český jazyk. Pouze dvě studentky, jedna z Nizozemí a druhá z Německa, uvedly, že český jazyk už studovaly, ostatní studenti uvedli, že jej nestudovali nikdy.

Důvody výběru České republiky jako cílové země studijního pobytu

Zajímavé odpovědi nám přinesla otázka *Why did you choose the Czech Republic for your stay?* Studenti uváděli, že je většinou k výběru České republiky motivovala kombinace více důvodů. Mezi nejčastější odpovědi patřily:

- **zajímavost, poutavost České republiky (28)**, ať už obecná (3) či s ohledem na její historii (4) a/nebo kulturu, popřípadě odlišnost od kultury respondenta (8). Několik studentů rovněž uvedlo, že jedním z jejich důvodů pro výběr České republiky pro svůj pobyt byla její neznalost, touha ji poznat (4) nebo jejich zájem o české umění (2), českou literaturu (2), obecně její krásu (1), přírodu (1), ale také například zájem o kulturní vyžití (1), české pivo (1) či jídlo, konkrétně knedlíky (1);¹⁴⁶
- **pozitivní hodnocení Prahy ať už na základě zkušenosti, doporučení či vlastní domněnky (16)**, které bylo studenty nejčastěji verbalizováno jako zajímavost, poutavost Prahy, její krása, magičnost (5/16) a dále také jako láska k ní nebo touha ji poznat. Rovněž zde studenti uváděli její přizpůsobivost k cizincům, širokou nabídku kulturního vyžití a jeden student uvedl, že se do České republiky vydal na základě doporučení, které našel na jedné internetové stránce, jež prezentovala Prahu jako nejlepší místo pro studentskou výměnu.¹⁴⁷
- **geografické umístění České republiky (15)**, které často specifikovali slovy odkazujícími na její centrální umístění, které je pro ně výhodné ať už jako výchozí bod pro cestování po Evropě nebo jako místo ne příliš vzdálené domovské zemi;¹⁴⁸

¹⁴⁶ Odpovědi respondentů: „I really wanted to discover this country“; „general interest about the country“; „interesting new place I did not know about“; „Interesting country, quite a different from home. Pretty nature.“; „Because of the history of the country“; „For the history of the country“; „history“; „Because of the history, culture ...“; „new culture“; „Central European culture different as Western one“; „I was interested in Czech culture.“; „It is a totally different culture from mine“; „Interest in culture“; „It was actually my third choice. But then I thought it's nice to get in touch with the culture and history of Czech Republic, that is so different from (western) Germany“; „I have already heard about it from friends and I didn't know Central Europe“; „Because even that it is close to Germany, I haven't known much about Czech Republic“; „Because I thought it looked very beautiful, I had never been before“; „To learn Czech art.“; „great literature and art“; „Cultural life“; „beer, literature“; „Because I love Prague and dumplings“;

¹⁴⁷ Odpovědi respondentů: „Beauty of Prague.“; „beautiful city“; „Because Prague looked like a magical city.“; „Prague is an attractive city and one of the best place to live.“; „Prague is great“; „Prague is an interesting city“; „I'VE LOVED PRAGUE WHEN I VISITED IT DURING A SCHOOL TROP“; „I was here before and already then I got to love Prague.“; „I liked Prague when I visited before“; „Because I love Prague.“; „Because Prague is accomodating for non-native speakers and the city is beautiful“; „for cultural life in Prague“; „Because I love Prague and dumplings.“; „Because I wanted to know Prague.“; „Because I've always wanted to visit it.“; „Because I found one page on internet which said Prague is the best city for student exchange.“

¹⁴⁸ Odpovědi respondentů: „Central location“; „it's the perfect location to travel around Europe.“; „it's in central Europe, so it's easy to travel“; „because of its central location in Europe“; „Good location“; „Czech Republic isn't that far from home“; „near to Germany“; „Close to many countries (for visiting them)“; „C.Z is very centred in Europe, giving the possibility to go

- **ekonomické důvody (9)**, spočívající především v podobě nízkých životních nákladů, popřípadě nízkých cen;¹⁴⁹
- **důvody spjaté s Univerzitou Karlovou, Filozofickou fakultou a jejími studijními obory (8)**, mezi které studenti zařazovali především důležitost a dobrou pověst univerzity nebo jednotlivých oborů anebo nabídku seminářů, kurzů v daném studijním oboru ve studenty preferovaném jazyce;¹⁵⁰
- **úzká souvislost České republiky se studijním oborem respondenta (3)**. Tuto odpověď uváděli studenti historie, kteří vyjadřovali vhodnost a přínosnost České republiky (tj. hlavně její historie) s ohledem na obor jejich studia.¹⁵¹
- **zájem o jazyky (3)**, a to o studium jazyka českého, popřípadě obecně zájem o slovanské jazyky (2) anebo o zlepšení úrovně jazyka anglického.¹⁵²
- **ostatní důvody (6)**, kam můžeme zařadit například pozitivní reputaci České republiky v Anglii pro studium v zahraničí (1), zvědavost (1), anglický jazyk (bez bližšího určení) (1), sociální kontakt v podobě přátelství s Čechem (1) a v neposlední řadě také pravděpodobný neúspěch studenta ve výběrovém řízení do jiné země či snaha tomuto neúspěchu předejít (2).¹⁵³

Zdroje informací zahraničních studentů o České republice

Většina zahraničních studentů uvedla, že před svým pobytem oplývala určitými znalostmi o České republice, pouze sedm studentů ze čtyřiceti sedmi uvedlo, že o České republice před svým příjezdem nic nevěděli. Zdroje, které studentům sloužily k načerpání znalostí, byly rodina a přátelé (15)¹⁵⁴, univerzita (12), knihy, noviny, televize, rádio, internet (33)¹⁵⁵ a další, mezi nimiž studenti uváděli cestování (2), turistické průvodce (1), předchozí návštěvu (1) a informace od domovské vlády (1).

to many places“; „location“; „it is quite close to Hungary geographically“; „it's not far away from home. It's close to other countries so I can travel“; „it's pretty close to my country“; „To study in Central Europe“; „I didn't know Central Europe“.

¹⁴⁹ Odpovědi respondentů: „cheap“ (2); „Cheap country.“ (2); „cheap price“ (1); „low cost of living“ (1) a „low living cost“ (2); „the price“.

¹⁵⁰ Odpovědi respondentů: „importance of the Charles University“; „Good university Masters“; „a good university for arts“; „the University's courses looked interesting“; „good reputation in English linguistics“; „The only university with english courses in my field“ (pozn. autorky: studijní obor studenta je estetika); „Because it's one of the rare countryes to have classes in Slovene language“; „they taught all the languages I speak at the university“ (pozn. autorky: studijní obor studenta je translologie).

¹⁵¹ Odpovědi respondentů: „Importance of Middle Ages“ (pozn. autorky: jedná se o studenta historie), „for my study (history), it was the best country“, „related to my field of study“ (pozn. autorky: jedná se o studenta historie, sociologie, práva a politických věd).

¹⁵² Odpovědi respondentů: „I wanted to learn Czech language because it is quite similar to my first language“; „BECAUSE I'M INTERESTED IN SLAVIC LANGUAGES AND LITERATURE“; „Because I wanted to improve my english.“

¹⁵³ Odpovědi respondentů: „good reputation in England for study abroad“; „curiosity“; „I already knew a Czech guy who lives here“; „I couldn't go to Italy“, „It was actually my third choise. But then I thought it's nice to get in touch with the culture and history of Czech Republic, that is so different from (western) Germany“; „because of its central location in Europe and the english“.

¹⁵⁴ Z toho třikrát se jednalo o jediný zdroj informací.

¹⁵⁵ Z toho osmkrát se jednalo o jediný zdroj informací.

Informace o České republice a studijním pobytu poskytované domovskými univerzitami a Univerzitou Karlovou

Kromě informací, které si studenti zjistili sami, nás také zajímalo, zda a do jaké míry je informují domovské univerzity a Univerzita Karlova (obecně o České republice či o jednotlivých praktických záležitostech jako je například ubytování, doprava, cizinecká policie atd.).

Celkem 25 studentů ze 47 uvedlo, že od své domovské univerzity neobdrželi žádné informace. Oproti tomu 24 studentů uvedlo, že ano. Nejčastěji je domovská univerzita informovala o cenách v České republice, ubytování a kurzech, pojištění a cizinecké policii.

Co se týče poskytování informací ze strany Univerzity Karlovy, pouhých šest studentů uvedlo, že od Univerzity Karlovy nedostali žádné informace. Většina studentů, tj. 41, uvedla, že ano,¹⁵⁶ a tyto informace se nejčastěji týkaly ubytování, dopravy, pojištění, lékařů, cizinecké policie, kurzů na fakultě a registrace. Studenti také dostali mapu Prahy.

Porovnáme-li výše uvedené údaje, zjistíme, že více informací zahraničním studentům poskytuje Univerzita Karlova. Popsané informace rovněž korespondují s dříve uvedenými informacemi a aktivitami, které studentům přijíždějícím na Univerzitu Karlovu v rámci programu Erasmus+ poskytují zainteresovaná oddělení fakulty a kluby (viz kap. 2.1.8.1.).

Navázání přátelství s Čechy a Češkami v rámci pobytu Erasmus+

Celkem 38 studentů ze 47 uvedlo, že díky tomuto studijnímu pobytu navázali přátelství s Čechem nebo Češkou, jedna studentka si zde dokonce našla českého partnera. Z daných možností nejčastěji studenti uvedli (25), že se jim povedlo získat mezi jedním až třemi českými přáteli. Přátelství s více Čechy, tj. se čtyřmi až šesti Čechy, navázalo devět studentů, nová přátelství se sedmi až devíti Čechy uvedl jeden student. Tři zahraniční studenti uvedli, že navázali přátelství s deseti a více Čechy či Češkami. Co se přátelství týče, rovněž nás zajímal způsob, jakým se nejčastěji studenti s Čechy seznamují a navazují přátelství. Ve většině případů uvedli studenti kombinaci více způsobů, díky kterým navázali přátelství (21), v sedmnácti případech využili studenti pouze jednoho způsobu. Nyní se podíváme na celkový přehled zastoupení jednotlivých způsobů.

Prostřednictvím seminářů Univerzity Karlovy získali zahraniční studenti české přátele v sedmnácti případech (z toho čtyřikrát se jednalo o jediný uvedený způsob získání přátel). Díky klubu Erasmus a aktivitám, které pořádá (viz kap. 2.1.8.1.), navázali tito studenti

¹⁵⁶ Jeden student na tuto otázku neodpověděl ani kladně, ani záporně, v následující otázce však uvedl, čeho se informace týkaly. Proto jej počítáme do studentů Univerzitou Karlovou informovaných.

přátelství s Čechem či Češkou v šestnácti případech (z toho rovněž čtyřikrát šlo o jediný způsob získání českých přátel). Další nabízenou možností bylo získání českých přátel díky svým vlastním volnočasovým aktivitám (zájmům, koníčkům, sportům atd.). Tuto cestu uvedlo jako platnou osmnáct zahraničních studentů (ze kterých opět pro čtyři to byl jediný způsob získání přátel). Ve čtrnácti případech pak napsali studenti další způsoby zpřátelení, jež v dotazníku nenašli. Čtyřikrát byl zastoupen tzv. *Buddy program* (viz kap. 2.1.8.1.) a rovněž ubytování (ať už se jednalo o kolej či sdílení bytu atd.), třikrát získání přátel proběhlo přes společného přítele a jedenkrát prostřednictvím jazykového tandemu, návštěvy baru, rozličných zábav, večírků („parties“) či obecně nočního života, a jedenkrát také dokonce prostřednictvím aplikace Tinder.¹⁵⁷

Návštěva v české rodině

Kromě navázání přátelství s rodilými mluvčími nás zajímalo, zda někteří zahraniční studenti dostali příležitost navštívit českou rodinu. Příjemně nás překvapila kladná odpověď od osmi studentů, kteří tak mohli nahlédnout do českých rodin a jejich zvyklostí. Zbylých 39 studentů uvedlo, že českou rodinu nenavštívili, jeden student však specifikoval, že obdržel pozvání od české rodiny v rámci vánočních oslav, avšak už měl své plány, a tak se tato návštěva neuskutečnila.

Předchozí návštěva České republiky

Zajímalo nás také, zda studijní pobyt představuje první návštěvu respondentů, či zda již někdy dříve Českou republiku navštívili. Většina jich uvedla, že ano (21). Nejčastěji studenti do České republiky zavítali jedenkrát (19), dvakrát ji navštívilo pět studentů, třikrát jeden a jedna studentka uvedla, že zde byla desetkrát. Dvacet šest studentů pak uvedlo, že se jedná o jejich první pobyt v České republice.

Zájem o prodloužení pobytu v České republice

Většina zahraničních studentů uvedla, že by ráda zůstala v České republice déle, kdyby mohla (33). Třináct studentů by si svůj pobyt už neprodloužilo a jeden student uvedl obě odpovědi jako možné s upřesněním, že „ano“ platí pro život v Praze a příčinou jeho záporné odpovědi je dle jeho názoru nedostatečná kvalita místních seminářů.¹⁵⁸

Pozitivní důvody se ve velké míře shodují s důvody, které studenti uváděli u tématu výběru České republiky pro svůj studijní pobyt. Shrňme-li je stručně, jedná se především o oblibu

¹⁵⁷ Jako jediný způsob získání přátel studenti z této kategorie uvedli jazykový tandem a tzv. *Buddy program*.

¹⁵⁸ Originální odpověď: „Yes for the life in Prague but the classes are not so good to my opinion.“

Prahy (jejích krás, kulturního života, atmosféry atd.), České republiky, nízkých životních nákladů a vysokou úroveň kurzů a reputaci univerzity.¹⁵⁹

Po semestru stráveném v České republice studenti zmiňovali nedostatek času na důkladnější poznání Prahy a České republiky obecně. Dále uváděli touhu zlepšit se v českém jazyce a lépe poznat českou kulturu, zmiňovali také vztahy, které zde v rámci svého pobytu navázali (nové přátele nebo partnery) a častokrát také uváděli oblibu zdejšího života, který někteří z nich charakterizovali jako úžasný a poklidný.¹⁶⁰

Zaměříme-li se na důvody, které vedly studenty k negativní odpovědi, zjistíme, že nejčastěji uváděli, že doba studia (tj. půlrok či rok) strávená v České republice je pro ně dostatečná (5). Dva studenti svou odpověď tím, že jeden by se do České republiky rád vrátil, protože je skvělá a levná (pro Brita) a nabízí hodně aktivit, druhý pak uvedl, že kdyby se měl znovu vydat do zahraničí, rád by zkusil jinou zemi – z čiré zvědavosti. Kromě dostatečně dlouhého pobytu v České republice uváděli studenti také stesk po domově (3) či domovině (1) a studentce z Itálie k výše uvedenému také chybělo tamní počasí.¹⁶¹

Mezi další uváděné důvody hovořící pro neprodloužení pobytu a návrat domů patřil také ohled na pokračování ve studiu či jeho dokončení (2),¹⁶² touha poznat jinou evropskou kulturu (1), prostá chuť vrátit se do svého města (1) či pohled na Erasmus jako na příjemné dobrodružství, ze kterého se student musí vrátit do práce ve své domovině.

Jeden student uvedl jako svůj důvod špatnou možnost integrace kvůli přetrvávající jazykové bariéře, dále jeden student uvedl, že českou kulturu vnímá jako nepřátelskou vůči cizincům. Další student si postěžoval na české sklony k rasismu a své tvrzení doplnil o poznámku týkající se přílišného množství lidí na Starém Městě, jež nesnášel.¹⁶³ Zde je zajímavé, že tento student uvádí jednu podobu nenávisti, tj. rasismus, jako důvod, proč už se do České republiky nechce vrátit, avšak zároveň jinou podobu ve svém vyjádření následně uplatňuje i on sám.

¹⁵⁹ Například: „Because I really like Prague and the way of life and the University.“, „I really like Prague, it's a beautiful city, and the university is amazing.“, „It's a very beautiful city.“, „I like the city of Prague, and life is very cheap.“

¹⁶⁰ Například: „THERE ARE MANY THINGS I'D STILL LIKE TO SEE AND EXPLORE THAT I PROBABLY WON'T HAVE TIME FOR.“, „I would like to better understand the language and discover more of the country besides Prague.“, „To learn the language more and to experience Prague in summer.“, „Because I found a boyfriend here ...“, „Just started to get to know everything, made lots of friends.“, „I like it, I like the way of life.“, „Because its great. School is easy and life is good.“, „I really like the life here, the city is beautiful and there is a lot of things to do.“, „Peaceful and unstressed atmosphere, cheap life, discovering more the Czech culture.“ atd.

¹⁶¹ Originální odpovědi: „half of a year is enough for my exchange life“, „A year is enough. But I would like to come back one day because it's great, cheap (for British people) and lots to do.“, „One year in another country is enough for me – If I were to move abroad again I'd try somewhere else out of curiosity.“, „I year is enough for me, I miss home.“, „I LOVE IT, BUT ONE YEAR'S ENOUGH, I MISS MY COUNTRY AND IT'S WEATHER“.

¹⁶² Originální odpovědi: „Because I'm on my last years of studies and I want to go back to finish my studies (I couldn't finish them if I were to stay here).“ a „I have to go on with my studies at home, over for these month I have to do a extra semester but even if not I would like to go home. I miss my home.“, „I want to see different european culture from Czech if I have time.“, „I would like to be back in my city.“ a „I have work in my country and Erasmus is only nice adventure.“

¹⁶³ Originální odpovědi: „Because I feel that i cannot integrate fully as a foreigner who cannot speak fluent Czech.“, „Hostile culture to foreigners.“, „Because of racism and I hate the old town square (too much people).“

Návrat do České republiky

I přes výše uvedená negativa, kterými daní studenti zdůvodnili svá rozhodnutí pobyt v České republice neprodlužovat, pokud by tuto možnost měli, shodli se spolu s ostatními respondenty, že by se rádi jednou do České republiky vrátili.¹⁶⁴ A to ať už jako turisté, kteří znovu chtějí navštívit známá a oblíbená či zcela nová místa (např. Český ráj, Morava, Olomouc atd.), nebo v touze oživení vzpomínek na svůj pobyt. Mnoho z nich se také chce do České republiky znovu podívat za svými českými přáteli, využít výhod levných životních nákladů či zažít Prahu v létě¹⁶⁵. Někteří studenti by zde rádi opět chvíli žili a jedna studentka by se do České republiky chtěla vrátit proto, aby mohla znovu ochutnat české knedlíky.

Zájem o další studium českého jazyka

Příjemné zjištění přinesla otázka, chtějí-li zahraniční studenti pokračovat s učením se českého jazyka. Ze 47 studentů odpovědělo 32 „ano“, 14 studentů „ne“ a jeden student se nerozhodl.

Mezi důvody, které vedly studenty k rozhodnutí dále ve studiu českého jazyka nepokračovat, dominovala skutečnost, že často nebo vůbec český jazyk nevyužijí, nebudou jej potřebovat (8), přesto však chtěli nahlédnout, jak tento jazyk funguje (1) či se jeho prostřednictvím jednodušeji pohybovat na území České republiky (1). Někteří studenti také uvedli, že nemají možnost, jak ve studiu dále pokračovat: jejich univerzita nenabízí kurzy češtiny, případně jsou v domovské zemi obtížně dostupné (3). Jeden student uvedl, že má příliš málo času, další zdůraznil obtížnost pokračovat v češtině formou samostudia a další studentka poznamenala, že zvládnutí českého jazyka by vyžadovalo mnoho času, ten raději využije k učení se dalších jazyků podobných její mateřštině (tj. španělštině).¹⁶⁶

Co se týče pozitivních motivací k dalšímu vzdělávání se v českém jazyce, zde studenti častokrát uváděli fakt, že se rádi učí nový jazyk (6), jeho znalost považují s ohledem na svůj pobyt v České republice za užitečnou a pobyt usnadňující (8), oblíbili si jej (6), ať už jako celek nebo zčásti (jeho zvuk/struktura/jedinečnost atd.) nebo zjistili, že je baví a/nebo není tak

¹⁶⁴ Ze 47 studentů uvedlo 46 studentů „ano“ pro návrat. Jeden student odpověď nevyplnil, v následující otázce zkoumající důvody tohoto rozhodnutí však uvedl důvody hovořící pro návrat („*nostalgia, visits, enjoying the stay*“).

¹⁶⁵ Výzkum probíhal v zimním semestru akademického roku 2015/2016.

¹⁶⁶ Originální odpovědi: „*It is not of use back home*“, „*not necessary in Germany*“, „*I probably won't use it*“, „*Because I won't need it beyond this point and I don't intend to live here*“, „*I won't need use that language later. But I was curious about its "way of working"*“, „*I can only use it in Czech Republic and it takes lots of time learn it*“, „*I wanted to learn the basics of the language to get around more easily but besides that I think I am not going to use it elsewhere*“, „*I can't use it very often + there's no course at my home university*“, „*In my country, it's very difficult to find a class to learn Czech language*“, „*There is no way to learn or speak Czech in my country*“, „*I have too little time*“, „*I would like to but it is too difficult to learn on your own*“ a „*It will take much time to master it and I prefer focusing on languages more similar to mine*“.

těžký, jak očekávali (2). Někteří studenti také uváděli, že znalost češtiny pro ně může být prospěšná v budoucnosti při hledání zaměstnání (2), popřípadě v jejich osobním rozvoji (2), anebo že se v něm chtějí jednoduše zdokonalit či nechtějí přijít o již nabytou znalost (3), popřípadě je jejich cílem dokázat mluvit plynule, číst české knihy či články anebo vést konverzace s rodilými mluvčími. Někteří z nich doufají použít český jazyk při návratu do České republiky a komunikaci s Čechy či se svými českými přáteli (3).¹⁶⁷

Pozitivní názory a hodnocení České republiky a jejích obyvatel

Co se týče pozitivních názorů na Českou republiku, často se shodují s důvody výběru České republiky jako cílové země pro pobyt, popřípadě s důvody pro návrat (viz výše), ke kterým přidali například překvapení nad množstvím vegetariánských podniků, skateparků, design marketů, pozitivní vztah k pivu a dobré večírky, architekturu v podobě krásných a barevných budov a monumentů. Nově však v této otázce studenti vyjadřovali svůj pozitivní názor na české obyvatele. Jak nás tedy zahraniční studenti vnímají?

Suverénně nejčastěji charakterizovali respondenti Čechy jako milé a přátelské lidi (13), přestože ve třech případech dodali, že jsou přátelští, až když člověka poznají, dvakrát dokonce napsali, že jsou milí mezi sebou, z čehož vyplývá, že sebe nezahrnují, a dvakrát také s upřesněním, že jsou milí na cizince, ovšem jen pokud mluví česky. Jedna studentka uvedla, že měla příjemný pocit z přijetí do české rodiny, jako by byla její součástí.¹⁶⁸

¹⁶⁷ Originální odpovědi: „I love learning new language.“, „I like learning languages.“, „I like learning languages and I like the Czech language.“, „It's a really interesting to learn a new language and learn every day with the dwellers.“, „It's fun to learn it. I like learning new languages.“, „I love learning new languages.“, „Because I'm staying in Czech Republic for a long time and I'm frustrated to don't understand the language in the street or daily-life.“, „to get better while I am here“, „Because it's useful to understand Czech history and plus Central/Eastern Europe history.“, „I want to learn more to be able to socialize with Czech people.“, „I'm staying one more semester and it's good to know the language in this country.“, „I'm here for another 7 months.“, „Because it makes life easier whilst living here.“, „I like it.“, „Really like the structure and the sounds of this language. Curiosity and leisure time. Can provid an understanding of slavic languages.“, „Though it is difficult, I really like the sounding of the language. It is a unique language among Slavic, I think.“, „It's a nice language that I find very interesting and sice I have made Czech friends, I would like to talk to them in Czech.“, „Because I like to learn a language, which is not very popular and very different to the other languages, which I have learnt before. As I have been here for quite a while I have another connection to the language.“, „It's fun and not as hard as I expected.“, „To improve it and often, to can say that I talk the language for a futur job.“, „LANGUAGES ARE NEVER USELESS AND SINCE IT'S AN UNCOMMON LANGUAGE TO LEARN, WILL HELP ME TO FIND A JOB, HOPEFULLY AS A JOURNALIST.“, „Each language improves general cognitive abilities, and maybe I could use it later.“, „Because I want to know it better and that would only benefit me in my personal development.“, „To improve the skills I have learned.“, „Because I did not learn a language to forget it afterwards.“, „I don't want to waste the basic knowledge I've already got.“, „So when I'll return I will be able to speak better czech and will talk about the basic things with czech people.“, „I have many Czech friends, and I maybe want to permanently live here.“, „I like the language and want to one day be able to have a real conversation.“, „Because that I find very interesting (and difficult) and I hope, one day, to be fluent.“, „I WOULD LIKE TO SPEAK FLUENTLY AND BE ABLE TO READ CZECH BOOKS AND ARTICLES.“

¹⁶⁸ Originální odpovědi: „They're friendly and kind.“, „People in the city are kind“, „Friendly helpful“, „They seem warm and friendly.“, „sometimes very friendly“, „They're generally welcoming“, „People are not so open a lot the first time, but after become very friendly.“, „people can be really nice once they get to know you.“, „the openness once they get to know you“, „They seem very friendly among each other.“, „Czech people seem nice to each other and to you if you know how to say things in Czech.“, „the friendliness of people when you talk with them in Czech“. „When a family likes you, you have the feeling that you're a part of the family.“

Čtyřikrát zahraniční studenti zdůraznili nápomocnost Čechů, třikrát jako pozitivní vlastnost uvedli tolerantnost (jedenkrát s doplněním „u mladých lidí“) a dvakrát zmínili slušnost, vychování a respekt k ostatním. Třikrát studenti také uvedli, že jim vyhovuje český smysl pro humor a jedenkrát zmínili také sarkasmus. Dále si studenti také myslí, že Češi jsou přímočaří, upřímní (1), přístupní (1), štedří (1), zajímaví (1) a styloví (1), ale také hezcí, uvolnění (1) či pohodoví, nepřiliš rozvášnění a s tendencí mít povědomí o většině problémů v České republice (1).¹⁶⁹ Pozitivně také hodnotili český způsob myšlení (1) a myšlenku užívat života každý den (1), dále hrdost (1) a pocit sounáležitosti (1).¹⁷⁰ Zajímavý byl také příspěvek od studenta, který uvedl, že se mu líbí, že Češi mají co říct, ve smyslu životního příběhu, či že jsou přizpůsobiví a stojí nohama na zemi. A nakonec jeden student ocenil všeobecnou schopnost dorozumět se anglicky.¹⁷¹

Poslední položka nás přivádí k další otázce našeho výzkumu, co se studentům naopak na České republice a jejích obyvatelích nelíbí.

Negativní názory a hodnocení České republiky a jejích obyvatel

Podobně jako tomu bylo u předchozí otázky, i zde studenti uváděli často shodné názory jako u kapitol, ve kterých zdůvodňovali, proč se do České republiky už nechtějí vracet (viz výše). Nově uvedli, že nemají v oblibě české jídlo (1), popřípadě jeho unylost, tedy absenci diverzity (1), dále také příliš mnoho turistů (1) či množství opilých lidí v metru (1). Také uvedli, že nemají rádi kapesní zloděje (1), českou byrokracii (1) a rasismus (1).¹⁷²

Co se týče negativních povahových vlastností Čechů, nejčastěji zahraniční studenti uváděli hrubost, neslušnost či neurvalost (11), z toho jedenkrát upřesnili, že Češi jsou hrubí jen zpočátku, jedenkrát že jsou hrubí na cizince a jedenkrát že jsou hrubí, pokud cizinec neumí česky.¹⁷³ S touto kategorií úzce souvisí i další odpovědi, ve kterých studenti uváděli již trochu jemněji, že Češi nejsou vždy milí, přívětiví a přátelští (8), z toho opět dvakrát dodali, že nejsme přátelští vůči cizincům, kteří neumí česky, popřípadě vůči cizincům obecně (1)

¹⁶⁹ Originální odpovědi: „The people from CZ are straight-forward.“, „They're quite open.“, „people are very generous“, „The people are interesting.“, „There are many design markets, and stylish people (I like this side of Czech Republic).“ A „very pretty, laid back. relaxed“, „They are mostly easy-going, not overexcited, they tend to be self aware to most of the problems that occur in Czech Rep.“.

¹⁷⁰ Originální odpovědi: „way of thinking“, „The idea of enjoying life everyday.“, „the pride of the people“, „The sense of union between them.“.

¹⁷¹ Originální odpovědi: „They have something to tell, a story.“, „The people are very accomodating and down to earth“, „they speak English“.

¹⁷² Originální odpovědi: „I really don't like Czech food.“, „The lack of diversity of food.“, „the many tourists“, „that there are many drunken men/people in the metro“, „For the moment just the pickpockets.“, „The bureaucracy.“, „sometimes racism“.

¹⁷³ Originální odpovědi: „They are very rude.“, „sometimes they are rude“, „People are very rude.“, „rude“, „They are sometimes rude“, „They are pretty rude sometimes.“, „Sometimes Czech people are rude to foreigners. (in my experience).“, „Their behaviour – often rude (in public transport, restaurants, shops, reception of my accommodation, ...)“, „sometimes they are rood and unfriedly (if you can't speak in Czech to them)“, „People can seem a bit rude at the first sight“.

a třikrát uvedli, že se setkali s nepříjemnou obsluhou v restauracích a podobných zařízeních či špatným zákaznickým servisem obecně.¹⁷⁴ Třikrát měli také pocit, že Češi jsou až vyloženě nepřátelští vůči cizincům, z toho jedenkrát dodali, že je tomu tak zvláště v případě, pokud rodilý mluvčí České republiky umí pouze česky.¹⁷⁵

A jaká další negativa zahraniční studenti zaznamenali? Podle některých se Češi dostatečně či vůbec neusmívají (5)¹⁷⁶ a jeví se jim jako obecně uzavření, chladní, nepřístupní (8), což opět dvakrát dále upřesnili jako uzavřenost vůči cizincům a třikrát zmínili, že jsme takoví pouze zpočátku či na první dojem. Rovněž studenti konstatovali, že Češi často neumí (3) či se nesnaží mluvit s nimi anglicky (1), jedenkrát tento fakt upřesnili, že anglicky neumí především starší lidé.¹⁷⁷ Dále se jim jevíme konzervativní, v politických názorech trochu nacionalističtí a zaměření proti uprchlíkům (1), staromódní (1) a ne příliš tolerantní (1), výjimečně také nevrlí, rozmrzelí (1) a otrávení z cizinců kvůli přílišnému počtu turistů (1).¹⁷⁸

Mezi další skutečnosti, které zahraniční studenti hodnotili negativně, patřilo chování Čechů v metru a na ulici. Nelíbilo se jim, že v metru často lidé stojí u dveří, přestože nevystupují (2) či že je v něm mnoho opilých lidí (1) a jednomu studentovi se nelíbilo obecně chování lidí na ulici, ovšem bez bližšího vysvětlení (1).¹⁷⁹ Také se domnívají, že nevíme, jak se chovat k cizincům (1), že čeští policisté jsou oproti jejich domovské zemi naštvaní (1), a také konstatovali, že čeští řidiči jsou šílení (1).¹⁸⁰ Dvěma studentům vadila malá diverzita populace, jeden zmínil absenci politických aktivit, další pak absenci podpory od Univerzity

¹⁷⁴ Originální odpovědi: „often not friendly“, „Some people, in my experience, are not very kind to foreigners, but this is true of any city in the world.“, „they're not nice somethimes“, „Some Czech people are not very welcome foreigners who can't speak Czech language.“, „People are not always very welcomed.“, „They somethimes seem very unfriendly and don't understand why I want to learn Czech – I would never be good at it anyways“, „People seem less friendly if it isn't a deliberately social situation, like in shops, on buses etc.“, „not that friendly people when they realize that you're a "tourists““, „People are often rude (restaurants, shops...), maybe because they don't speak English.“, „customer service is bad.“, „Staffs in restaurants or shops are not polite and sometimes rude.“

¹⁷⁵ Originální odpovědi: „hostility towards foreigners“, „Sometimes some czech don't like that I am a foreigner and also from mediterranean area“, „They are usually not really open and can be a little hostile to foreigners, especially when they speak only Czech“.

¹⁷⁶ Originální odpovědi: „that they don't smile“, „people are not smiling“, „Not enough smile!“, „do not smile at strangers“, „AND THEY DON'T SMILE“, „the people are really reserved at first“, „Hard stubborn people that are hard to approach.“, „difficulties to be accessible“, „To be honest, I find Czech people quite "closed" to strangers, at least the ones I had opportunity to speak with (maybe language barrier is the reason - in some instances it was), but I won't generalize and say that they are all like that.“, „I don't like the fact that many people aren't open to English-speaking foreigners (and foreigners in general)“, „They are cold“, „A little bit cold (for an italian) at first“.

¹⁷⁷ Originální odpovědi: „Only a few can speak English“, „they don't speak English if they are older“, „often they don't try to speak English with you“.

¹⁷⁸ Originální odpovědi: „conservative and kind of nationalistic political oppinion, don't want refugees in Czech Republic, not open for new experiences“, „old fashioned“, „not so open minded“, „They're grumpy“, „Somethimes people are annoyed by foreign people because of two many tourists.“.

¹⁷⁹ Originální odpovědi: „I don't like about people that they stand in the door of the metro, while in the middle there's more place“, „Just small things, for example the fact that people stay close to the doors on metro, even though it's not their stop“, „that there are many drunken men/people in the metro“, „Behaviour of some people in the street“.

¹⁸⁰ Originální odpovědi: „they don't know how to treat foreigners“, „police seemed very angry (different from my country)“ (pozn. autorky: studentka je z Itálie), „Czech drivers are crazy“.

Karlovy (jednalo se o studenta, který nepřišel v rámci programu Erasmus).¹⁸¹ Do výčtu negativních hodnocení rovněž řadíme názor vegetariánské studentky, že Češi jedí hodně masa (1).¹⁸² Na závěr můžeme dodat, že jeden student uvedl, že Čechy příliš nezná, druhý, že by si přál, aby se býval byl seznámil s českou rodinou či Čechy, a třetí nám sdělil, že neexistuje nic, co by neměl rád, pouze věci, na které ještě není zcela zvyklý.¹⁸³

Čtyři studenti ponechali tuto otázku nezodpovězenou, což můžeme vnímat jako absenci negativních názorů či neochotu je vyslovit.¹⁸⁴

Pozitivní či negativní zkušenosti či překvapení

Celkem 34 studentů ze 47 během jejich pobytu zažili určité překvapení či nějakou nečekanou zkušenost. Nyní se tedy podíváme na to, co studenti nečekali, že během svého pobytu v České republice zažijí.

Jako pozitivní zážitky či překvapení studenti uváděli již výše zmiňované skutečnosti: o kráse Prahy a České republiky, zajímavosti české kultury (včetně oblíbené kultury piva), ale i fakt, že se na ně Češi často usmívají a mají pochopení, ceny jsou zde nízké, je zde pestrá nabídka aktivit, kterými se jedinec může zabavit atp.

Nyní se podíváme na názory, které z tohoto tradičního seznamu vyčnívaly. Mezi prvními můžeme uvést příjemné překvapení studenta v podobě vyvrácení jeho domněnky, že Česká republika je východní zemí, dále zjištění, že jako země je Česká republika dobře organizovaná (i když se daný student domnívá, že některá místa by mohla být či vypadat čistější), či poznání, že Praha je bezpečnější než studentovo domovské město. Dále studenty překvapilo, jak rychle vstávají lidé v metru či tramvaji, pokud vstoupí starší osoba, a jak je v dopravním prostředku jednoduché začít konverzaci. Projevili také údiv nad opakovanou nápomocností Čechů, když se student ztratil, a nápomocností a vlídností servírek a číšníků, což se jeví v rozporu s předchozími třemi zkušenostmi jiných studentů s negativním přístupem obsluhy v restauraci či obchodu i dalšími negativními zkušenostmi tohoto druhu, kterým se dále věnujeme v následující části této kapitoly.

Dalšího ocenění v podobě příjemného překvapení se na adresu Čechů dostalo od studentky z Francie, která velmi ocenila soucítění Čechů s děním ve Francii po útocích v Paříži. Velmi pozitivní zkušenost také uvedla studentka z Maďarska, která uvedla, že Češi, které poznala

¹⁸¹ Originální odpovědi: „They are very uniformly (eg. there are not a lot of black people or alternative people around)“, „There is not a lot of mixity of people in Prague and in Czech Republic.“, „there is a lack of political acivities“, „TOTAL LACK of SUPPORT AT CHARLES UNIVERSITY for NON-ERASMUS FOREIGN STUDENTS. (all students?)“.

¹⁸² Originální odpovědi: „they eat a lot of meat (I am a vegetarian)“

¹⁸³ Originální odpovědi: „I don't know them so much.“, „I wish I had met Czech families or people coming from here.“, „There's nothing I don't like, rather things I am not completely used to yet.“.

¹⁸⁴ Ve výpisu vlastností neuvádíme „too inclusive“, u kterého jsme nedokázali určit, co jím respondent chtěl vyjádřit.

a se kterými se skamarádila, jsou tak vřelí, milující a tolerantní, že měla pocit, jako by vůbec neodjela ze svého domova. Na závěr pozitivních překvapení a zážitků uvádíme zážitek studentky z Chorvatska. Z její odpovědi jsme se dozvěděli, že její zážitek byl zároveň pozitivní i negativní. A o co se jednalo? O moment, kdy dostala k obědu jahodové palačinky. Studentka uvedla, že v její zemi lidé nejedí sladké k obědu, a proto tento oběd nemohla sníst. Z tohoto zážitku si však vzala i pozitivní část: onen zábavný moment, který ji přineslo zjištění odlišnosti od kultury, ve které vyrůstala.

Vidíme, že o pozitivní zážitky a překvapení neměli zahraniční studenti během svého pobytu v České republice nouzi. Nyní se podíváme na druhou stranu mince, tedy na nepříjemná překvapení.

Kromě opět již výše zmíněných skutečností (jako je neslušné, nepříjemné chování Čechů, popřípadě obsluhy v restauraci či obchodu, očekávání otevřenějšího a milejšího chování ze strany Čechů), byl pro zahraniční studenty nemilým překvapením fakt, že lidé na důležitých, oficiálních místech často neumí mluvit anglicky, jako je například cizinecká policie, banky, pošta, sestry v nemocnici či zaměstnanci na koleji. Další nepříjemné překvapení, které se váže k ubytování, konkrétně ubytování na koleji, představovalo pro jednu studentku zjištění, že na její koleji nemají ženy a muži oddělená sociální zařízení (koupelny, toalety). A co se týče soukromého bydlení, jedna studentka uvedla, že se při hledání ubytování setkala se situací, kdy majitelé bytů zneužívají svých práv a s cizinci jednájí jinak.

Negativní byly také pro studenty nehody, ať už v podobě krádeže jejich telefonu v metru, nehody s tramvají či moment, kdy dostali pokutu za kouření na tramvajové zastávce. Dále studenty nepříjemně překvapilo velké množství lidí bez domova, muž, který za jízdy vedle tramvaje, ve které studentka jela, ve svém autě masturboval a díval se při tom na cestující, anebo zážitek s obtěžováním v autobuse, ke kterému však studentka uvedla, že takové události se neomezují jen na Českou republiku.

Další studentka negativně hodnotila velké množství pravicově orientovaných demonstrací, v jejichž průběhu policie nezasahovala, což dle jejího popisu vedlo k útoku neonacistů na fotografa dokumentujícího dění.

Pozitivně hodnotit nemohli někteří studenti Univerzitu Karlovu. Zde zmínili především její dezorganizaci, administraci spojenou s registrací a jedenkrát také nevhodné chování jednoho z jejích zaměstnanců při registraci.¹⁸⁵ Na závěr výčtu negativních zkušeností či překvapení

¹⁸⁵ Originální znění odpovědi: „One of the university staff told the entire registration hall in Czech, that I was only visiting to "take advantage" of not paying fees – to avoid paying fees in my own country. This was on the first day of my arrival, at registration.“

můžeme uvést kulturní šok, který zažila studentka ze Švédska, když si uvědomila, že vše je zde jiné než v její domovině, či nepříjemný zážitek v podobě extrémního chování některých Čechů, který jiná studentka popsala jako neojedinělou zkušenost s Čechy, kteří na ni bezdůvodně křičeli. Negativní překvapení pak uzavíráme konstatováním studentky, že voda je v České republice drahá, a že v restauracích lidé dokonce musejí platit za kohoutkovou vodu, které doprovodila vykřičníky.

Na tomto místě bychom také rádi uvedli odpovědi jedné studentky, které nás zaujaly a díky kterým můžeme částečně zformulovat její (pozitivní) pohled na Čechy a Českou republiku spolu s náhledem jejího životního příběhu.

Jedná se o jednadvacetiletou studentku anglického jazyka a kultury, která pochází z Nizozemí. V dotazníku uvedla, že se českému jazyku už v minulosti věnovala a v České republice byla již více než desetkrát. Díky pobytu v rámci programu Erasmus+ navštívila českou rodinu, a dokonce získala minimálně deset českých přátel, protože ji její jeden český kamarád představil skupině svých přátel, která ji dle slov studentky okamžitě adoptovala. Na otázku, zda by ráda zůstala déle v České republice, kdyby mohla, odpověděla, že ano, protože tuto zemi a lidi miluje a vyhovují jí více než Nizozemí. Zde se cítí doma. Také uvedla, že by se sem po skončení svého studijního pobytu chtěla vrátit a ráda by zde vystudovala magisterské studium. Uvedla, že také zvažuje možnost zůstat v České republice a žít zde natrvalo. Vzhledem k velkému množství českých přátel i přání žít v České republice je jen logické, že projevila zájem nadále pokračovat s českým jazykem.

A jak tato studentka vidí Čechy a Českou republiku? Co na nich má ráda a co ne? Uvedla, že má ráda sarkasmus Čechů a jejich otevřenost, upřímnost, s jakou k člověku přistupují, když jej blíže poznají. Co se týče České republiky, ta jí učarovala její přírodou a atmosférou hlavního města. Negativně pak hodnotila českou byrokracii a jako negativní překvapení uvedla zjištění, že zaměstnanci cizinecké policie a taktéž sestry v nemocnici nemluví anglicky. Přesto uvedla, že tyto situace představovaly spíše vtipný zážitek.

Kurzem nabyté sociokulturní informace dle studentů

Prostřednictvím dotazníku jsme se také rozhodli zjistit, jaké sociokulturní kompetence zahraniční studenti dle svého názoru získali prostřednictvím navštěvovaných kurzů českého jazyka. Nejčastěji studenti uváděli, že v kurzu získali informace o názvech českých jídel a nápojů (17 případů), pořadí dialogu obsahující pozdrav, představení se a rozloučení (15), návrhu tykání (13), líbání na tvář (13) a spropitné v restauraci (13). Dále jsou přesvědčeni, že

jim kurz českého jazyka přinesl znalosti o názvech linek pražského metra (11) a jak správně napsat českou adresu (11). Seznámil je rovněž s formou pozdravu, se kterou je spojeno také tykání a vykání a oslovování (10), s pozdravem a podáním ruky na pracovišti (10), podobou telefonického dialogu (10). Devětkrát jim kurz zprostředkoval informace o tom, jaké jsou typické volnočasové sporty a aktivity Čechů a kdo se představuje komu. Osmkrát pro ně bylo novou informací, kdo zdraví první koho, šestkrát jak probíhá vstup a výstup do budovy či dopravního prostředku a v pěti případech pro ně byla nová informace týkající se uvolňování místa v dopravních prostředcích, cen jízdenek pražské MHD, náležitostí návštěvy, konkrétně dárku hostiteli a zouvání bot. Čtyřikrát jim dle jejich názoru kurz zprostředkoval informace o struktuře dne a o pravidlech vstupu více osob do budovy a dvakrát jim podal novou informaci o tom, jaká je struktura českého týdne a oficiální časový systém.

Tyto informace jsou nepochybně zajímavé, ještě zajímavější jsou však údaje, které nám prozrazují, jak úspěšně studenti tyto nové informace dokázali aplikovat, tj. odpovědět v dotazníku správně. Proto jsme tyto údaje porovnali s jejich odpověďmi a z tohoto porovnání nám vyšlo následující:¹⁸⁶

Můžeme se domnívat, že zcela úspěšně (tj. se stoprocentní úspěšností) si studenti osvojili formu pozdravu spojenou s tykáním a vykáním, pořadí telefonického dialogu, pravidla o uvolňování místa v dopravních prostředcích a přednosti ve dveřích, ať už se týkala vstupu a výstupu z budovy či dopravního prostředku anebo vstupu více osob do budovy. Na základě výsledků můžeme také usuzovat, že si výborně osvojili znalosti o typických volnočasových sportech a aktivitách Čechů, struktuře českého týdne a oficiálním časovém systému a o cenách jízdenek pražské MHD. Ve velké míře si také úspěšně osvojili a aplikovali informace o spropitném v restauraci (92 %), o tom, jak probíhá návrh tykání (85 %), názvech tradičních českých jídel (81 %) a nápojů (82 %), líbání na tvář (77 %), o struktuře dne (75 %), názvech linek pražského metra (73 %), pořadí dialogu obsahující pozdrav, představení se a rozloučení (63 %) a o náležitostech české adresy (61 %).

Méně než u poloviny případů (40 %) si úspěšně osvojili a aplikovali nové informace o tom, že je v rámci návštěvy u české rodiny zvykem zutí bot, o formě pozdravu, se kterým se pojí tykání a vykání a zároveň oslovování a také o pozdravu a podání ruky na pracovišti. Nejnižší úspěšnost se pak projevila u informací, které se věnovaly pravidlu, kdo koho zdraví první (25 %), kdo se komu první představuje (22 %) a že mezi zvyky pojící se s návštěvou v české rodině patří přinést dárek hostiteli, v našem případě oběma hostitelům (muži i ženě).

¹⁸⁶ Přehled těchto údajů v podobě tabulky je k dispozici v příloze č. 3.

Šest studentů u této otázky nevedlo žádnou informaci pojící se s určitou sociokulturní oblastí, u které by se domnívali, že se ji naučili prostřednictvím navštěvovaného kurzu.

Reálně užitá sociokulturní kompetence

A jaké sociokulturní informace z oblastí, kterým jsme se věnovali v našem dotazníku, studenti dle svého názoru upotřebili v reálném životě? Více jak polovina respondentů prohlásila, že v průběhu svého pobytu v České republice použila sociokulturní informace, které se týkaly spropitného v restauraci (26), přednosti ve dveřích při vstupu a výstupu z budovy či dopravního prostředku (26) a uvolňování místa v dopravních prostředcích (25). Dále se studenti ocitli poměrně často také v situacích, ve kterých uplatnili znalosti týkající se přednosti ve dveřích, konkrétně vstupu více osob (18), cen jízdenek pražské MHD (18) a také názvů tradičních českých jídel a nápojů (13). Rovněž uplatnili sociokulturní znalosti, které se pojí s návštěvou v české rodině, konkrétně se zvykem zouvání bot (10), líbáním na tvář (10) a upotřebili také informace o názvech linek pražského metra (10). Další oblasti byly zastoupeny méně, avšak vždy s uvedením minimálně dvou případů užití.¹⁸⁷

¹⁸⁷ Tabulka s kompletním výčtem oblastí a četnosti jejich užití studenty je v příloze č. 4.

3.2.2. Test znalosti sociokulturní kompetence

3.2.2.1. Výzkumná otázka

Pro pozitivní odpověď na naši výzkumnou otázku, zda jazykové vyučování Filozofické fakulty Univerzity Karlovy pro studenty Erasmu je v současné podobě dostačující pro osvojení zkoumaných sociokulturních kompetencí, jsme stanovili nutnou minimální celkovou úspěšnost respondentů 60 %. Této a vyšší úspěšnosti dosáhli studenti u 16 otázek z 22, slovy procent to znamená více než u 73 % otázek.¹⁸⁸ Průměrná úspěšnost jedné otázky (vypočítané na základě aritmetického průměru) dosahuje rovněž 73 %.¹⁸⁹

Na základě těchto statistických údajů docházíme k závěru, že jazykové vyučování Filozofické fakulty Univerzity Karlovy pro studenty Erasmu je v současné podobě (na základě výzkumů provedených ve vybraných kurzech) pro osvojení zkoumaných sociokulturních kompetencí dostačující, a na naši výzkumnou otázku odpovídáme kladně.

3.2.2.2. Úspěšnost odpovědí u jednotlivých otázek a tematických bloků

Dotazník můžeme rozdělit do 5 logických celků, které se zaměřily na prvotní kontakt, konkrétně pozdrav a představování a s nimi spojené náležitosti jako je tykání, vykání a oslovení, dále na psaní adresy, telefonování, postoje těla, konkrétně přednosti ve dveřích a uvolňování místa v dopravních prostředcích a život v České republice. V následujícím textu se podíváme na úspěšnost odpovědí jak u jednotlivých otázek (v porovnání s jejich zachycením v referenčním popisu pro úroveň A1, případně s dalšími dokumenty, které sloužily jako podklady pro tvorbu otázek), tak na úspěšnost jednotlivých bloků, tj. tematických celků. U odpovědí, které se setkaly s nejnižší úspěšností¹⁹⁰, rovněž uvedeme stručný přehled nejčastějších chyb.

¹⁸⁸ Tento údaj počítáme z 22 otázek z celkových 24 otázek, které tvoří druhou část dotazníku: otázky č. 23 a 24 nezkoumaly vybranou oblast sociokulturní kompetence, ale sloužily k zaznamenání subjektivních názorů studentů jako je znalost/neznalost zkoumaných oblastí sociokulturní kompetence před absolvováním jazykovým kurzem (tj. kterou sociokulturní informací jim zprostředkoval právě daný jazykový kurz) a užití jednotlivých oblastí sociokulturní kompetence v rámci pobytu v České republice. Tabulka se souhrnným přehledem je k dispozici v příloze č. 5.

¹⁸⁹ Údaj 73 % představuje průměrnou úspěšnost jedné otázky při výpočtu aritmetickým průměrem z 22 otázek. Pokud nahlížíme na jednotlivé části otázek č. 4 (a-h), 9 (a-d), 18 (a-d) a 19 (a-c) jako na samostatné odpovědi, tj. počítáme výsledky 38 odpovědí místo 22, průměrná úspěšnost jedné otázky činí 70 %.

¹⁹⁰ Hranici stanovujeme na úspěšnost nižší než poloviční, tj. 50 %.

Blok 1 – prvotní kontakt: mluvená komunikace: pozdrav a zdvořilostní fráze, představování, tykání/vykání a oslovování, a neverbální komunikace: tělesný kontakt – podávání ruky, líbání na tvář

Otázky č. 1-8 tvoří tematický celek, který se zaměřuje na sociokulturní znalosti, které student potřebuje pro prvotní kontakt s rodilým mluvčím a jejichž úspěšné osvojení otevírá dveře další komunikaci, tj. pozdravům a představováním a s nimi spojeným pravidlům. Jednotlivé otázky v tomto bloku se zabývaly širokou problematikou: od verbálních forem pozdravů a zdvořilostních frází a jejich vhodného užití, přes tykání/vykání a vhodné formy oslovování, náležitosti představování, až po neverbální komunikaci spojenou s pozdravy a představováním, tj. pravidly kdo koho zdraví první, kdo se komu první představuje a také tělesnými kontakty v podobě podávání ruky a líbání na tvář.¹⁹¹

Otázka č. 1 – mluvená komunikace: pozdrav – 34 %

Otázka č. 1 zkoumala sociokulturní znalost z oblasti pozdravů: pravidlo, kdo koho obvykle zdraví první. Tato znalost je zařazena v oblasti Každodenních sociálních kontaktů – mluvené komunikaci v podkapitole věnované pozdravům a zdvořilostním frázím se slovy: „Je obvyklé, že muž zdraví ženu, mladší osoba osobu starší a osoba společensky níže postavená osobu společensky výše postavenou.“¹⁹² Na tuto otázku správně odpovědělo 16 studentů ze 47, tj. 34 %. Nejzastoupenější chybnou odpovědí byla odpověď vyjadřující, že žena zdraví první muže (19), dále se studenti domnívali, že se muž a žena pozdraví navzájem současně (7) a někteří studenti si také mysleli, že zde neexistuje žádné pravidlo (4). Zajímavý je také fakt, že studenti kurzů *Czech for Beginners – Survival Skills* získali v této otázce výrazně vyšší procento správných odpovědí, když jich správně odpověděla téměř polovina (46 %), než studenti kurzů *Czech for Beginners – Basic/Enhanced Curriculum*, z nichž jen necelá pětina odpověděla správně (19 %).

Otázka č. 2 – mluvená komunikace: pozdrav, tykání/vykání – 96 %

Otázka č. 2, kterou můžeme zařadit do stejné oblasti jako předchozí otázku, se věnovala verbální podobě pozdravu, tj. „Dobrý den!“ a „Ahoj!“, jež je spojená s tykáním a vykáním. Popis nám uvádí, že „nejfrekventovanějším oficiálním pozdravem je *dobrý den* (při

¹⁹¹ Konkrétně se jedná o sociokulturní kompetence zařazené v popisu do dvou kategorií: Každodenních sociálních kontaktů – mluvené komunikace, čerpající z podkapitol Pozdravy a zdvořilostní fráze, Představování, Tykání/vykání a oslovování, a Komunikace v České republice (Obecné poučení), čerpající znalosti z podkapitol Postoje těla a Tělesný kontakt. HÁDKOVÁ, M., LÍNEK, J., VLASÁKOVÁ, K. *Čeština jako cizí jazyk: Úroveň A1: podle „Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme“*. Str. 16-21.

¹⁹² HÁDKOVÁ, M., LÍNEK, J., VLASÁKOVÁ, K. *Čeština jako cizí jazyk: Úroveň A1: podle „Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme“*. Str. 20.

navazování kontaktu, vstupu do místnosti, [...]“ a dále že „k nejméně frekventovanějším neformálním pozdravům (mezi přáteli, kolegy, členy rodiny – podmínkou je tykání) patří *ahoj*. Tohoto pozdravu se užívá při navazování i ukončování kontaktu, [...]“.¹⁹³ Studenti si u této sociokulturní problematiky vedli výborně a dosáhli téměř stoprocentního úspěchu, když správně odpověděli ve 45 případech ze 47 (tj. 96 %).

Otázka č. 3 – mluvená komunikace: představování a neverbální komunikace: tělesný kontakt (podání ruky) – 26 %

Otázka č. 3 zkoumala sociokulturní znalost z oblasti představování se, konkrétně pravidlo kdo se komu představuje včetně kdo podává ruku komu. Referenční popis češtiny pro úroveň A1 specifikuje pouze představování někoho třetí osobě: „Představujeme-li někoho třetí osobě, představujeme osobu společensky méně významnou osobě společensky významnější atd.“ a představení doprovázíme podáním ruky. Totožné pravidlo dle Špačka aplikujeme i na přímé představování se s upřesněním: „Součástí představování je ovšem i vzájemné potřesení rukou a tady pozor: jestliže se jako první představuje méně významná osoba (muž), ruku podává nejdříve společensky významnější osoba (žena)“.¹⁹⁴

Doprovodné podání ruky je dle Špačka typické spíše pro křesťanskou či euroatlantickou civilizaci, ale i zde se setkáme s rozdíly, např. ve Spojených státech či Německu si lidé třesou rukama častěji než ve Velké Británii, a samozřejmě existuje spousta výjimek (např. v islámských zemích podává první ruku naopak společensky méně významný člověk člověku významnějšímu atd.).¹⁹⁵ Popis definuje podání ruky jako významný očekávaný rituál, jehož provedení či neprovedení je vnímáno jako vyjádření názoru na danou osobu, přičemž nepodání ruky je vnímáno jako silně degradující. Popis dále uvádí konvence, kterými se tento rituál řídí: „[...] První podává ruku společensky nejvýznamnější osoba druhé společensky nejvýznamnější osobě atd. Např. nejdříve podá ruku nejstarší žena atd. Ruku podáváme s úsměvem a lehkou úklonou hlavy, přitom se díváme komunikačnímu partnerovi do očí. [...]“.¹⁹⁶ Studenti v této otázce kombinující představování a podání ruky prokázali 26% znalost tématu a správně jich ze 47 odpovědělo pouze 12. Nejčastěji jako správnou možnost chybně označovali odpověď, ve které se představuje žena muži a nabízí mu ruku k potřesení (19), a odpověď, ve které se muž představí první a nabídne ženě ruku (11).

¹⁹³ HÁDKOVÁ, M., LÍNEK, J., VLASÁKOVÁ, K. *Čeština jako cizí jazyk: Úroveň A1: podle „Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme“*. Str. 19-20.

¹⁹⁴ ŠPAČEK, V. *Nová velká kniha etikety*. Str. 21.

¹⁹⁵ ŠPAČEK, V. *Nová velká kniha etikety*. Str. 33.

¹⁹⁶ HÁDKOVÁ, M., LÍNEK, J., VLASÁKOVÁ, K. *Čeština jako cizí jazyk: Úroveň A1: podle „Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme“*. Str. 17-18.

Otázka č. 4 – mluvená komunikace: pozdrav a představení (dialog) – 67 %

Otázka č. 4 se věnovala podobě formálního dialogu, respektive jeho logického seřazení: od úvodního pozdravu mezi mužem a ženou přes představení se po rozloučení. S touto podobou dialogů se studenti setkávají v učebnicích používaných v kurzech českého jazyka pro studenty Erasmu. Celková úspěšnost u této otázky dosáhla 67 %, přičemž studenti v 87 % správně uvedli pozdravy a rozloučení. Jako nejproblematictější část dialogu se ukázalo představení se muže ženě (26 %) následované představení se ženy muži (21 %).¹⁹⁷ Mírně problematické bylo také správné seřazení zdvořilostních frází „Těší mě.“ a „Mě taky.“ (70 a 77 %).

Otázka č. 5 – mluvená komunikace: pozdrav a neverbální komunikace: tělesný kontakt (podání ruky) – 45 %

Otázka č. 5 rovněž patří do souboru otázek zkoumající pozdravy, tentokrát se jednalo o pozdrav na pracovišti doprovázený podáním ruky a neverbálními projevy (úsměv a pohled do očí), které však byly součástí textu, nikoli předmětem výzkumu. Tomuto tématu se Popis specificky nevěnuje, platí však pro něj již výše uvedená pravidla, kdo koho zdraví první (viz otázka č. 1). V této sociokulturní problematice studenti dosáhli téměř poloviční úspěšnosti: 21 studentů ze 47 odpovědělo správně (45 %). Nejčastěji studenti chybovali označením odpovědi, ve které mladá zaměstnankyně svého nadřízeného pozdraví a nabídne mu svou ruku k potřesení (16), a dále označením odpovědi, ve které mladá zaměstnankyně čeká, až ji nadřízený pozdraví (7).

Otázka č. 6 – neverbální komunikace: tělesný kontakt (líbání na tvář) – 60 %

Otázka č. 6 se věnovala líbání na tvář při pozdravu: jeho podoby a užití Čechy. Správně odpovědělo 28 studentů ze 47, tj. 60 %. V kurzech českého jazyka pro studenty Erasmu se setkáváme se studenty mnoha národností a velmi často jsou zde zastoupeni studenti ze Španělska nebo z Francie, pro které je líbání na tvář přirozenou součástí pozdravů.¹⁹⁸ V Popisu se dozvídáme, že líbání na tvář je rezervováno pro blízký přátelský styk. Popis se omezuje pouze na toto konstatování, přestože existují značné rozdíly v provedení (v počtu polibků atp.). V Špaček podobu upřesňuje: „Ve skutečnosti nejde o políbení v pravém slova

¹⁹⁷ Tuto sociokulturní znalost zkoumala i předchozí otázka č. 3, která se setkala s obdobně nízkou úspěšností.

¹⁹⁸ Polibek na tvář je samozřejmý například ve Španělsku při pozdravu mezi kolegy či přáteli, taktéž ve Francii, kde se dle regionu liší četnost polibků od dvou do čtyř, v Polsku se kolegové či blízcí líbají dvakrát až třikrát atp. Oproti tomu například ve Skandinávských zemích či v USA se tento tělesný kontakt nepreferuje. Čerpáno z Polská etiketa. *StayPoland.com* [online]. [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: http://www.staypoland.com/poska_etiketa.html a Vyhněte se trapasu: Jak se lidé líbají při setkání v různých zemích světa. *Reflex* [online]. [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: <http://www.reflex.cz/clanek/zajimavosti/57553/vyhnete-se-trapasu-jak-se-lide-libaji-pri-setkani-v-ruznych-zemich-sveta.html>.

smyslu, jde jen o náznaky doteků, maximálně lehké doteky tváří. Rty se do akce vůbec nedostanou a uslyšet při tomto pozdravu [...] hlasité mlasknutí, je znamením společenského selhání. „Líbáme“ se obvykle na obě tváře.“¹⁹⁹

Otázka č. 7 – mluvená komunikace: tykání/vykání a oslovení – 79 %

Verbální podobou pozdravu dvou mužů, kolegů při jejich prvním setkání na univerzitě doprovázené vhodně zvoleným oslovením (tj. titulem) se zabývala otázka č. 7. Popis se k této oblasti tykání/vykání vyjadřuje následujícím způsobem: „V češtině se pomocí gramatických forem rozlišuje formální oslovení (vykání, užití 2. os. pl.: *vy máte, vy jste měl/měla*) a neformálního oslovení (tykání, užití 2. os. sg.: *ty máš, ty jsi měl/měla*). Neznámým dospělým osobám (asi od věku patnácti let) je v České republice nutno vykat.“²⁰⁰ Oslovení a užívání titulů definuje slovy: „V oficiálním styku oslovujeme dospělé osoby *pane, paní*. [...] Všechna uvedená oslovení jsou spojena s vykáním. Pokud má osoba akademický titul, oslovujeme ji vždy akademickým titulem v kombinaci s oslovením *pane, paní*.“²⁰¹

Znalost těchto dvou sociokulturních oblastí prokázalo 37 studentů ze 47, tj. 79 %.

Otázka č. 8 – mluvená komunikace: návrh tykání – 81 %

Dále jsme se v našem výzkumu zaměřili na správnou podobu návrhu tykání. V Popisu se můžeme dočíst, že „tykání nabízí společensky významnější osoba osobě společensky níže postavené (žena muži, nadřízený podřízenému)“²⁰², v našem případě starší muž muži mladšímu. Také v této otázce studenti projevili vysokou míru znalosti a celých 38 ze 47 studentů zvolilo správnou odpověď, tj. 81 %.

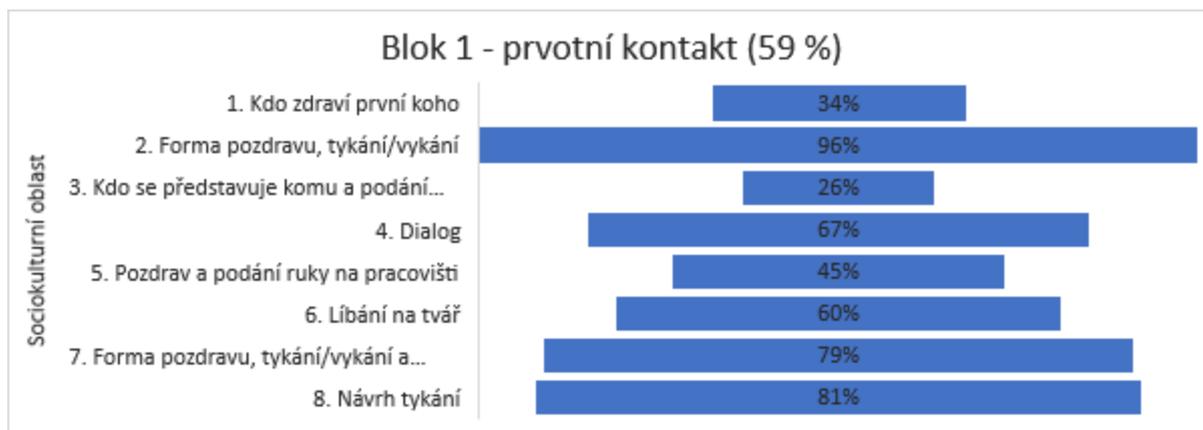
Shrneme-li výsledky otázek prvního bloku věnujícímu se sociokulturním znalostem spojeným s prvotním kontaktem, tj. s pozdravy a představování, spatříme, že se setkal s 59% úspěšností. Suverénně si studenti poradili se správným rozlišením a užitím pozdravů „Dobrý den!“ a „Ahoj!“ a s ním spojeným tykáním a vykáním a také s návrhem tykání. Největší problémy pro studenty představovala pravidla určující, kdo koho zdraví první a kdo se komu první představuje.

¹⁹⁹ ŠPAČEK, V. *Nová velká kniha etikety*. Str. 33.

²⁰⁰ HÁDKOVÁ, M., LÍNEK, J., VLASÁKOVÁ, K. *Čeština jako cizí jazyk: Úroveň A1: podle „Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme“*. Str. 20.

²⁰¹ HÁDKOVÁ, M., LÍNEK, J., VLASÁKOVÁ, K. *Čeština jako cizí jazyk: Úroveň A1: podle „Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme“*. Str. 21.

²⁰² HÁDKOVÁ, M., LÍNEK, J., VLASÁKOVÁ, K. *Čeština jako cizí jazyk: Úroveň A1: podle „Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme“*. Str. 20.

Blok 2 – psaná komunikace: adresa

Sociokulturní kompetenci z oblasti psané komunikace jsme v našem výzkumu věnovali pouze skromné zastoupení, a sice testováním znalosti náležitostí české adresy a jejího formálního zápisu. Tuto znalost mohou studenti během svého pobytu v České republice potřebovat (například pro poslání stručného blahopřání, vánočního přání, pozdravu z výletu či při možné písemné odpovědi v rámci úřední komunikace). Tato tematika se okrajově vyskytuje i v obou učebnicích, které jsou v kurzech používány.

Otázka č. 9 – psaná komunikace: adresa – 51 %

Tuto otázku jsme s ohledem na snadnější vyhodnocování rozdělili do čtyř podkategorií: závazné pořadí adresy, umístění adresy do pravé části obálky, zarovnání začátků řádků (bez odsazení) a správnost opsaných údajů spolu s ne/přítomností čárek za údaji či na konci řádků.

Celkově studenti v této sociokulturní oblasti prokázali 51% znalost. Pořadí adresy, které je pro české písemnosti závazné (uvede-li student na prvním místě instituci místo adresáta, může si danou písemnost otevřít jiná osoba než adresovaná), dodrželo 20 ze 47 studentů (tj. 43 %). Adresu do pravé části obálky správně umístilo 17 studentů ze 47 (tj. 36 %). Nejvyšší úspěšnost jsme zaznamenali u zarovnání řádků pod sebou, 36 studentů ze 47 (tj. 77 %) a zajímavou kategorií tvoří kategorie poslední, ve které jsme hodnotili správné opsání údajů a absenci interpunkčních znamének v adrese: studenti měli často tendence napsat za údaje či na konec řádku čárku, popř. tečku. Správně adresu opsalo 22 studentů ze 47 (tj. 47 %).

Kategorii, kterou jsme se rozhodli nakonec nehodnotit, byl fakt, že ani jeden student neuvedl oslovení adresáta, v našem případě *Vážená paní*, *Paní*, popř. *Slečna*. Přestože se jedná o povinnou náležitost adresy, domníváme se, že studenti tento údaj nenapsali jednoduše

proto, že jim nebyl výslovně poskytnut v zadání spolu s ostatními údaji (části adresy) a sami si jej nevybavili.

Úspěšnost otázky rovněž představuje celkovou úspěšnost bloku 2 a činí 51 %.

Blok 3 – mluvená komunikace: telefonování

Otázka č. 10 – mluvená komunikace: telefonování – 79 %

Otázka č. 10, která zároveň tvoří blok č. 3, zkoumala sociokulturní znalosti spojené s telefonováním. Studenti by měli být kromě uvedení samotného důvodu telefonování také schopni svému komunikačnímu partnerovi uvést další náležitosti telefonického dialogu, mezi které řadíme ohlášení v telefonu, pozdrav, uvedení volajícího, zdvořilostní fráze (*prosím, děkuji/u*) a rozloučení se. Dialog se všemi potřebnými náležitostmi správně označilo celkem 37 studentů, tj. 79 %. Toto číslo zároveň vyjadřuje i celkovou úspěšnost bloku 3.

Blok 4 – neverbální komunikace: postoje těla

Další soubor otázek (č. 11, 13 a 14) se věnoval sociokulturní oblasti, která se zabývá neverbální komunikací, konkrétně postoji těla, jež v našem výzkumu představovala přednost ve dveřích a uvolňování místa ženám a starším ve veřejných dopravních prostředcích, tedy situace, se kterými se pražští studenti setkávají každodenně. V Popisu se můžeme o této kategorii dočíst, že „k nejvýznamnějším a také nejvíce sledovaným zvyklostem na našem teritoriu patří tzv. přednost ve dveřích, uvolňování místa ženám a starším ve veřejných dopravních prostředcích, což se obejde zcela bez verbálního komentáře“²⁰³. Pravidla pro uvolňování místa jsou zřejmá ze samotného názvu, přednost ve dveřích Popis studentům blíže nijak nespecifikuje. Sáhne-li k pravidlům české etikety, dozvídáme se, že při vcházení do budovy mají před mužem přednost ženy, starší osoby, osoby vážené a nadřizení.²⁰⁴ Muž také ženě drží dveře. Slovy Gutha-Jarkovského: „*Při setkání ve dveřích ustup osobě starší a představené a pán dámě; dámě dveře přidrží, aby mohla volně projít. Vcházíš-li někde s dámou do dveří, předejdi poněkud, aby jí mohl otevřít dveře a pak přepustiti.*“²⁰⁵

Vždy také mají přednost ti, kteří z budovy, popř. místnosti vycházejí před těmi, kteří do ní vstupují.

²⁰³ HÁDKOVÁ, M., LÍNEK, J., VLASÁKOVÁ, K. *Čeština jako cizí jazyk: Úroveň A1: podle „Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme“*. Str. 16.

²⁰⁴ Nejedná-li se o výjimky, tzn. budovy, které mohou (nebo v dřívějších dobách mohly) skrývat nebezpečí a do kterých by měl vstupovat muž první, a tak ženu (symbolicky) chránit, tj. restaurace, sportovní stadiony atp.

²⁰⁵ ŠPAČEK, V. *Nová velká kniha etikety*. Str. 49.

Otázka č. 11 – neverbální komunikace: postoje těla (uvolňování místa ženám a starším ve veřejných dopravních prostředcích) – 100 %

Pravidlo o uvolňování místa ženám a starším ve veřejných dopravních prostředcích patří mezi běžné, a především očekávané sociokulturní zvyklosti v České republice, a tak i v životě zahraničních studentů, kteří zde po dobu svého studijního pobytu žijí. Proto je jen pozitivním výsledkem, když můžeme říci, že všichni studenti zcela suverénně uvedli správnou odpověď. Dva studenti uvedli kromě správné odpovědi (tj. uvolnění místa starší ženě) za správnou reakci označili i další odpověď (tj. uvolnění místa malé holčičce).²⁰⁶ Tento fakt nehodnotíme jako chybu (správná odpověď byla označena) a můžeme ho vnímat jako povšimnutíhodný projev ohleduplnosti vůči malým dětem.

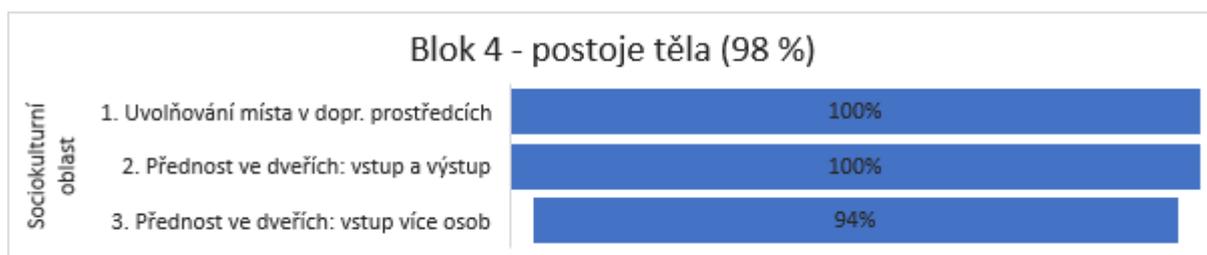
Otázka č. 13 – neverbální komunikace: postoje těla (přednost ve dveřích) – 100 %

Další otázkou, která se setkala se stoprocentní úspěšností, je otázka č. 13, jež se věnovala sociokulturním pravidlům, které určují přednost ve dveřích při vstupu do budovy či dopravního prostředku. Studenti ve všech případech správně odpověděli, že přednost mají ti, kteří chtějí z budovy či dopravního prostředku vystoupit, poté teprve lidé mohou vstoupit.

Otázka č. 14 – neverbální komunikace: postoje těla (přednost ve dveřích) – 94 %

Otázka č. 14 se rovněž zaměřila na pravidla spojená se vstupem do budovy, avšak v tomto případě nás zajímalo, jak vypadá vstup do budovy, chtějí-li současně vstoupit různé osoby, v našem případě muž, žena a starý muž. I v této otázce studenti prokázali velkou míru znalosti dané sociokulturní oblasti a 44 studentů ze 47 zvolilo správnou odpověď, což představuje 94 %.

Chceme-li tento blok zabývající se sociokulturními znalostmi, jež se pojí s postoji těla, porovnat s bloky ostatními, můžeme říci, že se se svou 98% úspěšností směle řadí do čela.

²⁰⁶ Jednalo se o studenta z Brazílie a studentka z Německa, která ke své odpovědi dokonce připsala „both“.

Blok 5 – život v České republice: návštěva v české rodině, spropitné, jídla a nápoje, čas a jeho rozdělení, sporty a aktivity ve volném čase, Česká republika, resp. pražské metro

Tento blok je počtem otázek nejrozsáhlejší a tvoří jej otázky, které se zaměřily na sociokulturní kompetence spojené s návštěvou v české rodině, návštěvou restaurace v podobě platby spropitného, dále na typická česká jídla a nápoje, čas a jeho rozdělení, sportovní aktivity Čechů ve volném čase a vědomosti o pražské hromadné dopravě, tj. otázky č. 12, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21 a 22.

Otázka č. 15 a 16 – život v České republice: návštěva v české rodině – 38 % a 58 %

U otázek č. 15 a 16 nás zajímalo, zda si studenti osvojili sociokulturní znalosti, které se pojí s návštěvou v české rodině. První otázka se zaměřila na pozornost, drobný dárek pro hostitele, který je obvyklé hostiteli (popř. hostitelům) přinést. V Popisu můžeme kromě uvedení této zvyklosti najít také specifikaci dárku: „Pro hostitele je to nejčastěji víno, likér apod. (předáváme zabalené v ozdobném papíru), pro hostitelku a příp. i další dospělou ženu v rodině květiny (lichý počet, kytice se předává bez papírového obalu) a pro menší děti sladkosti nebo ovoce.“²⁰⁷ Úspěšnost odpovědí dosáhla mírně nad třetinu, konkrétně 38 %, když správně odpovědělo 18 studentů ze 47, že vhodným drobným dárkem je víno pro muže a květiny pro ženu. Nejčastější chybnou odpovědí, kterou studenti volili (18), byla odpověď přinést láhev dobrého vína pro oba hostitele, druhou nejčastější chybnou odpovědí (6) pak byla odpověď přinesení dárku pro hostitelku v podobě vína či květin, tedy situace, které neodpovídají etiketě, ale se kterými se mnohdy můžeme setkat a které pravděpodobně budeme považovat za společensky akceptovatelné.

Druhá otázka se zaměřila na český zvyk zouvání bot na návštěvě při vstupu do domácnosti hostitelů. Zde se setkáváme s rozdílným pojetím v Popisu a ve Špačkově etiketě. Popis studenty informuje, že „při vstupu do bytu se v mnohých českých rodinách vyžaduje, aby se příchozí přezul do domácí obuvi, kterou zpravidla hostitelé nabídnou (jde o speciální obuv užívanou jen hosty), ale je možné přinést si i domácí obuv vlastní. Česká návštěva někdy zůstává bosa.“²⁰⁸, což doplňuje dodatkem, že „některé české rodiny hodnotí dosti negativně neochotu hosta k přezutí“²⁰⁹. Oproti tomu V. Špaček uvádí, že se na návštěvě v roli hostů nepřezouváme a hostitelé mají hosty povzbuzovat vlastní obutou společenskou obuví.

²⁰⁷ HÁDKOVÁ, M., LÍNEK, J., VLASÁKOVÁ, K. *Čeština jako cizí jazyk: Úroveň A1: podle „Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme“*. Str. 25.

²⁰⁸ HÁDKOVÁ, M., LÍNEK, J., VLASÁKOVÁ, K. *Čeština jako cizí jazyk: Úroveň A1: podle „Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme“*. Str. 25.

²⁰⁹ HÁDKOVÁ, M., LÍNEK, J., VLASÁKOVÁ, K. *Čeština jako cizí jazyk: Úroveň A1: podle „Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme“*. Str. 25.

Na základě četných vlastních zkušeností můžeme říci, že se v této problematice přikláníme spíše k podobě zachycené v Popisu. Mnohé české rodiny očekávají zutí návštěvy a není pro ně přijatelné, aby jim návštěva chodila v jejich domácnosti v botách, ve kterých chodí venku. Mnohdy jsme se v rámci návštěvy také setkali s nenabídnutím obuvi pro hosty anebo odmítnutím této obuvi hostem. S ohledem na nejednotné pojetí této problematiky jsme se tak zaměřili pouze na zvyk zahrnující zutí obuvi při vstupu do domácnosti hostitele (tj. bez zmínky o přezouvání).

Obeznamenosť s tímto českým zvykem prokázalo 27 studentů ze 47 (tj. 58 %). Třináct studentů by do domácnosti hostitelů vstoupilo ve vlastní obuvi po očištění bot a šest studentů by pouze pozdravilo a vstoupilo.

Zahraniční studenti pobývající v Praze mají mnoho příležitostí navštěvovat různá restaurační zařízení. Mnohokrát se také sami lektori a lektorky českých kurzů rozhodnou vzít své studenty do restaurace či do kavárny, aby si studenti vyzkoušeli nabyté znalosti v praxi. Z těchto důvodů jsme do našeho výzkumu zařadili rovněž oblast sociokulturní kompetence, která se věnuje spropitnému a názvům typických českých jídel a nápojů, které si mohou studenti ke konzumaci v českých restauracích objednat.

Otázka č. 17 - život v České republice: spropitné – 98 %

Co se týče spropitného, Popis seznamuje studenta s faktem, že dávat spropitné je zvykem, avšak ne automatickou povinností hosta či zákazníka. Dále uvádí, že při platbě v restauraci jeho podobu získáme zaokrouhlením na nejbližší vyšší desítku, tedy o cca 10 Kč. Špačkova *Nová velká kniha etikety* však informuje, že spropitné představuje zhruba 10 % z částky, kterou platíme. V pražském prostředí se dle našeho názoru a mnohaletých zkušeností setkáváme spíše s druhým pojetím, proto jsme se k němu uchýlili také v našem dotazníku. Kromě jediného studenta, který by v restauraci zanechal 15 % spropitné, označili všichni správnou odpověď, a prokázali tak 98% znalost této sociokulturní problematiky.

Otázka č. 18 – život v České republice: tradiční české jídlo a pití – 74 %

Do sociokulturních znalostí, jež se pojí se stravováním a restauracemi, patří i otázka č. 18. Tato otázka náleží ke třem otevřeným otázkám našeho výzkumu a zaměřila se dle Hasilova pojetí reálií na výzkum tzv. lingvoreálií verbálních, konkrétně na názvy tradičních českých jídel a pití. Popis se k této problematice vyjadřuje obecně slovy: „Student by měl získat informaci o obvyklých jídlech a též o jejich skladbě (nejčastější druhy masa, příloh, ovoce

a zeleniny atd.) a také o jejich podávání, ...“. Dále nám přibližuje dobu jejich podávání a zmiňuje tradiční vánoční a velikonoční pokrmy, a nechává tak na učiteli, aby sám provedl výběr užitečných názvů jídla, která jsou tradiční či obvyklá pro české prostředí. Za zmínku také stojí fakt, že v Popisu nenajdeme jediným slovem zachycené tradiční či obvyklé české nápoje, jako je pivo či víno atd.

Spočítáme-li celkovou úspěšnost této otázky, dostaneme se na úctyhodných 74 %. Podíváme-li se na její jednotlivé složky, tj. tradiční česká jídla a tradiční české nápoje, můžeme říci, že si studenti lépe pamatují názvy českých nápojů a z nižší úspěšnosti v uvádění názvů českých jídel usuzujeme, že pro ně tyto názvy mohou mnohdy představovat výzvu, ať už pro napsání či zapamatování.

Průměrná úspěšnost při uvádění českých nápojů dosáhla 80 %²¹⁰ a pouze jeden student nedokázal česky napsat ani jeden nápoj. Není překvapením, že nejčastěji jsme se setkali s uváděním nápoje „pivo“ (41)²¹¹, a to jako pivo obecně, blíže určené *černé / světlé pivo*²¹² či jako spojení *pivo Kozel*, *pivo – plzeň* anebo pouze se značkou piva: *Plzeň, Bernard, Krušovice* atp. Dále se s hojnějším zastoupením setkaly nápoje *víno* (12)²¹³, *čaj* (9), z toho jedenkrát s upřesněním *zázvorový čaj*. Studenti také jako typický český nápoj uvedli *kofolu* (8), *becherovku* (4) a *kávu* (2), z toho jedenkrát s upřesněním *černou kávu*, a uvedli také *grog* (1). V neuznaných odpovědích jsme se také mohli dočíst, že typický český nápoj se jmenuje „*Bečarovska*“, „*slivovítz*“ popřípadě „*cider*“ a „*hot wine*“.

Co se týče názvů českých tradičních či obvyklých jídel, zde si studenti také nevedli špatně a v souhrnné statistice byly jejich odpovědi ze 67 % správné. Suverénně nejčtenější zastoupení studenti připsali slovu *guláš* (29)²¹⁴, *knedlíky* (14) a *knedlík* (2)²¹⁵, popř. jejich kombinaci *guláš a knedlíky* (2)²¹⁶. Hojně studenti uváděli také pokrm *smažený sýr* (9)²¹⁷,

²¹⁰ Vzhledem k výše uvedeným pravidlům uznávání správných odpovědí (viz kap. 3.2.) jsme jako správnou odpověď neuznali tvary „*pomerančovy djuš*“, „*černý čaj*“ a „*kofla*“. Věříme ale, že v běžném hovoru by těmto výrazům český rodilý mluvčí bez větších problémů rozuměl a student by tak dosáhl s jejich použitím úspěchu.

²¹¹ Údaj v závorce označuje počet výskytů.

²¹² Název „*černý pivo*“ použili studenti čtyřikrát.

²¹³ Název „*bílý víno*“ použil jeden student.

²¹⁴ V podobách „*guláš*“, „*gulaš*“, „*Gulaš*“, „*gúlaš*“, „*guláš*“, „*gúláš*“ a jedenkrát „*guláš česky*“. Pro zajímavost uvádíme i neuznávané podoby: „*goulash*“, „*gulash*“, „*goulas*“, „*goulás*“ a „*gouláš*“.

²¹⁵ V podobách „*knedlíky*“, „*knedlíky*“ a jedenkrát „*knedlicky*“ a „*knedlík*“, „*knedlík*“. Pro zajímavost uvádíme i neuznávané podoby: „*knedly*“, „*knidleky*“, „*kneledy*“, „*kneleipy*“, „*knediky*“, „*dumpling(s)*“, „*doompling*“ a „*dumpring*“.

²¹⁶ V podobách „*guláš a knedlíky*“ a „*knedlíky a gulaš*“.

²¹⁷ V podobách „*smažený sýr*“, „*smazeny sýr*“, „*smažený syr*“, „*smaženy syr*“ a „*Smažený sýr*“. Zastoupena taky byla podoba „*smaceny syr*“, kterou však jako správnou neuznáváme.

polévku (6), popřípadě ji blíže určili jako *česnekovou polévku* (3), *bramborovou polévku* (2) nebo *gulášovou polévku* (1).²¹⁸

V posledních letech se, především díky stánkařům, stává jedním z častých pokrmů také *trdelník*. Studenti uvedli tento druh pečiva rovnou v devíti případech.²¹⁹ Další názvy jídel jsou zastoupeny již spíše skromně. Jedná se o *bramborový salát* (3)²²⁰, *svíčkovou omáčku* (3)²²¹, dále o kombinaci *řízek* (2) a *bramborový salát* (1)²²², pokrm *bramboráky* (1), *bramborové knedlíky* (1)²²³, *Hermelín* (1)²²⁴, *chléb* (1)²²⁵, *langoš* (1), *palačinka* (1), *párky* (1)²²⁶, *pečivo* (1), *utopence* (1) a *vepřové maso* (1)²²⁷.

Na závěr této otázky bychom rádi zmínili dvě neuznané podoby názvů českých jídel. Jedná se o názvy „*čestiná polevka*“ a „*zelení*“. Co si pod nimi studenti představovali, nám zůstává skryto a můžeme se jen domnívat, že měli na mysli např. *česnekovou*, popřípadě *čočkovou polévku* a *zelí*, popřípadě *zeleninu*.

Otázka č. 19 – život v České republice: sporty a aktivity ve volném čase – 81 %

Další otázka z bloku sociokulturních kompetencí potřebných pro život v České republice se zaměřila na znalost sportů a aktivit, kterým se Češi ve svém volném čase obvykle věnují. Popis nás v rámci této problematiky informuje, že nejoblíbenější letní kolektivní sporty jsou fotbal, tenis, obecně populární sporty pak zastupují turistika, cyklistika, golf, jezdeckví, vodní sporty, mladší generací hojně navštěvované posilovny atp. a jako nejpobulárnější zimní sporty Čechů uvádí lyžování: sjezd i běžky.

Sporty se však nemusíme zabývat pouze aktivně, a proto Popis uvádí i sporty nejvíce sledované na hřištích či prostřednictvím televizních přenosů, mezi které na přední místa řadí fotbal, tenis, lední hokej. Neopomínají uvést ani poznámku o tzv. papučové kultuře (tj. extrémní

²¹⁸ V podobách „*polévka*“, „*polevka*“, „*česneková polévka*“, „*česnekova polévka*“, „*česnekova polevka*“, „*gulášova polévka*“, „*bramborová polévka*“, „*bramborová polevka*“. Neuznáváme tvary „*pelevka*“, „*onion soup*“. Tvar „*bramborový polévka*“ vzhledem ke gramatické chybě jako celek neuznáváme, počítáme jej však správný jako „*polévka*“.

²¹⁹ V podobách „*trdelník*“, „*trdelnik*“ a „*trdlo*“. Zastoupené neuznané podoby jsou „*tradlenik*“, „*tredelnic*“, „*tridnelik*“, „*trednick*“ a „*tredenik*“. U názvu *trdlo* jsme si vědomi faktu, že tento výraz ve svém nářečním užití označuje dřevěný kolík, na který se trdelník namotává a který slouží k jeho pečení. S rozšířením trdelníku a jeho širokou nabídkou po Praze a České republice se však v posledních letech můžeme nesčetněkrát setkat i s jeho užitím označujícím samotný produkt, tj. trdelník. Z tohoto důvodu jsme se rozhodli uznávat jak *trdelník*, tak *trdlo* jako odpovědi správné. Pokud by si čtenář přál tyto významy neslučovat, uvádíme pro přesnost jejich zastoupení: z celkového počtu devíti výskytů mělo slovo *trdlo* ve významu *trdelník* zastoupení ve čtyřech případech.

²²⁰ V podobách „*bramborový salát*“ a „*bramborovy salát*“. Neuznáváme podobu „*brambory salát*“.

²²¹ V podobách „*švičková omáčka*“, „*svíčková*“ a „*Svíčková*“. Neuznáváme tvary „*swichkova*“ a „*svyková*“.

²²² Tato kombinace se objevila dvakrát: „*řízek a bramborovy salát*“ a „*řízek a brambory salat*“. Druhou podobu názvu pro bramborový salát neuznáváme, uznáváme však „*řízek*“, popř. „*řízek a salát*“.

²²³ V podobě „*bramborove knedličky*“.

²²⁴ V podobě „*Hermelin*“.

²²⁵ V podobě „*chleb*“.

²²⁶ V podobě „*parky*“.

²²⁷ V podobě „*vepřové maso*“. Neuznáváme podobu „*Charles IV plate (vprove maso)*“ a „*maso*“, přestože je maso odpověď gramaticky i významově správná, nehodnotíme ji jako název pro typické české jídlo nebo chod (jako polévka nebo specifikovaný druh masa). Analogicky neuznáváme ani „*chocolodovy dort*“: adjektivum neuznáváme na základě výše uvedených pravidel a slovo *dort* dle našeho názoru nepředstavuje typické české jídlo.

oblíbené sledování televizních pořadů)²²⁸. Studenty rovněž seznamuje s Čechy velmi oblíbeným víkendovým chatařením a chalupařením a s oblibou vysokoškolsky vzdělaných obyvatel navštěvovat divadla, kina a koncerty. Za zamyšlení stojí fakt, že v daném výčtu není zastoupeno velmi populární houbaření, ani stále více se rozrůstající kultura psích mazlíčků a jejich venčení, obě patřící mezi aktivity, které studenti sami častokrát zmínili.

Nyní se už ale podíváme na to, jak si s touto otázkou zahraniční studenti poradili, a co je dle jejich názoru typická aktivita či sport, který Češi provozují. Pro lepší přehlednost rozdělíme aktivity a sporty zvlášť, přestože některé by mohly najít své místo v obou kategoriích.

Aktivity

Čelní místo této kategorie zauímají suverénně **aktivity spojené s alkoholem** (19). Studenti je uvedli obecně jako pití nebo jako pití piva. Mnozí rovněž kromě samotného pití definovali, kde pijeme jako *pití piva v (místní) hospodě*, *chození do barů* či *chození do hospod* anebo zmiňovali hospody obecně. Dále často uváděli **aktivity spojené se psem**: jeho venčení či procházky se psem (9), **návštěvu kin**, popř. filmy obecně (5), a také **aktivity spojené s návštěvou parků**, ať už v podobě chození do parků, procházení se v parku či setkávání se v něm (5). Poměrně slušné zastoupení si také vysloužilo **houbaření**, popřípadě sbírání hub (3) a **čtení** (3), jedenkrát i s upřesněním „*čtení v metru*“.

Další aktivity už měly spíše skromnější zastoupení. Ještě vcelku hojněji studenti za typickou českou aktivitu označili **společenské setkávání se**. Na mysli měli především chození ven: ať už obecně nebo chození ven s přáteli či na jídlo (3), dále uváděli setkávání se s přáteli (2) či setkávání se v kavárně (1). Jako typické české volnočasové aktivity také vnímali chození na koncerty (2), do opery (1), do divadla (1) nebo do muzeí (1), nakupování (1) a chození do obchodů (1). Příjemné bylo také zjištění, že někteří studenti vidí Čechy jako osoby s chutí se ve volném čase vzdělávat lekcemi hudby (1) či tance (1), či jako osoby, které svůj čas chtějí trávit s rodinou (1), sledováním televize (1), ježděním na venkov (1) či obecně jako osoby, jejichž cílem je si svůj volný čas dobře užít, vychutnat (1).

Sporty

Sport, který zahraniční studenti nejčastěji uváděli jako typicky český, byl **hokej** – ať už jej zmínili jako sport sám o sobě nebo s důrazem na jeho hraní a sledování (10). Dalšími poměrně bohatě zastoupenými sporty bylo **běhání** (8) a **cyklistika** (6), které následovaly

²²⁸ Pojem „papučová kultura“ vnímáme jako mírně zastarávající a jako vhodné se nám jeví jej doplňovat či nahrazovat novějším synonymním výrazem „gaučing“, popřípadě „gaučink“.

sporty a sportování obecně (5) a fotbal (5), ať už obecně či s důrazem na jeho hraní. Jeden student dokonce k tomuto sportu uvedl odkaz na slavnou rivalitu klubu Sparta a Slavia. Dále studenti viděli jako pro Čechy typické **procházení se v parku** či **chození do parku (5)**, **procházení se obecně (4)** anebo **delší procházky, túry (4)**. Okrajové zastoupení se potom dostalo sportům jako je bruslení (1), lyžování/snowboarding (1), florbal (1), horolezectví (1) a obecně aktivity v horách (1), chození do posilovny (1), jóga (1), paintball (1), tenis (1). Jako mírně problémové vnímáme uvedené názvy „ride“ (1) a „canyoning“ (1), u kterých se přikláníme k českým překladům „jízda na koni“ a „kanoistika“.²²⁹ Osm studentů pak tuto otázku zcela vynechalo a neuvedlo jediný příklad typicky české aktivity nebo sportu.

Otázka č. 20 a 21 – život v České republice: čas a jeho rozdělení – 75 % a 72 %

Otázky č. 20 a 21 byly zaměřeny na ověření sociokulturní znalosti týkající se času a jeho rozdělení, tzn. na studentovo povědomí o obvyklé struktuře českého pracovního dne, které se věnovala otázka č. 21, a faktu, že český týden začíná v kalendáři pondělním a že v oficiálních situacích se v České republice používá čtyřiaadvacetihodinový systém, čemuž se věnovala otázka č. 20.

Protože otázka č. 20 představovala kombinaci dvou sociokulturních znalostí, můžeme říci, že pětkrát studenti správně uvedli fakt, že český týden začíná pondělním, avšak domnívali se, že oficiální systém je v České republice dvanáctihodinový. Sedm studentů se pak domnívalo, že v České republice je oficiální čtyřiaadvacetihodinový systém, což je správně, ovšem s chybnou informací, že český týden začíná nedělí.²³⁰ Zcela správně odpovědělo 35 studentů ze 47, tj. 75 %.

Otázka č. 21 se věnovala struktuře českého pracovního dne, tzn. začátkem a koncem běžné pracovní doby, která ovlivňuje i typické rozvržení jídel (dobu oběda a večeře) a spánku. Popis nás v této problematice informuje, že je třeba studenty dle jejich konkrétních potřeb a zájmů seznámit s běžnou pracovní dobou u různých profesí, stejně tak s otevírací dobou obchodů, institucí, restaurací, typem a délkou prázdnin atp.²³¹ Studenti označili správnou odpověď ve 34 případech ze 47, tedy v 72 %.

²²⁹ Výraz „ride“ můžeme dle online oxfordského slovníku přeložit jako „sedět na zvířeti, nejčastěji na koni, a kontrolovat jeho pohyb“. Výraz „canyoning“ nám přišel nejasný a nečekaný. K jeho výkladu můžeme přistoupit ze dvou pohledů: studentka vědomě zvolila anglické slovo *canyoning* představující sport, jehož cílem je, dle volného překladu anglické definice v online oxfordském slovníku, skočit do prudkého proudu vody a nechat se vysokou rychlostí unášet, anebo se studentka dopustila chyby v hláskování a jedná se o chybný název označující kanoistiku (tj. *canoeing*). Vzhledem k faktu, že se jedná o studentku z Francie, jejíž mateřský jazyk není angličtina, a k oblíbenosti vodních sportů v České republice, vodáctví, tj. i kanoistice, přikláníme se ve vysvětlení k této variantě.

²³⁰ Zajímavý je fakt, že tři z těchto studentů pocházeli ze zemí, které se nenacházejí na evropském kontinentu.

²³¹ U této otázky jsme informace z popisu (tj. HÁDKOVÁ, M., LÍNEK, J., VLASÁKOVÁ, K. *Čeština jako cizí jazyk: Úroveň A1: podle „Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme“*.) doplnili o konkrétní časové údaje čerpané z MASOPUSTOVÁ, L. a kol. *Jak žít česky v Česku*.

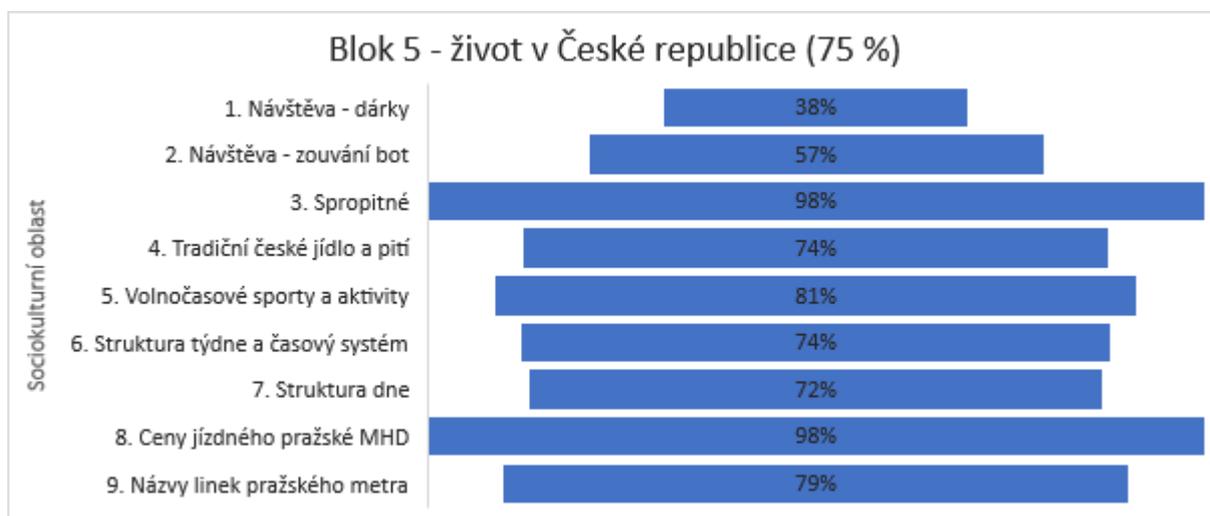
Otázka č. 12 a 22 – život v České republice: Česká republika – pražská hromadná doprava – 79 % a 98 %

Poslední blok otázek tvoří otázky č. 12 a 22, které se věnují pražské městské hromadné dopravě, z velké části metru. Protože se kurzy, ve kterých proběhl náš výzkum, konaly v hlavním městě České republiky, považujeme za logické zařadit do výzkumu oblasti sociokulturní kompetence, které se k této sociokulturní oblasti vážou, tj. které souvisejí s každodenním životem zahraničních studentů: dopravou po Praze. Popis se vzhledem ke své univerzální platnosti na Prahu a její dopravu nezaměřuje, věnují se mu však učebnice v kurzech používané a hojně také materiály, které zahraniční studenti dostávají od Filozofické fakulty, popř. Univerzity Karlovy.

Otázka č. 12 patří mezi tři otevřené otázky dotazníku. V této měli studenti prokázat znalost českých názvů linek pražského metra. Správně odpovědělo 37 ze 47, tj. 79 % studentů, kteří uvedli uznávané odpovědi typu: „A, B, C“, „Linka A, Linka B, Linka C“, „áčko, béčko, céčko“ nebo instrumentálovou podobu: „(metrem) áčkem, béčkem, céčkem“.²³²

Závěrečná otázka č. 22 se věnovala cenám jízdenek v rámci pražské hromadné dopravy. Kromě jednoho studenta odpověděli všichni správně, a tato sociokulturní znalost se tak setkala s 98% úspěšností.

Blok č. 5 byl, co se počtu otázek týče, nejobsáhlejší. Jako nejproblémovější se ukázala otázka zkoumající český zvyk přinést dárky hostitelům, přicházíme-li k nim na návštěvu. Nejvíce správných odpovědí pak dosáhly otázky věnující se spropitnému v restauracích a cenám jízdenek v rámci pražské hromadné dopravy.

²³² Odpovědi, které jsme neuznali „áčka, bečka, česka“, „Metrem Ackem, bekem, ckem“, „Áchkem, Bechkem, Cechkem“, „Ačka“, „akem, bekem, cekem“, „Ačke, čecke, bečke“, „áčka, bečka, česka“.

Chceme-li si stručně shrnout, jak si vedly jednotlivé bloky, můžeme říci, že na základě procent úspěšných odpovědí měli studenti nejmenší potíže se sociokulturní oblastí, jež se věnuje postojům těla, konkrétně uvolňování místa ženám a starším ve veřejných dopravních prostředcích a přednosti ve dveřích (98 %). Dobrou znalost projevili rovněž u bloku, který zkoumal sociokulturní znalosti z oblasti telefonování, konkrétně v podobě výběru telefonického dialogu se všemi potřebnými náležitostmi (79 %), a u bloku, jenž se zaměřil na rozličné sociokulturní jevy spojené obecně se životem v České republice (75 %). Mírné problémy představoval pro studenty blok, který se věnoval prvotnímu kontaktu, tj. pozdravům a představování se (59 %), hlavně pak společenská pravidla, kdo koho zdraví první, kdo se komu první představuje a kdo komu první podává ruku, tzn. neverbální pravidla. Na posledním místě pak skončil blok věnující se psané komunikaci, který tvořila pouze jedna otázka zaměřené na českou adresu a její náležitosti (51 %).

3.2.2.3. Výsledky zpracované s ohledem na rozdílnou hodinovou dotaci kurzů *Czech for Beginners – Basic/Enhanced Curriculum* a *Czech for Beginners – Survival Skills*

Jak jsme uvedli v charakteristice výzkumného vzorku, výzkum se uskutečnil v kurzech s rozličnou hodinovou dotací. Je proto na místě podívat se také na získané údaje se zohledněním tohoto faktu.

Studenti kurzů *Czech for Beginners – Survival Skills* měli možnost navštěvovat kurz českého jazyka pouze jedenkrát týdně po dobu 90 minut, což představuje poloviční hodinovou dotaci oproti studentům kurzů *Czech for Beginners – Basic/Enhanced Curriculum*, kteří navštěvovali kurz dvakrát týdně s délkou lekce 90 minut. Zajímalo nás proto, zda-li se tato poloviční hodinová dotace mohla odrazit na nižší úspěšnosti studentů kurzů *Czech for Beginners – Survival Skills* v našem dotazníkovém šetření.

Podíváme-li se v tabulce na úspěšnost jednotlivých otázek, můžeme si všimnout, že větší rozdíly v úspěšnosti odpovědí obou skupin můžeme spatřit jen u několika otázek. Mezi otázky, se kterými měli studenti méně hodinově dotovaných kurzů *Survival Skills* větší problémy²³³, zařazujeme otázku č. 16 (návštěva v české rodině: zouvání bot) a otázku č. 20 (struktura českého týdne a časový systém). Naopak u otázky č. 1 (pozdrav – neverbální část: kdo zdraví první koho) si můžeme všimnout, že si studenti kurzů *Survival Skills* vedli výrazně lépe než jejich než kolegové z kurzů s vyšší hodinovou dotací, tj. studenti kurzů *Basic/Enhanced Curriculum*.

Zaměříme-li se na to, v kolika otázkách byla která skupina studentů lepší, můžeme konstatovat, že studenti navštěvující kurzy s menší časovou dotací *Survival Skills* dosáhli u osmi otázek lepšího procentuálního výsledku než studenti kurzů *Basic/Enhanced Curriculum*, kteří dominovali u dvanácti otázek. U dvou otázek dosáhly obě skupiny shodného výsledku, stoprocentní úspěšnosti.²³⁴

Nad hranici 60 % se studenti kurzů *Survival Skills* dostali celkem v 15 případech z 22, studenti z kurzů *Basic/Enhanced Curriculum* s dvojnásobnou hodinovou dotací pak v 18 případech z 22. Nulovou úspěšnost jsme nezaznamenali u žádné otázky.

Co se týče celkové úspěšnosti obou skupin, můžeme z níže uvedené tabulky vidět, že obě skupiny studentů dosáhly vyšší než stanovené minimální celkové 60% úspěšnosti²³⁵:

²³³ Jako hranici jsme stanovili rozdíl o 20 a více procent, tj. o jednu pětinu.

²³⁴ Se stoprocentní úspěšností byla zodpovězena otázka č. 11 zkoumající oblast neverbální komunikace – postoje těla, konkrétně uvolňování msíta ženám a starším osobám ve veřejných dopravních prostředcích (dva respondenti označili jako správné dvě možnosti. Tento fakt nezapočítáváme jako chybu) a otázka č. 13 rovněž zkoumající oblast neverbální komunikace – postoje těla, konkrétně přednost ve dveřích.

²³⁵ Dosažení stanovené 60% hranice úspěšnosti označuje zelený podklad v tabulce.

průměrná celková úspěšnost studentů z kurzů *Survival Skills* činila 71 %, studentů z kurzů *Basic/Enhanced Curriculum* pak dosáhla 77 %.

Výše uvedené údaje svědčí o zajímavé skutečnosti: rozdíl v celkové úspěšnosti obou skupin představuje pouze šest procent, což nás vede k domněnce, že poloviční hodinová dotace kurzů *Czech for Beginners – Survival Skills* se nijak výrazněji neodrazilo na výsledcích, a tak můžeme říci, že ji v našem výzkumu nepovažujeme za nutné označit jako faktor výrazně omezující proces nabývání sociokulturních znalostí.

Tabulka: Úspěšnost respondentů dle odlišně hodinově dotovaných kurzů²³⁶

Otázka č. ²³⁷	Studenti kurzů Survival Skills		Studenti kurzů Basic/Enhanced Curriculum	
	1	46 %		19 %
2	96 %		95 %	
3	23 %		29 %	
4-1	89 %	69 %	86 %	64 %
4-2	89 %		86 %	
4-3	31 %		19 %	
4-4	23 %		19 %	
4-5	69 %		71 %	
4-6	81 %		71 %	
4-7	85 %		81 %	
4-8	89 %		81 %	
5	42 %		48 %	
6	54 %		67 %	
7	81 %		76 %	
8	89 %		71 %	
9a	31 %	45 %	57 %	57 %
9b	31 %		43 %	
9c	81 %		71 %	
9d	39 %		57 %	
10	77 %		81 %	
11	100 % ²³⁸		100 % ²³⁹	
12	73 %		86 %	
13	100 %		100 %	
14	96 %		91 %	
15	42 %		33 %	
16	46 %		71 %	
17	100 %		95 %	

²³⁶ Konečné údaje uvedené v této tabulce jsme pro větší přehlednost zaokrouhlili na celá procenta. Výpočty jsme prováděli s čísly zaokrouhlenými na dvě desetinná místa.

²³⁷ Pozn. pro snazší a přehlednější práci s daty, jsme pracovali s jednotlivými částmi otázek č. 4 (a-h), 9 (a-d), 18 (a-d) a 19 (a-c) jako se samostatnými otázkami. Poté jsme ze zpracovaných dat (procent) vytvořili aritmetický průměr udávající souhrnnou úspěšnost u dané otázky. Tyto souhrnné údaje pak používáme pro výpočet průměrné úspěšnosti v daných kurzech a průměrné úspěšnosti všech kurzů.

²³⁸ 1 respondent uvedl jako správné 2 odpovědi.

²³⁹ 1 respondent uvedl jako správné 2 odpovědi.

18aa	85 %	64 %	71 %	71 %
18ab	58 %		71 %	
18ac	50 %		71 %	
18ba	89 %	85 %	91 %	81 %
18bb	81 %		71 %	
19a	77 %	77 %	86 %	86 %
19b	81 %		86 %	
19c	73 %		86 %	
20	58 %		95 %	
21	69 %		76 %	
22	96 %		100 %	
Průměrná úspěšnost	69 %	71 %	71 %	77 %
Průměrná úspěšnost všech kurzů	70 % / 74 %²⁴⁰			

3.2.2.4. Dílčí hypotézy

Respondenti pocházející ze zemí mimo Evropu

V rámci naší první dílčí hypotézy jsme se zaměřili na respondenty, jejich země původu leží mimo evropský prostor. U těchto respondentů předpokládáme, že vykazují nižší procento správných odpovědí oproti respondentům, kteří uvedou jako zemi původu zemi nacházející se na evropském kontinentu.

Vzhledem k tomu, že náš výzkumný vzorek tvoří respondenti, kteří do České republiky přijeli na základě evropského vzdělávacího programu Erasmus+, je jen logické, že studenti, kteří jako svou zemi původu uvedli zemi mimo Evropu, mají v našem výzkumu skromnější zastoupení. Jedná se celkem o tři studenty pocházející z Brazílie, z Číny a z Japonska.

Protože se jedná o skupinu respondentů skládající se ze tří jednotlivců, setkáváme se u jimi zodpovězených otázek pouze s nulovou, 33, 67 či 100% úspěšností.

Co se týče extrémní úspěšnosti a neúspěšnosti, můžeme říci, že zcela úspěšně vyhodnocujeme osm otázek z dvaadvaceti. Jedná se o otázky č. 2 (forma pozdravu, tykání/vykání), 6 (líbání na tvář), 7 (forma pozdravu, tykání/vykání a oslovování), 11 (uvolňování místa v dopravních prostředcích), 13 (přednost ve dveřích – vstup/výstup),

²⁴⁰ Údaj 70 % představuje průměrnou úspěšnost všech kurzů, pokud nahlížíme na jednotlivé části otázek č. 4 (a-h), 9 (a-d), 18 (a-d) a 19 (a-c) jako na samostatné odpovědi na rozdíl od údaje 74 %, který pracuje s aritmetickými průměry těchto otázek.

14 (přednost ve dveřích – více osob), 17 (spropitné v restauraci) a 22 (ceny jízdenek pražské MHD)).

Nulovou úspěšnost prokázali tito respondenti u otázek č. 8 a 20, ve kterých vyšlo najevo, že postrádají znalosti týkající se návrhu tykání, tedy kdo komu tykání navrhuje a v jaké podobě. Zde studenti ve dvou případech uvedli, že návrh tykání spočívá v tom, že starší muž začne jednoduše mladšímu tykat, studentka z Číny se naopak domnívala, že návrh tykání doprovázený větou „*Můžeme si tykat?*“ přednáší mladý muž staršímu. U otázky č. 20 pak vyšlo najevo, že tito respondenti tápou u znalosti struktury českého dne a časového systému, respektive se správně domnívali, že oficiální český časový systém je čtyřiaadvacetihodinový, avšak mylně se domnívali, že český týden začíná nedělí. Jako problematické se také ukázaly otázky, ve kterých měli psát názvy tradičních českých nápojů a především jídel, ve kterých tito respondenti dosáhli 67% a 22% úspěšnosti. Respondentky z Číny a z Japonska uvedly pouze anglické názvy jídel („*dumpling*“ a „*dumpring*“ a „*goulash*“), blíže nespecifikované („*maso*“) či žádné údaje. Lépe si vedl student z Brazílie, který dokázal uvést české názvy dvou jídel („*Gulaš*“ a „*trdlo*“).

Porovnáme-li výsledky těchto respondentů s výsledky studentů pocházejících z Evropy, výrazně lépe si respondenti ze zemí mimo evropský kontinent vedli u otázek č. 1 (kdo zdraví první koho), 6 (líbání na tvář) a 7 (forma pozdravu, tykání/vykání a oslovení).²⁴¹ Výrazně horších výsledků naopak dosáhli u otázek č. 8 (návrh tykání), 18 (názvy tradičních českých jídel a nápojů) a otázky č. 20 (struktura českého týdne a časový systém).

Při pohledu na úspěšnost dle jednotlivých bloků můžeme vidět, že o dvě procenta lépe si vedli studenti pocházející ze zemí mimo evropský prostor vedli u bloku č. 1, který se zaměřoval na prvotní kontakt, tj. pozdravy a představování (63 % vs. 61%) a u bloku č. 4, zkoumajícího znalosti o postojích těla (100 % vs. 98 %).

Horšího skóre oproti ostatním respondentům dosáhli naopak u bloku č. 3, jenž se věnoval telefonování (67 % vs. 80 %), a také u bloku č. 5, který se zaměřil na život v České republice (63 % vs. 76 %). Nejhůře si pak počínali u bloku č. 2, jenž se zaměřil na znalosti týkající se psaní adresy a ve kterém odpověděli správně pouze ze 33 % (33 % vs. 52 %).

Srovnáme-li celkovou úspěšnost, vychází nám, že jako celkově úspěšnější se jeví studenti pocházející z evropských zemí, kteří sice nad svými kolegy z mimoevropských zemí dominovali pouze v 8 otázkách z celkových 22, avšak v souhrnu dosáhli o pět procent vyšší celkové úspěšnosti, tj. 72 %. Studenti, kteří uvedli, že pocházejí ze zemí mimo evropský

²⁴¹ Jako hranici pro výrazněji rozdílné výsledky jsme stanovili rozdíl o 20 a více procent, tj. o jednu pětinu. U vícepoložkových otázek pracujeme s průměrem odpovědí.

kontinent, si vedli lépe než jejich kolegové u 10 otázek z 22, avšak celkově dosáhli nižší úspěšnosti, tj. 67 %.²⁴²

Na základě těchto údajů můžeme říci, že studenti z evropských zemí prokázali celkovou vyšší úspěšnost, a potvrdili tak platnost naší hypotézy. Současně však musíme vzít v potaz, že skupinu respondentů pocházejících ze zemí mimo Evropu tvořili pouze tři jednotlivci, a představují tak pouze šestiprocentní vzorek z celkového počtu 47 respondentů. Pro věrohodnější potvrzení platnosti této hypotézy bychom doporučili další bádání s čteněji zastoupenými mimoevropskými respondenty.

Bilingvní respondenti

V rámci této hypotézy pracujeme s předpokladem, že bilingvní respondenti vykazují vyšší procento správných odpovědí oproti respondentům monolingvním. Jako bilingvní pro potřeby našeho výzkumu vyhodnocujeme ty respondenty, kteří na naši otázku *Kolika jazyky na vás mluví/mluvili rodiče doma?* uvedli odpověď dva nebo více jazyků.²⁴³

V rámci našeho výzkumu vnímáme bilingvní respondenty jako jedince, kteří uvedli, že byli prostřednictvím svých rodičů do nám neznámé míry a od nám neznámého věku v domácím, rodinném prostředí vystavení působení minimálně dvou odlišných jazyků, jejichž prostřednictvím měli možnost nahlédnout i do jejich kultur, a stali se tak kulturně senzitivnější.²⁴⁴ Na základě těchto predikovaných zkušeností respondentů jsme vytvořili hypotézu, že tito respondenti budou vykazovat vyšší procento správných odpovědí oproti respondentům, kteří další jazyky neuvědou.

²⁴² Tyto výsledky vycházejí z aritmetický průměrů u odpovědí, které jsme hodnotili jako vícepoložkové (např. otázka č. 4 je rozdělená na osm položek 4a-4h, z jejichž dat jsme vypočítali průměr, totožný postup platí na otázky č. 18 a 19). Chceme-li přesnější výsledky, můžeme výsledek vypočítat ze všech položek (tzn. počítat odpovědi ve vícepoložkových otázkách samostatně). Potom dosáhnou respondenti pocházející ze zemí mimo evropský prostor ještě nižší úspěšnosti, tj. 62 %, respondenti ze zemí evropských 71% úspěšnosti.

²⁴³ Jsme si vědomi, že takováto možnost určení, zda je respondent bilingvní či ne, je velmi nepřesná, vágní. Neposkytuje nám znalosti, zda se jedná o bilingvismus vyvážený či dominantní, popř. jen receptivní, simultánní či následný atd. (více např. ŠEBESTA, K. a kol. *Druhý a cizí jazyk: osvojování a vyučování. Terminologický slovník.* Str. 17). Nejistíťuje ani o jaké typy rodin se jednalo (více např. HARDING-ESCH, E., RILEY, P. *Bilingvní rodina.*) atp. Tato problematika by svou šíří mohla sama být tématem práce. Protože se však zaměřujeme na sociokulturní kompetence a jazykové vyučování, dovolujeme si zde nahlížet na tuto problematiku velmi zjednodušeně a pracujeme s předpokladem, že respondenti, kteří uvedli, že na ně rodiče mluví či mluvili více jazyky, si kromě osvojení jazyků (do nám neznámé míry) osvojili i s těmito jazyky spojenou kulturu (do nám neznámé míry) a mohou si být vědomi kulturních rozdílů, jež se s jazyky pojí, a jejich důležitosti. Na základě toho mohou být při osvojování cizího jazyka, jehož součástí je i osvojování sociokulturní kompetence, úspěšnější než studenti, kteří vyrůstali v jednojazyčném domácím prostředí a s ním spojeným působení jedné kultury.

²⁴⁴ Mezi výhodami bilingvismu, které uvádí Štefánek, můžeme najít tvrzení, že právě prostřednictvím dalšího jazyka je jedinci umožněno bližší a lepší seznámení se s kulturou tohoto jazyka (kterou reprezentují například knihy, písně, přísloví atd.). Více viz ŠTEFÁNIK, J. *Jeden člověk, dva jazyky.* Rovněž Růžičková ve své diplomové práci (RŮŽIČKOVÁ, L. *Bilingvismus.* Diplomová práce. Str. 15.) uvádí, že „znalost dvou jazyků umožňuje bilingvním jedincům komunikovat se širším okruhem lidí, poznat lépe jejich zvyky i kulturu, a stát se tak citlivějším a tolerantnějším vůči rozdílným způsobům myšlení“.

Dle výše popsaných charakteristik do této kategorie zařazujeme čtyři respondenty, jež byli vystaveni ze strany rodičů dvěma různými jazykům, a to v kombinacích: portugalština a angličtina, angličtina a španělština, francouzština a malgaština, němčina a ruština.

Podíváme-li se opět na extrémní úspěšnost a neúspěšnost u jednotlivých otázek, můžeme spatřit, že se stoprocentní úspěšností odpovídali bilingvní respondenti v osmi případech. Jednalo se o otázku č. 2 (forma pozdravu, tykání/vykání), 11 (uvolňování místa v dopravních prostředcích), 13 (přednost ve dveřích – vstup/výstup), 14 (přednost ve dveřích – více osob), 17 (spropitné v restauraci), 19 (typické volnočasové sporty a aktivity), 21 (struktura dne) a 22 (ceny jízdenek pražské MHD). Jejich kolegové se oproti nim setkali s pouhými dvěma stoprocentně úspěšnými odpověďmi (č. 11 a 13). Nulovou úspěšnost jsme u bilingvních respondentů zaznamenali jedenkrát, a to v případě otázky č. 1 (kdo zdraví první koho). Zde se studenti ve dvou případech domnívali, že v rámci pozdravu neexistuje žádné speciální pravidlo, dva potom vyjádřili domněnku, že žena by měla jako první pozdravit muže.

Vyrovnanější výsledky můžeme vidět, když zaměříme svou pozornost na porovnání úspěšnosti obou skupin. Z celkových dvaadvaceti otázek zaznamenaly obě skupiny vyšší úspěšnost u jedenácti otázkách, tj. u poloviny. Obdobně vyrovnané jsou i souhrnné výsledky, jež o 1 % hovoří ve prospěch ostatních respondentů před respondenty bilingvními (72 % vs. 71 %).²⁴⁵

Co se týče jednotlivých bloků, bilingvní respondenti prokázali lepší znalost v blocích č. 2, 4 a 5. Nejlépe si oproti ostatním respondentům vedli v bloku č. 2, který se věnoval adrese a jejím náležitostem, zde dosáhli o 13 % vyšší úspěšnosti. V blocích č. 4 (postoje těla) a 5 (život v České republice) byla úspěšnost obou skupin téměř srovnatelná, bilingvní respondenti se ujali vedení pouze o 2 a 3 % (tj. 100 % vs. 98 % a 77 % vs. 74 %). U bloků č. 1 a 3, zkoumajících prvotní kontakt (pozdravy a představování) a telefonování, si bilingvní respondenti vedli hůře, když dosáhli 55 % a 75 % oproti ostatním respondentům s 61 % a 79 %.

Shrneme-li veškeré dostupné údaje, můžeme říci, že naše hypotéza pracující s předpokladem, že bilingvní jedinci, kteří měli devítiprocentní zastoupení v našem vzorku, by měli být díky vystavení dvěma nebo více jazykům, a s nimi spojeným kulturám, v prokazování sociokulturních kompetencí úspěšnější, se nepotvrdila.

²⁴⁵ Tyto výsledky vycházejí z aritmetických průměrů u odpovědí, které jsme hodnotili jako vícepoložkové (např. otázka č. 4 je rozdělena na 8 položek 4a-4h, z jejichž dat jsme vypočítali průměr, totožný postup platí na otázky č. 18 a 19). Chceme-li přesnější výsledky, můžeme výsledek vypočítat ze všech položek (tzn. počítat odpovědi ve vícepoložkových otázkách samostatně). Potom dosáhnou bilingvní respondenti 69% úspěšnosti, respondenti z ostatních zemí 70% úspěšnosti.

Geografická blízkost respondentů

Základem této hypotézy je předpoklad, že respondenti ze zemí sousedících s Českou republikou (tj. ze zemí geograficky blízkých České republice), u nichž je na základě geografické blízkosti větší pravděpodobnost, že se již mohli s českou společností a její kulturou setkat, vykazují vyšší procento správných odpovědí oproti respondentům z ostatních zemí. Těchto respondentů bylo ve výzkumném vzorku celkem deset, tj. pětina, konkrétně v zastoupení devíti studentů z Německa a jedné studentky z Polska.

Můžeme říci, že studenti z geograficky blízkých zemí byli v celkovém souhrnu mírně úspěšnější: jejich celková úspěšnost dosáhla 77 %. Respondenti ze zemí, které nesousedí s Českou republikou, dosáhli 71% úspěšnosti.²⁴⁶ Častěji také tyto respondenti odpovídali stoprocentně správně, rovnou u sedmi otázek: č. 2 (forma pozdravu, tykání/vykání), 8 (návrh tykání), 11 (uvolňování místa v dopravních prostředcích), 13 (přednosti ve dveřích – vstup a výstup), 14 (přednosti ve dveřích – vstup více osob), 17 (spropitné) a 22 (ceny jízdenek pražské MHD). Respondenti z ostatních zemí dosáhli stoprocentní úspěšnosti pouze u otázek dvou (č. 11 a 13).²⁴⁷

Porovnáme-li úspěšnost jednotlivých otázek u obou skupin, vidíme, že výrazněji hůře²⁴⁸ si respondenti z geograficky blízkých zemí vedli u otázky č. 1 (kdo zdraví první koho), ve které téměř shodně odpovídali, že je to žena, kdo zdraví první muže, ne naopak. Lépe než jejich kolegové ze zemí nesousedících s Českou republikou si naopak počínali u otázek č. 5 (pozdrav a podání ruky na pracovišti), 8 (návrh tykání), 9 (psaní adresy), 16 (návštěva – zouvání bot) a 20 (struktura českého týdne a časový systém).

Podíváme-li se na úspěšnost z hlediska jednotlivých bloků, vidíme, že ve všech byli respondenti ze zemí sousedících s Českou republikou úspěšnější než jejich kolegové ze zemí, které s Českou republikou nesousedí.²⁴⁹ Výraznější rozdíl můžeme najít u bloku 2, který se věnoval psaní adresy, ve kterém výrazněji vyšší úspěšnosti dosáhli respondenti z geograficky blízkých zemí (73 % vs. 45 %).

²⁴⁶ Tyto výsledky vycházejí z aritmetický průměru u odpovědí, které jsme hodnotili jako vícepoložkové (např. otázka č. 4 je rozdělená na 8 položek 4a-4h, z jejichž dat jsme vypočítali průměr, totožný postup platí na otázky č. 18 a 19). Chceme-li přesnější výsledky, můžeme výsledek vypočítat ze všech položek (tzn. počítat odpovědi ve vícepoložkových otázkách samostatně). Potom dosáhnou respondenti z geograficky blízkých zemí 72% úspěšnosti, respondenti z ostatních zemí 69% úspěšnosti.

²⁴⁷ U otázky č. 11, jež se věnovala uvolňování místa v dopravních prostředcích, a 13, která se zaměřila na přednost ve dveřích, konkrétně vstup a výstup.

²⁴⁸ Jako hranici pro výrazněji rozdílné výsledky jsme stanovili rozdíl o 20 % a více, tj. jednu pětinu. U otázek s více odpověďmi, pracujeme s průměrem odpovědí.

²⁴⁹ Úspěšnost u jednotlivých bloků je následovná: blok č. 1 zkoumající prvotní kontakt, tj. pozdravy a představování: 66 % vs. 60 %, blok č. 2 zkoumající psaní české adresy: 73 % vs. 45 %, blok č. 3 zaměřený na náležitosti telefonického dialogu: 90 % vs. 76 %, blok č. 4 věnující se postojům těla: 100 % vs. 97 % a blok č. 5 zaměřený na život v České republice: 79 % vs. 74 %, vše ve prospěch respondentů ze zemí sousedících s Českou republikou.

Na základě výše uvedených dat docházíme k ověření hypotézy a prohlašujeme ji za platnou.

Lingvistická blízkost respondentů

Komplet našich dílčích hypotéz uzavírá hypotéza, ve které pracujeme s předpokladem, že respondenti, jejichž mateřský jazyk můžeme zařadit po boku jazyka českého do skupiny slovanských jazyků, vykazují lepší výsledky oproti respondentům, jejichž mateřský jazyk nenáleží do skupiny slovanských jazyků. Platnost této hypotézy jsme se rozhodli ověřit především na oblastech sociokulturní kompetence s verbálními výstupy, ve kterých lingvistická blízkost jazyků respondentů mohla přispět ke snadnějšímu osvojování sociokulturních kompetencí projevujících se v jazyce.

Na základě výše uvedených charakteristik můžeme do této kategorie zařadit šest respondentů představující třináctiprocentní zastoupení z celkového počtu. Převažující zastoupení měly jazyky z jihoslovanské větve slovanských jazyků: tři studenti jako svůj mateřský jazyk uvedli slovinštinu a dvě studentky chorvatštinu. Ze západoslovanské větve, do které patří český jazyk, byla zastoupena polština, a to jednou respondentkou.

Otázky zkoumající buď zcela nebo částečně verbální podobu dané sociokulturní oblasti se týkají především verbální části pozdravů a představování se (tj. forem pozdravů provázaných s tykáním/vykáním a oslovováním atp.). Rovněž jsme do této skupiny zařadili dle Hasilova dělení reálií tzv. lingvoreálie verbální. Konkrétně se jedná o otázky č. 2 (forma pozdravu, tykání/vykání), 4 (řazení dialogu), 7 (forma pozdravu, tykání/vykání a oslovování), 8 (návrh tykání), 9 (psaní adresy), 10 (řazení telefonického dialogu), otázky č. 12 (názvy linek metra) a 18 (názvy tradičních českých jídel a nápojů).

U těchto otázek si v porovnání s ostatními respondenty, jejichž mateřský jazyk nenáleží k jazykům slovanským, vedli tito respondenti lépe u šesti otázek z osmi, tj. lepšího skóre dosáhli v 75 % případů, a to u otázek:

- č. 2 (forma pozdravu, tykání/vykání), kde získali 100% úspěšnost oproti druhé skupině s 95% úspěšností;
- č. 4 (řazení dialogu), kde dosáhli 75% úspěšnosti oproti kolegům z druhé skupiny s 66% úspěšností;
- č. 8 (návrh tykání), ve které odpověděli správně v 83 % oproti 81 % úspěšných odpovědí u druhé skupiny;
- č. 9 (psaní adresy), ve které se setkali s 54% úspěšností ku 50 % úspěšnosti druhé skupiny;

- č. 12 (názvy linek metra), kde získali 83% úspěšnost oproti 78% úspěšnosti druhé skupiny;
- a č. 18 (názvy tradičních českých jídel a nápojů), ve které se jim podařilo dosáhnout 81% úspěšnosti oproti 68% úspěšnosti ostatních respondentů. Za zmínku stojí, že výrazně lepších výsledků dosáhli tito studenti oproti ostatním studentům především u českých názvů jídel.

U otázek č. 7 (forma pozdravu, tykání/vykání a oslovování) a 10 (řazení telefonického dialogu) vykázali respondenti s mateřským jazykem příbuzným českému oproti očekávání horší výsledky než ostatní studenti, a to o 14 %, když u obou otázek dosáhli 67% úspěšnosti, přičemž druhá skupina dosáhla u obou otázek 81% úspěšnosti.

Respondenti s mateřským jazykem příbuzným češtině mají mírně lepší výsledky v blocích č. 2 a 5, jež se zaměřovaly na psaní adresy a život v České republice: v bloku č. 2 získali 54 %, ostatní respondenti 50 %, v bloku č. 5 získali 77 % proti 73 %). Co se týče ostatních bloků, v nich studenti na své kolegy s jazykem nepřibuzným českému mírně ztráceli: v rámci bloku č. 1 (prvotní kontakt – pozdravy a představování) získali respondenti s mateřským jazykem příbuzným češtině 59 % proti 61 % druhé skupiny, v bloku č. 3 (telefonování) pak 67 % oproti 81 % ostatních respondentů a v bloku č. 4 (postoje těla) dosáhli 94 % oproti 98 % správných odpovědí kolegů s mateřským jazykem nepřibuzným češtině.

Shrňme-li si výsledky jednotlivých bloků, vidíme spíše vyrovnané výsledky obou skupin: jednotlivá čísla se liší o pár procent, pouze jedenkrát výrazněji, a to o 14 % v rámci bloku č. 3.²⁵⁰

Vrátíme-li se ale zpátky k úspěšnosti odpovědí na zkoumané otázky, která je předmětem ověřování hypotézy, můžeme říci, že respondenti s mateřským jazykem příbuzným češtině si dle očekávání vedli u verbálně se projevujících sociokulturních znalostí lépe než jejich

²⁵⁰ Vyrovnané jsou také výsledky, které se nesoustředí pouze na verbálně se projevující sociokulturní kompetenci. Podíváme-li se na celkovou úspěšnost obou skupin, tj. ne pouze na vybrané otázky, vidíme, že celkové výsledky obou skupin jsou shodné a ukazují jejich 72% úspěšnost. Vyrovnané výsledky také přináší srovnání procentuální úspěšnosti odpovědí u jednotlivých otázek: v jedenácti případech získali vyšší úspěšnost respondenti s mateřským jazykem příbuzným jazyku českému než ostatní respondenti, v jedenácti naopak dosáhli nižší.

Výrazně lépe si respondenti s mateřským jazykem příbuzným češtině vedli u otázky č. 6 (líbání na tvář) a 15 (návštěva – dárek pro hostitele), horších výsledků oproti ostatním respondentům naopak dosáhli u otázek č. 5 (pozdrav a podání ruky na pracovišti) a 16 (návštěva – zouvání bot). Se stoprocentní úspěšností se u respondentů s příbuzným jazykem setkáváme v pěti případech (oproti dvou případům 100% úspěšnosti u skupiny druhé).

kolegové, a to v šesti otázkách z osmi, tj. v 75 %. Je však na místě zmínit poměrnou vyrovnanost výsledků obou skupin.²⁵¹

Na základě uvážení těchto faktů se domníváme, že získaná data můžeme pro prohlášení této hypotézy prohlásit jako dostatečná, a na hypotézu tak můžeme nahlížet jako na potvrzenou.

²⁵¹ Studenti si u těchto otázek vedli lépe o 5, 9, 2, 4, 5 a 13 %.

3.2.3. Zpětná vazba lektorek

V závěru výzkumné části naší práce bychom se ještě krátce podívali na zpětnou vazbu, již jsme obdrželi od lektorek a která se váže rovněž k úskalím, jež se mohou s vyučováním sociokulturní kompetence dle J. Bischofové objevit (viz kap. 2.2.2). Spolu s dotazníky, jež jsme rozdali respondentům na konci jejich kurzů, jsme rovněž požádali lektorky kurzů, ve kterých probíhal náš výzkum, o stručnou, dobrovolnou a anonymní zpětnou vazbu (v písemné podobě). Lektorky měly možnost napsat zpětnou vazbu samostatně, ve třech případech se však rozhodly ji vyplnit společně.²⁵² Zajímaly nás především jejich názory na dostatečnost zastoupení sociokulturních informací v učebnicích, dále vhodnost a přínosnost zařazení vybraných sociokulturních oblastí do vyučování a zda pro ně tato situace představovala zdroj nějakých problémů atd.²⁵³

Stručným přehledem sociokulturních oblastí a s nimi spojených pravidel, který jsme na začátku kurzů rozdali lektorkám spolu s žádostí o spolupráci, jsme se snažili předejít problému, který J. Bischofová popisuje jako situaci, ve které se vyučující obávají, že nemají dost informací ani materiálů, aby mohli sociokulturní aspekt vyučovat. Dle informací ze zpětných vazeb lektorek se domníváme, že jsme uspěli.

Porovnáme-li na možná úskalí, která definuje J. Bischofová, s informacemi ze zpětné vazby lektorek, můžeme si všimnout zastoupení problému, který J. Bischofová definuje jako domněnku vyučujících, že na zařazení sociokulturních kompetencí do výukového programu nemají dostatečný časový prostor. Tento fakt zmiňovaly lektorky v námi zkoumaných kurzech, konkrétně lektorky, jež učily v kurzech *Czech for Beginners – Survival Skills* (celkem 3 kurzy), tedy v kurzech s poloviční hodinovou dotací oproti kurzům ostatním. Pocit narušení volného průběhu hodiny zařazením daných sociokulturních oblastí do výuky, které můžeme chápat i jako narušení časového harmonogramu, uvedla jedna tandemová dvojice lektorek, a to z kurzu *Czech for Beginners – Basic Curriculum*.

Na základě zpětné vazby lektorek jsme se také dozvěděly, že lektorky ze tří kurzů jsou toho názoru, že množství sociokulturních informací nacházejících se v učebnicích určených pro jejich kurz, je pro studenty Erasmu a jejich bezproblémový pobyt v České republice

²⁵² Zpětnou vazbu máme k dispozici z pěti kurzů, tj. od deseti lektorek. Ve dvou kurzech lektorky odpovídaly samostatně, ve třech kurzech jsme obdržely pouze jednu zpětnou vazbu za daný lektorský tandem.

²⁵³ Vyplněné zpětné vazby jsou k dispozici v příloze č. 17.

nedostačující.²⁵⁴ Toto tvrzení odůvodnily slovy, že učebnice se dle jejich názoru více zaměřují na jazykovou složku komunikace, nevytvářejí příliš mnoho komunikačních situací, kde by studenti mohli zjistit, že je třeba si na něco dávat pozor (jako je např. poučení o podávání ruky, uvolnění místa v dopravním prostředku). Další lektorka také uvedla, že dle jejího názoru můžeme najít v učebnici (*New Czech Step by Step*) docela dost sociokulturních informací, přesto má však pocit, že některé chybí a bylo třeba je doplnit. Lektorky dvou kurzů naopak uvedly, že množství sociokulturních informací v učebnicích pokládají za dostatečné.²⁵⁵

Dále měly vyučující možnost vyjádřit se k přínosnosti vybraných sociokulturních kompetencí, které měly zařadit do výuky, a to s ohledem na bezproblémovost pobytu zahraničních studentů. Dvě lektorky nad přínosností daných okruhů vyjádřily pochyby s upřesněním, že za přínosné nepovažují pravidla týkající se podávání ruky (kdo podává komu), protože to slovy jedné lektorky „odvrací pozornost od jazyka a komplikuje to situaci“ a domnívá se, „že to mladí lidé na Erasmu stejně nevyužijí“. V tomto tvrzení můžeme spatřit další úskalí, jež definuje J. Bischofová, konkrétně fakt, že sociokulturní aspekt není prezentován jako podstatný komponent komunikativní kompetence.

Za nepřínosné dále jedna lektorka označila návrh tykání a pravidlo, kdo vchází první do restaurace, které bylo v seznamu oblastí zmíněno jako výjimka z pravidla. Jako zbytečné také další lektorka hodnotila poučení o přednosti ve dveřích a návštěvě, u kterých měla pocit, že je do výuky nejde nikam zařadit. Další lektorka vyjádřila pochybnosti o znalosti psaní adresy. Svůj přístup vysvětlila slovy, že „studenti stejně nedokážou napsat dopis, takže pro ně je to zatím zbytečné – kdyby to bylo součástí hodiny, pak by to bylo ok, ale na psaní např. i pohlednice nebyl v kurzu prostor“.²⁵⁶ Zajímavé bylo, že lektorka z dalšího kurzu se stejnou hodinovou dotací naopak uvedla, že znalosti o psaní adresy jsou využitelné a spolu s dalšími je se studenty v rámci lekce procvičili. Jedna lektorka rovněž vyjádřila nesouhlas nad podobou volnočasových aktivit Čechů, se kterou se nedokázala ztotožnit.

Ostatní vyučující považovaly vybrané sociokulturní kompetence za studentům přínosné, konkrétně zmiňovaly důležitost znalosti tykání a vykání, telefonování, názvů jídel a nápojů, spropitného, cen lístků pražské MHD a pravidel chování v MDH (s dodatkem, že takovou lekci by dle jejího názoru potřebovala i spousta Čechů), dále seznámení se s oficiálním čtyřiadvacetihodinovým systémem, podáním ruky a pozdravy (jednalo se o kurz, ve kterém

²⁵⁴ Ve dvou případech se toto tvrzení týká učebnice Lídy Holé a kol. *Čeština expres 1* používané v kurzech *Czech for Beginners – Survival Skills*, jedenkrát se jednalo o učebnici *New Czech Step by Step* z kurzu *Czech for Beginners – Basic/Enhanced Curriculum*.

²⁵⁵ Jedenkrát se tvrzení vztahovalo k učebnici Lídy Holé a kol. *Čeština expres 1* používané v kurzech *Czech for Beginners – Survival Skills*, jedenkrát o učebnici *New Czech Step by Step* z kurzu *Czech for Beginners – Basic/Enhanced Curriculum*.

²⁵⁶ Jednalo se o lektorku z kurzu *Czech for Beginners – Survival Skills*.

lektorky uvedly, že jej navštěvovali i Španělé, a proto tuto znalost probíraly jako klíčovou), líbání na tvář a objímání.

Jedna lektorka kurzu *Czech for Beginners – Basic Curriculum* uvedla, že vybrané sociokulturní oblasti považuje za důležité a přínosné, avšak domnívá se, že hodně informací studenti pochytí i mimo kurz. Tím se částečně ztotožnila s dalším tvrzením J. Bischofové, které charakterizuje jako předpoklad vyučujících, že si studenti sami osvojí sociokulturní pravidla komunikace v každodenní interakci s rodilými mluvčími.

Co se týče dostatečnosti výčtu námi vybraných sociokulturních oblastí, setkali jsme se u jedné vyučující s poznatkem, že zde postrádala informace, které by studenty seznámily s podle ní typickými „okrádačkami“ v ulicích. Jako příklad uvedla „Romové s parfěmy, falešné sbírky atd.“. Ostatní lektorky výběr považovaly za dostačující, i tak se ale nad rámec vybraných sociokulturních informací ve dvou případech rozhodly do výuky zařadit také informace o Vánocích²⁵⁷ a jedenkrát o českých státních svátcích.

Zajímalo nás také, jaké mají lektorky povědomí o míře informovanosti zahraničních studentů před příjezdem do České republiky (samozřejmě co se sociokulturní kompetence týče). Lektorky buď vůbec nevěděly (2), zda studenti před svým příjezdem dostávají nějaké sociokulturní informace, popřípadě se domnívaly, že nedostávají žádné (3). Ve dvou případech naopak vyjádřili přesvědčení, že určité informace jim jsou poskytovány, ať už od koordinátorů či prostřednictvím stereotypů, předsudků (2). Zde by bylo zajímavé, kdyby se Zahraniční oddělení Filozofické fakulty (které zahraničním studentům poskytuje velké množství informací, často i sociokulturních) a lektorky, popřípadě koordinátoři jazykových kurzů, rozhodli toto pole důkladněji prozkoumat a vytvořit stručný přehled základních sociokulturních informací (popřípadě krátká videa). Tento přehled by pak mohlo Zahraniční oddělení zprostředkovat příjíždějícím zahraničním studentům, kteří by tak již od počátku byli vybaveni základními sociokulturními informacemi.

A jaké oblasti sociokulturní kompetence by dle jejich názoru měli zahraniční studenti znát ještě před příjezdem do České republiky? Dvě lektorky se domnívají, že by studenti před svým příjezdem měli být poučeni o pozdravu a s ním spojeným tykáním a vykáním. Další lektorka dodává podání ruky, objetí a polibky, chování v dopravních prostředcích (konkrétně o uvolňování místa a o tom, že není zvykem zde telefonovat, vést hlasité konverzace či jíst) a poučení cizinců o tom, že otázka „Jak se máš?“ není pro Čechy jen zdvořilostní frází.

²⁵⁷ Výzkum se uskutečnil v kurzech zimního semestru akademického roku 2015/2016.

4. Závěr

V této diplomové práci jsme se snažili zaznamenat vliv jazykového vyučování na nabytí sociokulturních znalostí. V první polovině teoretické části jsme na základě oficiálních dokumentů Evropské unie stručně představili program Erasmus+, jehož prostřednictvím na Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy každoročně přijíždí značné množství zahraničních studentů, kteří se zde kromě svých oborových kurzů mohou zúčastnit také kurzů českého jazyka, jež byly předmětem našeho výzkumu. Druhá polovina teoretické části se již věnovala lingvistické problematice našeho tématu: vymezení sociokulturní kompetence, jejího vsazení do kompetence komunikativní a jejího usouvztažnění s pojmem reálie. Následně jsme se věnovali zachycení problematiky sociokulturní kompetence ve Společném evropském referenčním rámci pro jazyky a v referenčním popisu úrovně A1 pro češtinu jako cizí jazyk.

Ve výzkumné části jsme se nejprve věnovali vyhodnocování osobních údajů o respondentech. Dále jsme popsali jejich důvody výběru České republiky pro svůj studijní pobyt, mezi kterými dominovala především zajímavost České republiky, ať už obecná či z hlediska její historie či kultury atp., její centrální umístění v Evropě a pozitivní hodnocení jejího hlavního města. Mimo jiné jsme se dozvěděli také informace o tom, z jakých zdrojů studenti čerpali informace o České republice, jaké informace jim poskytla jejich domovská univerzita a Univerzita Karlova či zda se v průběhu svého pobytu dokázali do určité míry začlenit do české společnosti (v podobě navázání přátelství s Čechy či návštěvy české rodiny). Dozvěděli jsme se zkušenosti těchto studentů s Českou republikou a jejími obyvateli a pozitivní a negativní názory na ně, které získali během svého pobytu. Mezi těmito názory jsme se často mohli setkat s míněním, že Češi jsou milí, přátelští a nápomocní. Četností nad nimi však mírně převažovaly negativnější názory, které zmiňovaly především hrubost, neurvalost Čechů a jejich častý negativní postoj vůči cizincům. Přes tyto i další zmiňované negativní zkušenosti a názory však většina studentů vyjádřila chuť Českou republiku v budoucnu opět navštívit, někteří dokonce vyjádřili přání si svůj pobyt prodloužit a/nebo pokračovat ve studiu českého jazyka.

Poté jsme přistoupili ke statistickému zpracování údajů z druhé části dotazníku, která se věnovala ověřování sociokulturních znalostí. Na základě dat, která vzešla z dotazníkového šetření, můžeme konstatovat následující fakta:

Dle zpracovaných statistických údajů jsme zjistili, že studenti dosáhli požadované celkové minimální šedesátiprocentní úspěšnosti, a došli jsme ke kladné odpovědi na naši výzkumnou

otázku: jazykové vyučování Filozofické fakulty Univerzity Karlovy je v současné, zkoumané podobě pro osvojení vybraných sociokulturních kompetencí dostačující. Zajímavé bylo zjištění, že o polovinu menší hodinová dotace jednoho typu kurzů (*Czech for Beginners – Survival Skills*) se v našem šetření neukázala být výrazným negativním faktorem, který by měl za následek nápadnější snížení úspěšnosti osvojování sociokulturní kompetence. Studenti z kurzů s hodinovou dotací jedenkrát týdně 90 minut vykázali pouze o šest procent horší celkovou úspěšnost oproti studentům z kurzů s hodinovou dotací dvakrát týdně 90 minut (*Czech for Beginners – Basic/Enhanced Curriculum*). Celková úspěšnost obou skupin opět dosáhla stanovené minimální hranice šedesáti procent.

Suverénní znalost dané sociokulturní problematiky projevíli studenti u bloku otázek, který se věnoval neverbální komunikaci, konkrétně postojům těla (uvolňování místa v dopravních prostředcích a přednosti ve dveřích při vstupu do budovy). Velmi dobře si studenti rovněž osvojili znalosti spojené s telefonováním (náležitosti telefonického dialogu) a obecně se životem v České republice (např. názvy tradičních českých jídel a nápojů, názvy linek metra, návštěva atd.). Mírně problematický se pak ukázal blok otázek, který se zaměřil na sociokulturní zvyky a pravidla spojená s prvotním kontaktem (tj. s pozdravem a představováním). V tomto bloku se ukázalo, že si studenti dostatečně neosvojili společenská pravidla o tom, kdo koho zdraví první, kdo se komu první představuje a kdo komu první podává ruku. S nejnižší celkovou úspěšností se setkal blok věnující se psané komunikaci, v našem případě adrese, ve kterém studentům činilo potíže především její pořadí a umístění v pravé části obálky.

Co se týče dílčích hypotéz, podařilo se nám ověřit předpoklad, že studenti z mimoevropských zemí dosahují celkově nižší úspěšnosti než studenti ze zemí z evropského kontinentu, tj. že prokazují nižší míru osvojení sociokulturních znalostí. S ohledem na ověření této hypotézy bychom považovali za vhodné, kdyby lektori a lektorky kurzů českého jazyka k této skutečnosti přihlédli, a dokázali s ní v rámci jazykového vyučování pracovat, tj. měli by, pokud se v jejich kurzech budou vyskytovat studenti ze zemí mimo evropský kontinent, věnovat začlenění sociokulturních kompetencí do výuky zvýšenou pozornost. Zároveň však musíme upozornit na nepříliš početné zastoupení respondentů ze zemí mimo Evropu a dodáváme, že pro věrohodnější potvrzení platnosti této hypotézy bychom doporučili provedení výzkumu s jejich hojnějším zastoupením.

Další hypotéza se zaměřila na předpoklad vyšší kulturní citlivosti u bilingvních jedinců (díky vlivu dvou či více jazyků a s nimi spojenými kulturami), jež vede bilingvní jedince

v sociokulturních oblastech k vyšší úspěšnosti oproti jedincům monolingvním. Shrňeme-li veškeré dostupné údaje, můžeme říci, že se tato hypotéza nepotvrdila: bilingvní studenti neprokázali lepší osvojení sociokulturních znalostí, avšak ani výrazně horší.

Základ další hypotézy tvořil předpoklad, že respondenti ze zemí sousedících s Českou republikou, u nichž je díky této geografické blízkosti větší pravděpodobnost, že se již mohli s českou společností a její kulturou setkat, vykazují vyšší procento správných odpovědí oproti respondentům z ostatních zemí. Zjistili jsme, že studenti ze sousedních zemí dosáhli vyšší celkové úspěšnosti než ostatní respondenti, a stejně tak si vedli lépe i na úrovni jednotlivých bloků. Tato fakta nás vedla k prohlášení hypotézy za platnou. Přesto však považujeme za nutné zdůraznit, že i tito studenti mnohdy chybovali. Bylo by tedy mylné se na základě této hypotézy dopracovat k domněnce, že geografická blízkost jim garantuje automatickou znalost českých sociokulturních pravidel a znalostí.

Poslední dílčí hypotéza se zaměřila na respondenty s mateřským jazykem příbuzným češtině. Předpokládali jsme, že blízkosti jazyků umožňuje těmto respondentům dosáhnout lepších výsledků u sociokulturních oblastí, které se zčásti či zcela projevují verbálně, než jakých dosáhnou jejich kolegové s mateřským jazykem češtině nepřibuzným. Výsledky, které ukázaly v sedmdesáti pěti procentech vyšší úspěšnost těchto respondentů (vyšší úspěšnosti dosáhli u šesti otázek z osmi), hovoří ve prospěch této hypotézy a můžeme na ni pohlížet jako na potvrzenou. Opět však zmiňujeme, že tento fakt by neměl být základem předpokladu pro lektory a lektorky o automatické úspěšnosti těchto studentů u verbálně se projevujících sociokulturních oblastí.

Mimo poznatky, ke kterým jsme se dopracovali na základě dotazníku, bychom rovněž rádi shrnuli názory lektorek na zařazení vybraných sociokulturních oblastí do jazykového vyučování, které jsme získali z písemné zpětné vazby. Obecně lektorky považovaly vybrané sociokulturní kompetence za přínosné (pro bezproblémový život zahraničního studenta v České republice). Za nejdůležitější označily především znalosti tykání a vykání, telefonování, názvů jídel a nápojů, spropitného, cen lístků pražské MHD a pravidel chování v MHD, dále seznámení se s oficiálním čtyřiašedesátihodinovým časovým systémem, podáním ruky a pozdravy (tj. i s líbáním na tvář a objímáním mezi přáteli). U sociokulturních znalostí, které se týkají pozdravů (jmenovitě především upozornění na tykání a vykání v českém prostředí a zvyk podávání ruky) a také chování v městské hromadné dopravě, se některé lektorky domnívají, že by bylo na místě, aby je studenti znali již před příjezdem do České republiky.

Ve více případech rovněž vyučující uvedly poznatek, že zařazení sociokulturních kompetencí do vyučování pro ně představovalo obtíž. Často proto, že měly pocit, že na to nemají dostatečné množství času, popřípadě že nevěděly, jak tyto znalosti studentům předat, obzvlášť když nechtěly užít anglický jazyk či se necítily dobře při předvádění scének se sociokulturní tematikou atd. Vzhledem k výše uvedeným názorům lektorek i výsledkům našeho dotazníkového šetření bychom na tomto místě rádi vznesli návrh na vytvoření přehledu sociokulturních oblastí či ještě lépe série krátkých videí, jež by demonstrovaly základní české sociokulturní kompetence a které by mohli lektori a lektorky v rámci svých lekcí užívat či na ně studenty odkazovat.²⁵⁸ Věřím, že pro lektorky by to představovalo výrazný pokrok a zlepšení ve výuce sociokulturních kompetencí a studenti by si dané sociokulturní znalosti mohli osvojit ještě lépe, což by mělo za následek navýšení počtu úspěšných komunikačních situací a naplnění cíle jazykového vyučování.²⁵⁹

Na závěr můžeme ještě jednou shrnout závěr naší práce. Ta ukázala, že současná podoba kurzů českého jazyka pro zahraniční studenty, ve které roli vyučujících vykonávají studenti a studentky z oboru učitelství češtiny jako cizího jazyka, se na základě získaných dat ukázala být pro nabývání sociokulturní kompetence vyhovující. Protože se však jednalo o dotazníkové šetření, které se nemusí v oblasti výzkumu sociokulturní kompetence jevit jako nejvhodnější, plně vítáme obdobné výzkumy sociokulturní kompetence za použití dalších metod.

²⁵⁸ Obdobná videa nově vytvořil Národní ústav pro vzdělávání (jsou dostupná na stránkách ústavu www.nuv.cz), avšak jejich zaměření je pro naše kurzy nevhodné (jedná se o videa pokrývající tematiku bydlení (problém s majitelem bytu či jak si něco půjčit od souseda), řešení krizových situací (jak zavolat záchranku), zdravotní péče a zdravotního pojištění (jak kupovat léky, objednat se k lékaři a jak říct, že nás něco bolí), dále se věnují styku s policií (jak telefonovat na policii), tématu práce (jak si vyměnit směnu), styku s úřady (jak vyplnit formulář).

²⁵⁹ Tatáž videa by zároveň mohlo využít i Zahraniční oddělení Filozofické fakulty ve svých informačních brožurách.

5. Seznam použité literatury a zdrojů

Odborná literatura

BALOWSKA, G., ČADSKÁ, M. *Sociokulturní kompetence ve výuce cizího jazyka a Společný evropský referenční rámec*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Ústav jazykové a odborné přípravy; Ratiboř: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu, 2008. ISBN 978-80-87238-01-1.

BALOWSKA, G., HÁDKOVÁ, M. *Sociokulturní složka výuky cizího jazyka a Společný evropský referenční rámec*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, Raciborz: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu, 2008. ISBN 978-80-7414-028-0.

BISCHOFVÁ, J. a kol. *Prahová úroveň – čeština jako cizí jazyk*. Praha: Univerzita Karlova, 2001. ISBN 92-871-4761-2.

BISCHOFVÁ, J. Sociokulturní dimenze komunikační kompetence. In *Sociokulturní složka výuky cizího jazyka a Společný evropský referenční rámec*. Ústí nad Labem-Ratiboř: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu, 2008. Str. 55-63. ISBN 978-80-7414-028-0.

BISCHOFVÁ, J., HRDLIČKA, M. *Sociálně-kulturní minimum pro azylanty a osoby požívající doplňkové ochrany*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, 2007. ISBN sine.

BOČÁNKOVÁ, M. Interkulturní vztahy ve výuce obchodního jazyka. In *Cizí jazyky*, roč. 41. 1997-98. č. 9-10. Str. 161-162.

HÁDKOVÁ, M., LÍNEK, J., VLASÁKOVÁ, K. *Čeština jako cizí jazyk: Úroveň A1: podle „Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme“*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, 2005. ISBN 80-260-1459-6.

HARDING-ESCH, E., RILEY, P. *Bilingvní rodina*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-358-1.

HASIL, J. *Interkulturní aspekty mezikulturní komunikace*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2011. ISBN 978-80-7414-400-4.

- HASIL, J. Reálie versus sociokulturní kompetence? In ČADSKÁ, M. *Sociokulturní kompetence ve výuce cizích jazyků (a češtiny pro cizince)*. Praha: Ústav jazykové a odborné přípravy UK, 2008. Str. 36-39. ISBN 978-80-87238-00-4.
- HASIL, J. *Sociokulturní kompetence jako součást popisů úrovní českého jazyka*. In: *Bohemistika 3/2006*. s. 183–192. ISSN 1642-9893.
- HASIL, J. Sociokulturní kompetence nebo reálie? In: *Sociokulturní složka výuky cizího jazyka a Společný evropský referenční rámec*. Str. 127-138. ISBN 978-80-7414-028-0.
- HRDLIČKA, M. *Cizí jazyk čeština*. Praha: ISV nakladatelství, 2002. ISBN 80-85866-98-6.
- HRDLIČKA, M. *Gramatika a výuka češtiny jako cizího jazyka: K prezentaci gramatiky českého jazyka v učebnicích češtiny pro cizince*. Praha: Univerzita Karlova v Praze: 2009. ISBN 978-80-246-1527-1.
- HRDLIČKA, M. *Kapitoly o češtině jako cizím jazyku*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2010. ISBN 978-80-7043-867-1.
- CHROMÝ, J. *Práce s empirickými daty. Příručka pro studenty Bc. Studia CJL*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-2462-801-1.
- KLOUČKOVÁ, J. *Rozvíjení komunikativní kompetence ve výuce cizího jazyka prostřednictvím autentického dokumentu*. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2009.
- LANTOLF, J. P. *Sociocultural theory and second language learning*. Oxford: Oxford University Press, 2005. ISBN 978-01-9442-160-7.
- RŮŽIČKOVÁ, L. *Bilingvismus*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2008.
- Společný evropský referenční rámec: Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. ISBN 80-244-0404-4.
- ŠÁRA, M. Učíme se češtině – proměna představ o jazykové kompetenci. In *Přednášky z XLII. běhu Letní školy slovanských studií*, 1. díl. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 1990, Str. 99-107. ISBN 80-85899-68-X.
- ŠEBESTA, K. a kol. *Druhý a cizí jazyk: Osvojování a vyučování. Terminologický slovník*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7308-554-4.

ŠINDELÁŘOVÁ, J. *Čeština jako cizí jazyk v evropském kontextu*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2008. ISBN 978-80-7414-089-1.

ŠINDELÁŘOVÁ, J. *Socio-cultural competence as a precondition for mastering Czech as a foreign language*. In *Bohemistyka* 4/2007. s. 281-293. ISBN 1642-9893.

ŠINDELÁŘOVÁ, J. Sociokulturní minimum pro učitele češtiny jako cizího jazyka. In *Vzdělávání v sociokulturním kontextu: diverzita a vzdělávací bariéry: sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference*. Editor Brtnová Čepičková, I. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2008. ISBN 978-80-7414-035-8.

ŠORMOVÁ, K. Sociokulturní kompetence. In CVEJNOVÁ, J. *Referenční popis češtiny pro účely zkoušky z českého jazyka pro trvalý pobyt v ČR úrovně A1, A2*. Str. 228–249. Praha: NÚV, 2015. ISBN 978-80-7481-076-3.

ŠPAČEK, V. *Nová velká kniha etikety*. Praha: Mladá fronta, 2008. ISBN 978-80-204-1954-5.

ŠTEFÁNIK, J. *Jeden člověk, dva jazyky: dvojjazyčnost u dětí – predsudky a skutečnosti*. Bratislava: Academic Electronic Press, 2000. ISBN 80-88880-41-6.

VAN EK, J. *Objectives for foreign language learning: Volume I. Scope*. Strasbourg: Council of Europe, 1986. ISBN 92-871-0921-4.

VELČOVSKÝ, V. Typologie jazykové politiky. S příklady z historie existence češtiny ve vícejazyčném státě. In KOUTNY, I., NOWAK, P. (eds.). *Pomiędzy językami Europy środkowo-wschodniej*. Poznań: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, 2011. Str. 15–22. ISBN 978-83-62653-04-1.

VLASÁKOVÁ, K. Pojetí sociokulturní kompetence v SERR a v referenčních popisech češtiny. In: *Sociokulturní složka výuky cizího jazyka a Společný evropský referenční rámec*. Str. 299-306. ISBN 978-80-7414-028-0.

Internetové zdroje

About STeXX: The Student Experience Exchange platform. *StudyPortals B.V.* [online]. [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://www.stexx.eu/>.

BIEBER, J., BOUŠKOVÁ, M. LLP/Erasmus – Příručka pro koordinátory ústavů a kateder FF UK: 2010/2011. In: *Filozofická fakulta Univerzity Karlovy* [online]. [cit. 2017-01-21].

Dostupné z: https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=http://www.ff.cuni.cz/FF-59-version1-prirucka_rev1.doc.

Buddy Guide. *IC CUNI: Charles University International Club* [online]. [cit. 2016-12-26]. Dostupné z: <http://www.ic-cuni.cz/buddy-guide>.

CANALE, M., SWAIN, M. *Theoretical Bases of Communicative Approaches to Second Language Teaching and Testing, Applied Linguistics*, 1 (1980), část 1 (PDF). Oxford: Oxford University Press, 2002. Dostupné z https://www.researchgate.net/publication/31260438_Theoretical_Bases_of_Communicative_Approaches_to_Second_Language_Teaching_and_Testing.

Czech Language Courses. *Faculty of arts, Charles University* [online]. [cit. 2017-01-16]. Dostupné z: <http://www.ff.cuni.cz/home/international-students/programmes/llp-erasmus-3/czech-language-courses/>.

Erasmus+: *Databáze závěrečných zpráv studentů Erasmus* [online]. [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://erasmus-database.naep.cz/modules/erasmus/>.

Erasmus+: *Information on study abroad destinations and students' study abroad experience* [online]. [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://erasmus-database.naep.cz/modules/erasmus/report.php?action=display&id=23335&country=31&year=&school=Object%20id%20#I>.

Erasmus+: *Příručka k programu* [online]. 2016. Verze 1 (2017): 20/10/2016 [cit. 2017-01-20]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/sites/erasmusplus/files/files/resources/erasmus-plus-programme-guide_cs.pdf.

Erasmus Guide 2015/2016 [online]. Praha: Faculty of Arts, Charles University, 2015 [cit. 2016-12-27]. Dostupné z: http://www.ff.cuni.cz/wp-content/uploads/2012/12/Erasmus_guide_2015_2016_web.pdf.

Erasmusu [online]. [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <https://erasmusu.com/?lang=en>.

EVROPA 2020. *Evropská komise* [online]. [cit. 2017-01-15]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europe2020/index_cs.htm.

FRIEDOVÁ, M. Výroční zpráva za období od 1. ledna 2015 do 31. prosince 2015. In: *Filozofická fakulta Univerzity Karlovy* [online]. Praha, 2016 [cit. 2017-01-06]. Dostupné z: <http://www.ff.cuni.cz/wp-content/uploads/2016/06/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD-zpr%C3%A1va-FF-UK-2015.pdf>.

HERGLOVÁ, I. CU Received This Year's Czech National European Charlemagne Youth Prize. *IForum* [online]. 2014 [cit. 2017-01-07]. Dostupné z: <http://iforum.cuni.cz/IFORUMENG-497.html>.

Historie programu Erasmus. *Ostravská univerzita* [online]. Ing. Karina Dráberová, 2013 [cit. 2017-01-22]. Dostupné z: <http://www.osu.cz/index.php?kategorie=27&id=11146>.

HRDLIČKA, M. K otázce komunikační metody a komunikativnosti [online]. *Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka* [webový portál]. Cit. 12. 2. 2017. Dostupné z: <http://www.auccj.cz/starestranky/kotazcekomunikac.htm>.

Jazyková politika. *Evropský parlament: Jsme tu pro vás* [online]. Michaela Franke / Mara Mennella, 2016 [cit. 2017-12-05]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.13.6.html.

Jazyková rozmanitost. *European Commission: Vzdělávání a odborná příprava* [online]. [cit. 2017-12-05]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/education/policy/multilingualism/linguistic-diversity_cs.

Jednotlivci: Příležitost pro každého. *European Commission* [online]. [cit. 2017-01-06]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/individuals_cs.

K., P. Faculty of Arts wins Charlemagne Youth Prize. *IForum* [online]. 2012 [cit. 2017-01-07]. Dostupné z: <http://iforumeng.cuni.cz/IFORUMENG-434.html>.

Komu je program určen? *European Commission: Erasmus+* [online]. [cit. 2017-01-20]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/about/who-can-take-part_cs.

Koordinátoři. *Filozofická fakulta Univerzity Karlovy* [online]. [cit. 2016-12-27]. Dostupné z: <http://www.cuni.cz/UK-4172.html>.

Lingea: Anglicko-český slovník [online]. [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <https://slovníky.lingea.cz/Anglicko-cesky>.

MASOPUSTOVÁ, L. a kol. *Jak žít česky v Česku*. Step by Step ČR, Praha 2007. Dostupné online na <http://www.sbscr.cz/old/dokumenty/6ccc2a83d0ae4de9cfce88c820f54173.pdf>.

Mezinárodní vztahy: Společný evropský referenční rámec pro jazyky. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. [cit. 2017-03-05]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/spolecny-evropsky-referencni-ramec-pro-jazyky>.

Ministerstvo: Podněty k výuce cizích jazyků. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. [cit. 2017-02-27]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/podnety-k-vyuce-cizich-jazyku-v-cr>.

NAEP: *Národní agentura pro evropské vzdělávací programy* [online]. [cit. 2015-12-06]. Dostupné z: <http://www.naep.cz/#>.

Newsletter. *IC CUNI: Charles University International Club* [online]. [cit. 2016-12-26]. Dostupné z: <http://www.ic-cuni.cz/newsletter>.

On-line APLIKACE: *Webové aplikace Univerzity Karlovy* [online]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/>.

Our mission and core values. *StudyPortals* [online]. [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <https://www.studyportals.com/about/our-mission-and-core-values/>.

Oxford Dictionaries [online]. [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: www.oxforddictionaries.com.

Polská etiketa. *StayPoland.com* [online]. [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: http://www.staypoland.com/poska_etiketa.html.

Projekty: Cizí jazyky pro život. *Národní institut pro další vzdělávání* [online]. [cit. 2017-03-03]. Dostupné z: <http://www.nidv.cz/cs/projekty/projekty-archiv/cjz.ep/>.

Projekty: CLIL. *Národní ústav pro další vzdělávání* [online]. [cit. 2017-03-03]. Dostupné z: <http://www.nidv.cz/cs/projekty/projekty-archiv/clil.ep/>.

Projekty: Národní projekt Brána jazyků. *Národní institut pro další vzdělávání* [online]. [cit. 2017-03-03]. Dostupné z: <http://www.nidv.cz/cs/projekty/projekty-archiv/narodni-projekt-brana-jazyku.ep>.

Projekty mobility osob/Vysokoškolské vzdělávání. *Erasmus+* [online]. [cit. 2016-01-14]. Dostupné z: <http://www.naerasmusplus.cz/cz/mobilita-osob-vysokoskolske-vzdelavani/pro-studenty/>.

QCM: *Erasmus – databáze závěrečných zpráv* [online]. [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://www.qcm.cz/reference-tvorba-webovych-aplikaci/erasmus-databaze-zaverecnych-zprav>.

Řízení programu na národní úrovni. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: EU a zahraničí: Erasmus+* [online]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/rizeni-programu-na-narodni-urovni>.

Sdělení komise – Evropa 2020: Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění. Brusel: Evropská komise, 2010. Dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:CS:PDF>.

Sdělení komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Mnohojazyčnost: přínos pro Evropu i společný závazek: {SEK(2008) 2443} {SEK(2008) 2444} {SEK(2008) 2445}. Brusel: Evropská komise, 2008. Dostupné online <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52008DC0566>.

Sociální politika v Evropské unii. *Business info [online].* 2009 [cit. 2017-01-11]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/socialni-politika-v-evropske-unii-5149.html>.

Společné magisterské studium Erasmus Mundus. *European Comission: Erasmus+ [online].* [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/opportunities-for-individuals/students/erasmus-mundus-joint-master-degrees_cs.

Statistiky. *Univerzita Karlova [online].* [cit. 2016-12-27]. Dostupné z: <http://www.cuni.cz/UK-4159.html#3>.

ŠINDELÁŘOVÁ, J. Čeština jako cizí jazyk dle SERR. *Metodický portál RVP.CZ [online].* [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/8143/CESTINA-JAKO-CIZI-JAZYK-DLE-SERR.html/>.

The ECTS System. *Study in Europe [online].* [cit. 2017-01-15]. Dostupné z: <https://www.studyineurope.eu/ects-system>.

Vyhnete se trapasu: Jak se lidé líbají při setkání v různých zemích světa. *Reflex [online].* [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: <http://www.reflex.cz/clanek/zajimavosti/57553/vyhnete-se-trapasu-jak-se-lide-libaji-pri-setkani-v-ruznych-zemich-sveta.html>.

Zahraniční oddělení. *Filozofická fakulta Univerzity Karlovy [online].* [cit. 2016-12-27]. Dostupné z: <http://www.ff.cuni.cz/fakulta/oddeleni-dekanatu/zahranicni-oddeleni/>.

Zpráva o provádění akčního plánu „Podpora jazykového vzdělávání a jazykové rozmanitosti“. *EUR-Lex: Přístup k právu Evropské unie [online].* [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A52007DC0554>.

Učebnice

HOLÁ, L., BOŘILOVÁ, P. *Čeština expres 1 A1/1 anglická verze*. Praha: Akropolis, 2011. ISBN 978-80-7470-081-1.

HOLÁ, L. *New Czech Step by Step*. Praha: Akropolis, 2008. ISBN 978-80-86903-73-6.

6. Přílohy

Příloha č. 1

Stručný popis zaměření jednotlivých otázek

- otázka č. 1 - kdo zdraví první koho
- otázka č. 2 - forma pozdravu, tykání/vykání
- otázka č. 3 - kdo se představuje komu a podání ruky
- otázka č. 4 - řazení dialogu
- otázka č. 5 - pozdrav a podání ruky na pracovišti
- otázka č. 6 - líbání na tvář
- otázka č. 7 - forma pozdravu, tykání/vykání a oslovování
- otázka č. 8 - návrh tykání
- otázka č. 9 - psaní adresy
- otázka č. 10 - řazení telefonického dialogu
- otázka č. 11 - uvolňování místa v dopravních prostředcích
- otázka č. 12 - názvy linek metra
- otázka č. 13 - přednost ve dveřích – vstup/výstup
- otázka č. 14 - přednost ve dveřích – vstup více osob
- otázka č. 15 - návštěva – dárek
- otázka č. 16 - návštěva – zouvání bot
- otázka č. 17 - spropitné v restauraci
- otázka č. 18 - názvy tradičních českých jídel a nápojů
- otázka č. 19 - typické volnočasové sporty a aktivity
- otázka č. 20 - struktura českého týdne a časový systém
- otázka č. 21 - struktura dne
- otázka č. 22 - ceny jízdenek pražské MHD

Příloha č. 2

Tabulka: Obory studia respondentů

Obory studia²⁶⁰	Počet respondentů
Aesthetics	1
Architecture	1
Arts and Social Sciences	1
Art History and English Language	2
Business Communication	1
Cultural sciences and business psychology	1
English and American studies	2
English language and culture	1
English Literature	4
English Philology	1
German literature and media studies	1
History	8
History and Political Science	1
History and Art	1
History and Geography	1
History and Sociology and Law and political science	1
International journalism with English	1
International relationship	1
Komparatistik / German literature	1
Linguistics, media studies ²⁶¹	1
Literature and linguistics ²⁶²	1
Modern literature	1
Philosophy and English language and literature	2
Philosophy and languages	1
Philosophy and mathematics	1
Psychology	6
Political science	1
Slovenian language and literature and Philosophy	1
Translation - Intercultural Communication and Management	1

²⁶⁰ Obory uvádíme seřazené abecedně a v původním anglickém znění.

²⁶¹ Student/ka z Německa.

²⁶² Student/ka ze Slovinska.

Příloha č. 3

Tabulka: Kurzem nabyté sociokulturní informace a úspěšnost jejich užití v dotazníku

Otázka č. / Sociokulturní informace	Uvedení	Správné odpovědi	Nesprávné odpovědi	Celková úspěšnost
1 – kdo zdraví první koho	8	2	6	25 %
2 – forma pozdravu, tykání/vykání	10	10	-	100 %
3 – kdo se představuje komu	9	2	7	22 %
4 – řazení dialogu	15	1x 8/8		63 %
		9x 6/8		
		1x 5/8		
		2x 4/8		
		2x 0/8		
5 – pozdrav a podání ruky na pracovišti	10	4	6	40 %
6 – líbání na tvář	13	10	3	77 %
7 – forma pozdravu, tykání/vykání, oslovování	10	4	6	40 %
8 – návrh tykání	13	11	2	85 %
9 – psaní adresy	11	3x 4/4		61 %
		2x 3/4		
		3x 2/4		
		3x 1/4		
10 – řazení telefonického dialogu	10	10	-	100 %
11 – uvolňování místa (dopr. prostředky)	5	5	-	100 %
12 – názvy linek metra	11	8	3	73 %
13 – přednost ve dveřích (vstup/výstup)	6	6	-	100 %
14 – přednost ve dveřích (vstup více osob)	4	4	-	100 %
15 – návštěva (dárek)	5	1	4	20 %
16 – návštěva (zouvání bot)	5	2	3	40 %
17 – spropitné v restauraci	13	12	1	92 %
18 – názvy tradičních českých jídel a nápojů				82 %
a) tradiční česká jídla	17	9x 3/3		81 %
		5x 2/3		
		1x 1/3		
		2x 0/3		
b) tradiční české nápoje	17	12x 2/2		82 %
		4x 1/2		
		1x 0/2		
19 – typické volnočasové sporty a aktivity	9	9	-	100 %
20 – struktura týdne a časový systém	2	2	-	100 %
21 – struktura dne	4	3	1	75 %
22 – ceny jízdenek pražské MHD	5	5	-	100 %

Příloha č. 4

Tabulka: Výčet zkoumaných sociokulturních oblastí a uvedení reálného užití v životě zahraničních studentů v rámci jejich pobytu v České republice

Sociokulturní informace	Uváděný počet užití
otázka č. 1 - kdo zdraví první koho	8
otázka č. 2 - forma pozdravu, tykání/vykání	7
otázka č. 3 - kdo se představuje komu	4
otázka č. 4 - řazení dialogu	7
otázka č. 5 - pozdrav a podání ruky na pracovišti	3
otázka č. 6 - líbání na tvář	10
otázka č. 7 - forma pozdravu, tykání/vykání a oslovování	2
otázka č. 8 - návrh tykání	4
otázka č. 9 - psaní adresy	5
otázka č. 10 - řazení telefonického dialogu	3
otázka č. 11 - uvolňování místa (dopravní prostředky)	25
otázka č. 12 - názvy linek metra	10
otázka č. 13 - přednost ve dveřích (vstup/výstup)	26
otázka č. 14 - přednost ve dveřích (vstup více osob)	18
otázka č. 15 - návštěva (dárek)	6
otázka č. 16 - návštěva (zouvání bot)	10
otázka č. 17 - spropitné v restauraci	26
otázka č. 18 - názvy tradičních českých jídel a nápojů	13
otázka č. 19 - typické volnočasové sporty a aktivity	8
otázka č. 20 - struktura týdne a časový systém	7
otázka č. 21 - struktura dne	5
otázka č. 22 - ceny jízdenek pražské MHD	18

Příloha č. 5

Tabulka: Celková úspěšnost kurzů²⁶³

Číslo otázky	Počet správných odpovědí/počet otázek	Procento úspěšných odpovědí	Procento úspěšných odpovědí celkem ²⁶⁴	
1	16/47	34 %		
2	45/47	96 %		
3	12/47	26 %		
4a	41/47	87 %	67 %	
4b	41/47	87 %		
4c	12/47	26 %		
4d	10/47	21 %		
4e	33/47	70 %		
4f	36/47	77 %		
4g	39/47	83 %		
4h	40/47	85 %		
5	21/47	45 %		
6	28/47	60 %		
7	37/47	79 %		
8	38/47	81 %		
9a	20/47	43 %	51 %	
9b	17/47	36 %		
9c	36/47	77 %		
9d	22/47	47 %		
10	37/47	79 %		
11	47/47	100 %		
12	37/47	79 %		
13	47/47	100 %		
14	44/47	94 %		
15	18/47	38 %		
16	27/47	58 %		
17	46/47	98 %		
18aa	37/47	79 %	67 %	74 %
18ab	30/47	64 %		
18ac	28/47	60 %	80 %	
18ba	42/47	89 %		
18bb	36/47	71 %		
19a	38/47	81 %	81 %	
19b	39/47	83 %		
19c	37/47	79 %		
20	35/47	75 %		
21	34/47	72 %		
22	46/47	98 %		
Celková úspěšnost		70 %	73 %	73 %

²⁶³ Pozn. zelený podklad značí dosažení 60% úspěšnosti, tučné písmo označuje, která skupina si u dané otázky vedla lépe. Procentuální údaje v tabulce pro přehlednost uvádíme zaokrouhlené na celá procenta. Při výpočtech jsme pracovali s údaji zaokrouhlenými na dvě desetinné čárky.

²⁶⁴ Čísla představují aritmetické průměry vypočítané u vicepoložkových odpovědí (např. 4a-4h, 9a-9d atd.)

Příloha č. 6

Tabulka: Úspěšnost respondentů s ohledem na rozdílnou hodinovou dotaci kurzů²⁶⁵

Otázka č. ²⁶⁶	Studenti kurzů Czech for Beginners – Survival Skills ²⁶⁷	Studenti kurzů Czech for Beginners – Basic/Enhanced Curriculum ²⁶⁸
1	46 %	19 %
2	96 %	95 %
3	23 %	29 %
4a	89 %	86 %
4b	89 %	86 %
4c	31 %	19 %
4d	23 %	19 %
4e	69 %	71 %
4f	81 %	71 %
4g	85 %	81 %
4h	89 %	81 %
5	42 %	48 %
6	54 %	67 %
7	81 %	76 %
8	89 %	71 %
9a	31 %	57 %
9b	31 %	43 %
9c	81 %	71 %
9d	39 %	57 %
10	77 %	81 %
11	100 %	100 %
12	73 %	86 %
13	100 %	100 %
14	96 %	91 %
15	42 %	33 %
16	46 %	71 %
17	100 %	95 %
18aa	85 %	71 %
18ab	58 %	71 %
18ac	50 %	71 %
18ba	89 %	91 %
18bb	81 %	71 %
19a	77 %	86 %
19b	81 %	86 %
19c	73 %	86 %
20	58 %	95 %
21	69 %	76 %
22	96 %	100 %
Průměrná úspěšnost	69 %	71 %
Průměrná úspěšnost všech kurzů	70 % / 74 %²⁶⁹	

²⁶⁵ Pozn. zelený podklad značí dosažení 60% úspěšnosti, tučné písmo označuje, která skupina si u dané otázky vedla lépe. Procentuální údaje v tabulce pro přehlednost uvádíme zaokrouhlené na celá procenta. Při výpočtech jsme pracovali s údaji zaokrouhlenými na dvě desetinné čárky.

²⁶⁶ Pozn. pro snazší a přehlednější práci s daty, jsme pracovali s jednotlivými částmi otázek č. 4 (a-h), 9 (a-d), 18 (a-d) a 19 (a-c) jako se samostatnými otázkami. Poté jsme ze zpracovaných dat (procent) vytvořili aritmetický průměr udávající souhrnnou úspěšnost u dané otázky. Tyto souhrnné údaje pak používáme pro výpočet průměrné úspěšnosti v daných kurzech a průměrné úspěšnosti všech kurzů.

²⁶⁷ Semestrální kurzy s dotací 90 minut jedenkrát týdně.

²⁶⁸ Semestrální kurzy s dotací 90 minut dvakrát týdně.

²⁶⁹ Údaj 70 % představuje průměrnou úspěšnost všech kurzů, pokud nahlédneme na jednotlivé části otázek č. 4 (a-h), 9 (a-d), 18 (a-d) a 19 (a-c) jako na samostatné odpovědi na rozdíl od údaje 74 %, který pracuje s aritmetickými průměry těchto otázek.

Příloha č. 7

Tabulka: Respondenti ze zemí mimo evropský kontinent²⁷⁰

Blok ²⁷¹	Otázka číslo	Respondenti ze zemí mimo evropský kontinent		Ostatní respondenti				
1 (63 % vs. 61 %)	1	67 %		32 %				
	2	100 %		96 %				
	3	33 %		25 %				
	4a	100 %	67 %	86 %	67 %			
	4b	100 %		86 %				
	4c	0 %		27 %				
	4d	0 %		23 %				
	4e	100 %		68 %				
	4f	100 %		75 %				
	4g	67 %		84 %				
	4h	67 %		86 %				
	5	33 %		46 %				
	6	100 %		57 %				
	7	100 %		77 %				
	8	0 %		86 %				
2 (33 % vs. 52 %)	9a	0 %	33 %	46 %	52 %			
	9b	0 %		39 %				
	9c	100 %		75 %				
	9d	33 %		48 %				
3 (67 % vs. 80 %)	10	67 %		80 %				
4	11	100 %		100 %				
5	12	67 %		80 %				
4 (100 % vs. 98 %)	13	100 %		100 %				
	14	100 %		93 %				
	15	33 %		39 %				
	16	67 %		57 %				
	17	100 %		98 %				
	5 (63 % vs. 76 %)	18aa	33 %	22 %	44 %	84 %	71 %	78 %
		18ab	33 %			66 %		
		18ac	0 %			64 %		
		18ba	67 %	67 %		91 %	84 %	
		18bb	67 %			77 %		
19a		100 %	89 %		80 %	80 %		
19b	100 %	82 %						
19c	67 %	80 %						
20	0 %		80 %					
21	67 %		73 %					
22	100 %		98 %					
Úspěšnost celkem		62 % ²⁷²	67 % ²⁷³	71 % ²⁷⁴	72 % ²⁷⁵			

²⁷⁰ Pozn. zelený podklad značí dosažení 60% úspěšnosti, tučné písmo označuje, která skupina si u dané otázky vedla lépe. Procentuální údaje v tabulce pro přehlednost uvádíme zaokrouhlené na celá procenta. Při výpočtech jsme pracovali s údaji zaokrouhlenými na dvě desetinné čárky.

²⁷¹ Procentuální údaje vycházejí z aritmetický průměrů u odpovědí, které jsou vícepoložkové (např. otázka č. 4 je rozdělena na 8 položek 4a-4h. Z jednotlivých procentuálních dat (4a-4h) jsme vypočítali průměr, se kterým pracujeme při porovnávání údajů. Totožný postup platí na otázky č. 18 a 19).

²⁷² Počítáno z jednotlivých odpovědí, tzn. 4a, 4b, 4c atd.

²⁷³ U otázky č. 18 jsme u tohoto výpočtu pracovali s údaji 60 a 90 %, nikoli s jejich průměrem, tj. 78 %.

²⁷⁴ Počítáno z jednotlivých odpovědí, tzn. 4a, 4b, 4c atd.

²⁷⁵ U otázky č. 18 jsme u tohoto výpočtu pracovali s údaji 60 a 90 %, nikoli s jejich průměrem, tj. 78 %.

Příloha č. 8

Tabulka: Bilingvní respondenti²⁷⁶

Blok ²⁷⁷	Otázka číslo	Bilingvní respondenti		Ostatní respondenti		
1 (55 % vs. 61 %)	1	0 %		37 %		
	2	100 %		95 %		
	3	50 %		23 %		
	4a	100 %	63 %	86 %	67 %	
	4b	100 %		86 %		
	4c	0 %		28 %		
	4d	0 %		23 %		
	4e	50 %		72 %		
	4f	50 %		79 %		
	4g	100 %		81 %		
	4h	100 %		84 %		
	5	50 %		44 %		
	6	75 %		58 %		
7	50 %		81 %			
8	50 %		84 %			
2 (63 % vs. 50 %)	9a	50 %	63 %	42 %	49 %	
	9b	50 %		35 %		
	9c	75 %		77 %		
	9d	75 %		44 %		
3 (75 % vs. 79 %)	10	75 %		79 %		
4	11	100 %		100 %		
5	12	75 %		79 %		
4 (100 % vs. 98 %)	13	100 %		100 %		
	14	100 %		93 %		
5 (77 % vs. 74 %)	15	25 %		40 %		
	16	75 %		55 %		
	17	100 %		98 %		
	18aa	50 %	42 %	81 %	70 %	76 %
	18ab	50 %		65 %		
	18ac	25 %		63 %		
	18ba	100 %	88 %	88 %	83 %	
	18bb	75 %		77 %		
	19a	100 %	100 %	79 %	79 %	
	19b	100 %		81 %		
	19c	100 %		77 %		
	20	50 %		77 %		
	21	100 %		70 %		
	22	100 %		98 %		
Úspěšnost celkem		69 % ²⁷⁸	71 % ²⁷⁹	70 % ²⁸⁰	72 % ²⁸¹	

²⁷⁶ Pozn. zelený podklad značí dosažení 60% úspěšnosti, tučné písmo označuje, která skupina si u dané otázky vedla lépe. Procentuální údaje v tabulce pro přehlednost uvádíme zaokrouhlené na celá procenta. Při výpočtech jsme pracovali s údaji zaokrouhlenými na dvě desetinné čárky.

²⁷⁷ Procentuální údaje vycházejí z aritmetický průměrů u odpovědí, které jsou vícepoložkové (např. otázka č. 4 je rozdělená na 8 položek 4a-4h. Z jednotlivých procentuálních dat (4a-4h) jsme vypočítali průměr, se kterým pracujeme při porovnávání údajů. Totožný postup platí na otázky č. 18 a 19).

²⁷⁸ Počítáno z jednotlivých odpovědí, tzn. 4a, 4b, 4c atd.

²⁷⁹ U otázky č. 18 jsme u tohoto výpočtu pracovali s údaji 60 a 90 %, nikoli s jejich průměrem, tj. 78 %.

²⁸⁰ Počítáno z jednotlivých odpovědí, tzn. 4a, 4b, 4c atd.

²⁸¹ U otázky č. 18 jsme u tohoto výpočtu pracovali s údaji 60 a 90 %, nikoli s jejich průměrem, tj. 78 %.

Příloha č. 9

Tabulka: Geografická blízkost respondentů²⁸²

Blok ²⁸³	Otázka číslo	Respondenti – geografická blízkost		Ostatní respondenti		
1 (66 % vs. 60 %)	1	10 %		41 %		
	2	100 %		95 %		
	3	30 %		24 %		
	4a	80 %	55 %	89 %	71 %	
	4b	80 %		92 %		
	4c	0 %		32 %		
	4d	0 %		27 %		
	4e	70 %		70 %		
	4f	60 %		81 %		
	4g	70 %		87 %		
	4h	80 %		87 %		
	5	70 %		38 %		
	6	70 %		57 %		
	7	90 %		76 %		
8	100 %		76 %			
2 (73 % vs. 45 %)	9a	90 %	73 %	30 %	45 %	
	9b	80 %		24 %		
	9c	70 %		78 %		
	9d	50 %		46 %		
3 (90 % vs. 76 %)	10	90 %		76 %		
4	11	100 %		100 %		
5	12	90 %		76 %		
4 (100 % vs. 97 %)	13	100 %		100 %		
	14	100 %		92 %		
5 (79 % vs. 74 %)	15	30 %		41 %		
	16	80 %		51 %		
	17	100 %		97 %		
	18aa	80 %	60 %	81 %	70 %	75 %
	18ab	50 %		68 %		
	18ac	50 %		62 %		
	18ba	100 %	95 %	87 %	80 %	
	18bb	90 %		73 %		
	19a	80 %	80 %	81 %	81 %	
	19b	80 %		84 %		
	19c	80 %		78 %		
	20	90 %		70 %		
	21	60 %		76 %		
	22	100 %		97 %		
Úspěšnost celkem		72 % ²⁸⁴	77 % ²⁸⁵	69 % ²⁸⁶	71 % ²⁸⁷	

²⁸² Pozn. zelený podklad značí dosažení 60% úspěšnosti, tučné písmo označuje, která skupina si u dané otázky vedla lépe. Procentuální údaje v tabulce pro přehlednost uvádíme zaokrouhlené na celá procenta. Při výpočtech jsme pracovali s údaji zaokrouhlenými na dvě desetinné čárky.

²⁸³ Procentuální údaje vycházejí z aritmetický průměrů u odpovědí, které jsou vícepoložkové (např. otázka č. 4 je rozdělena na 8 položek 4a-4h. Z jednotlivých procentuálních dat (4a-4h) jsme vypočítali průměr, se kterým pracujeme při porovnávání údajů. Totožný postup platí na otázky č. 18 a 19).

²⁸⁴ Počítáno z jednotlivých odpovědí, tzn. 4a, 4b, 4c atd.

²⁸⁵ U otázky č. 18 jsme u tohoto výpočtu pracovali s údaji 60 a 90 %, nikoli s jejich průměrem, tj. 78 %.

²⁸⁶ Počítáno z jednotlivých odpovědí, tzn. 4a, 4b, 4c atd.

²⁸⁷ U otázky č. 18 jsme u tohoto výpočtu pracovali s údaji 60 a 90 %, nikoli s jejich průměrem, tj. 78 %

Příloha č. 10

Tabulka: Lingvistická blízkost²⁸⁸

Blok ²⁸⁹	Otázka číslo	Respondenti – lingvistická blízkost		Ostatní respondenti			
1 (59 % vs. 61 %)	1	33 %		34 %			
	2	100 %		95 %			
	3	17 %		27 %			
	4a	83 %	75 %	88 %	66 %		
	4b	83 %		88 %			
	4c	67 %		20 %			
	4d	50 %		17 %			
	4e	67 %		71 %			
	4f	83 %		76 %			
	4g	83 %		83 %			
4h	83 %	85 %					
5	17 %		49 %				
6	83 %		56 %				
7	67 %		81 %				
8	83 %		81 %				
2 (54 % vs. 50 %)	9a	50 %	54 %	42 %	50 %		
	9b	50 %		34 %			
	9c	67 %		78 %			
	9d	50 %		46 %			
3 (67 % vs. 81 %)	10	67 %		81 %			
4	11	100 %		100 %			
5	12	83 %		78 %			
4 (94 % vs. 98 %)	13	100 %		100 %			
	14	83 %		95 %			
5 (77 % vs. 73 %)	15	83 %		32 %			
	16	33 %		61 %			
	17	100 %		98 %			
	18aa	83 %	81 %	78 %	58 %	68 %	
	18ab	67 %		78 %			39 %
	18ac	83 %		83 %			56 %
	18ba	83 %		90 %			83 %
	18bb	83 %	83 %	76 %	83 %	68 %	
	19a	67 %	67 %	83 %	83 %		
	19b	67 %		85 %			
	19c	67 %		81 %			
	20	83 %		73 %			
	21	67 %		73 %			
	22	100 %		98 %			
Úspěšnost celkem	72 % ²⁹⁰		72 % ²⁹¹		69 % ²⁹²	72 % ²⁹³	

²⁸⁸ Pozn. zelený podklad značí dosažení 60% úspěšnosti, tučné písmo označuje, která skupina si u dané otázky vedla lépe. Procentuální údaje v tabulce pro přehlednost uvádíme zaokrouhlenými na dvě desetinné čárky.

²⁸⁹ Procentuální údaje vycházejí z aritmetický průměrů u odpovědí, které jsou vícepoložkové (např. otázka č. 4 je rozdělená na 8 položek 4a-4h. Z jednotlivých procentuálních dat (4a-4h) jsme vypočítali průměr, se kterým pracujeme při porovnávání údajů. Totožný postup platí na otázky č. 18 a 19).

²⁹⁰ Počítáno z jednotlivých odpovědí, tzn. 4a, 4b, 4c atd.

²⁹¹ U otázky č. 18 jsme u tohoto výpočtu pracovali s údaji 60 a 90 %, nikoli s jejich průměrem, tj. 78 %.

²⁹² Počítáno z jednotlivých odpovědí, tzn. 4a, 4b, 4c atd.

²⁹³ U otázky č. 18 jsme u tohoto výpočtu pracovali s údaji 60 a 90 %, nikoli s jejich průměrem, tj. 78 %.

Příloha č. 11

Informační email o zdravotním pojištění rozesílaný přijíždějícím zahraničním studentům Evropskou kanceláří Filozofické fakulty Univerzity Karlovy

Dear students,

In this email we would like to inform you about the procedure of acknowledgment of your Health Insurance Card for the case you need to visit a doctor during your stay in the Czech Republic.

If having EHC card, the health care access is very easy in the Czech Republic as Czech Health Insurance companies can reimburse your costs from your home Health Insurance services.

Please, follow these steps:

- 1) Visit any Health Insurance provider in Prague to **get your EHC card acknowledged**; we recommend e.g. VZP, the most frequent service with seats here: <http://www.vzp.cz/o-nas/pobocky/praha>
- 2) Once you have the acknowledgement, you can **visit the doctor**. You can find one close to your residence in Prague e.g. through the maps portal <http://www.mapy.cz/>. Please, enter „prakticky lekar pro dospеле“ (general practitioner for adults) and the name of the part of Prague you live in to the search engine on the right side here. You will then receive a list of the doctors available in the location. You must get a reference by a GP here if a visit by a specialist is needed. To **visit a dentist**, use the same way, only instead of GP enter „zubar“ or „zubni lekar“, please. Doctors usually speak English; nurses may not – it would be therefore good if you write on a piece of paper what is wrong with you. Here a **short dictionary** for you:

*Jsem nachlazený. (male) / Jsem nachlazená. (female) – I am cold.
Bolí mě v krku. – I have sore throat.
Bolí mě hlava. – I have a headache.
Bolí mě břicho. – I have stomach ache.
Mám rýmu. – I have runny nose.
Mám kašel. – I have a cough.
Mám zažívací potíže. – I have digestive problems.
Zvracím. – I am vomiting.
Mám průjem. – I have diarrhoea.
Bolí mě zuby. – I have toothache
Bolí mě tento zub. (you will need to point to it) – This tooth is paining me. (point out which one)*

If you have any more specific problems, please, consult a dictionary. Should you not have one, there is e.g. a nice online one here: <http://www.slovník.cz/>

- 3) If your health problems are not severe, you can use the above given dictionary also when **visiting a Pharmacy (lékárna)** to acquire **over counter available medicaments**. The most common ones for cold treatment are Paralen or Panadol (Paracetamol based). The most common pain meds are Paralen, Panadol (Paracetamol based), Ibalgin (Ibuprofen based). Endiaron or Smecta would treat diarrhoea. All of these are available over counter without prescription. The medicaments available over counter will be paid directly in the Pharmacy. No reimbursement through the Health Insurance system is possible.
- 4) This is just to explain **emergency services**: if an emergency visit of hospital is required, the hospital shall take care of the acknowledgement of your EHC card. They shall do it in emergency cases only, however. Emergency line is 112 and is free of charge.

Please, let us know if you have any more questions to this topic.

Best regards,

Ivana Herglová
Erasmus Incoming
European Office
Charles University in Prague

Příloha č. 12

Obecný informační leták rozesílaný příjezdějícím zahraničním studentům Zahraničním oddělením Filozofické fakulty Univerzity Karlovy

ERASMUS ARRIVAL INFORMATION SHEET Charles University in Prague, 2014/2015

Contacts

You can find our contacts here: <http://www.cuni.cz/UK-928.html>. European Office: erasmus@ruk.cuni.cz, +420 224 491 710 or 675

Arrival and Registration

On your arrival in the Czech Republic (time zone GMT+1), first get to your accommodation and report to reception in the hall of residence or your landlord. If you have applied for accommodation in Charles University halls of residence, you will find your Accommodation Voucher enclosed to your Letter of Admission. Your university registration will be arranged during the Orientation Programme or other meeting(s) with the faculty co-ordinator(s) (you will be informed about them either by a leaflet included in the information package or by email from the appropriate faculty co-ordinator). At the meeting or during the orientation week, you will get further information about study practicalities including getting the Study Record Card and/or access data to the (Student) Information System, a faculty coupon for your Charles University ID Card (with the ID card you acquire access to faculty libraries, computer rooms and internet; holding it entitles you to a discount on public transport season ticket, gives you access to university cafeterias, etc.). The Charles University ID card may also be obtained in the form of ISIC card (in this case you have to pay a higher issuing fee, but you are entitled to various discounts in theatres, cinemas and similar in the Czech Republic).

Getting to Prague

All international flights arrive at Václav Havel Airport Prague, located approximately 20 km of the city centre. You can get into the city centre either by a city bus + metro (we recommend bus Nos. 119, 179 and 100 since they are the fastest ones; bus stop *Terminal 2* is located just in front of the "Arrivals" building and tickets can be obtained by the bus driver or info stand in the arrival hall; timetables are available at <http://www.dpp.cz/en/> as well as on each bus stop) or by catching a taxi or using the airport minibus shuttle service.

There are several ways you can take from the airport to your accommodation:

1. Take a taxi

This is undoubtedly the most comfortable way to travel, but also the most expensive. Prices for a taxi journey from the airport into town range from CZK 250 – CZK 1050, depending on your precise destination.

2. Use public transport

A) Take city bus No. 119 to *Dejvická* metro station (**green line A**) and travel further by metro (subway) + bus or metro + tram to the city centre or Hostivař Hall of Residence. If you live in **Hostivař Hall of Residence**, you can take **tram No. 26** to *Nádraží Hostivař* at *Dejvická* metro station (55 minutes) or get on tram No. 26 closer to Hostivař at the metro station *Želivského* or *Strašnická* (both line A); another tram going to Hostivař (No. 22, final station *Nádraží Hostivař*) meets the metro line A at *Náměstí Míru*. You can go by metro to *Skalka* as well (line A, takes approximately 20 minutes) where you need to change to **bus No. 125** (10 minutes to stop *Nádraží Hostivař* where the hall of residence is located).

B) Take city **bus No. 100** – a special fast and frequent service – from the airport to *Zličín* metro station (**yellow line B**) and travel on by metro. City **bus No. 179** takes you to *Nové Butovice* metro station (**yellow line B**), but it's less frequent. If you live in **Větrník** or **Hvězda Hall of Residence**, use **bus No. 179** which provides direct connection of the airport with the halls. Bus stop *Větrník* is located about 3 minutes walk from Větrník; bus stop *Nad Markétou* is situated just in front of Hvězda Hall of Residence.

C) Connection to **Trója Hall of Residence**: bus No. 179 to *Dejvická*, **metro A** to *Muzeum*, change to **red line C** (direction *Letňany*) to *Nádraží Holešovice*, then change to **bus No. 112** in direction *Zoologická zahrada*. Get off at the stop *Pelc Tyrolka*.

Arriving by Train or Bus

Most **international trains** arrive either at Prague Main Railway Station (*Hlavní nádraží*) or at Holešovice Railway Station (*Nádraží Holešovice*). Both stations are interconnected with **metro (red line C) stations** of the same names.

International buses usually arrive at *Florenc Bus Terminal* (metro lines B and C), *Nádraží Holešovice* bus station (**red line C**) or at the bus station *Želivského* (**green line A**).

Prague Public Transport

The **metro** (subway) is the quickest way to travel long distances across the city. It has three lines: **A (green)**, **B (yellow)** and **C (red)**. It closes down for the night shortly after midnight and reopens at 5:00. Trams and buses connect the metro system to outlying areas, and are also a handy way to make short journeys in the city centre. The most efficient form of night transport is the network of night trams that runs from about midnight until the metro reopens.

Travelling on Single-Ride Tickets

Tickets are available from many newsstands and tobacconists, ticket offices in the metro, and from automatic machines in the metro and at selected bus and tram stops. Single tickets cost from CZK 24 to CZK 32. The CZK 32 ticket is valid for 90 minutes of unlimited travel. You may change between trams, buses, the metro and trains (in area of Prague) as you wish. You do not need to have a new ticket, regardless of how many times you change, until the time period runs out. **Use a CZK 32 ticket to get from the airport to the hall of residence or intercity tram/bus station.** After boarding a bus, tram, or upon entering the metro, **tickets must be date-stamped** in order to make them valid. <http://www.dpp.cz/en/>

Travel passes

If you use local transport regularly, you can save money and time by purchasing **season tickets**. Passes are valid for unlimited travel on any bus, tram or metro line throughout the city area. They are also valid on some suburban train routes up to the city boundary. **The ID / ISIC card of the Charles University with the faculty coupon** can serve as transport pass (you only have to add the transport coupons for the period of your stay in the Czech Republic).

Students above 26 years of age are not eligible for student discounts. In Prague, they have to apply for the new transport pass – Opencard. We recommend the express version. More here: http://opencard.praha.eu/jnp/en/how_to/issue.html.

Accommodation

University Accommodation is provided in Charles University Halls of Residence. **Students are housed in double-occupancy rooms, single rooms are not available.** Unit system consists of twin rooms (= rooms with two single beds) sharing bathroom facilities. A small kitchenette is usually at the end of each hall. Students can also use a lavatory and hanging rooms in the building for a small fee. Bedding and bed linen are provided; towels and kitchen utensils are not. If you wish to share a room with a colleague (schoolmate) of yours, please, contact the European Office prior the arrival or ask the Accommodation Office (Reception) when moving in. The allocation of rooms is responsibility of the management of the residence hall.

The accommodation will be provided for the period corresponding to your study stay at Charles University. It is always available starting approx. one week before the beginning of the semester/study period (orientation week/days included). Internet connection in the halls is NOT available before the official registration day at your host faculty!

To check-in you need: your passport or ID card, the original of your Accommodation Voucher, one photograph and a copy of the receipt from the payment of the deposit. Students who arrive after office hours will be housed for the night (the reception is open 24 hours a day) and registered on the following workday at the Accommodation Office. **A deposit CZK 1,800 + approximate first month's rent** is to be paid approximately 2 months before arrival. Upon arrival you pay for the extra days you stay in September.

The rent is paid directly in cash (CZK) or by card (if the hall has the necessary equipment) at the Accommodation Office/Reception at the appropriate residence. Students make the first payment (see above) upon their arrival and must make subsequent monthly payments in advance, always at the latest on the 20/25th of the preceding month (the date is depending on the residence).

Private Accommodation

It is not difficult to find private accommodation in our university cities. You can either rent a room in a shared flat – monthly rents vary between CZK 4,500-9,000 including bills (it depends greatly on the location – in the absolute city centre, the rent can be even higher) or a whole flat to share with other students. For a three-room flat (two rooms and a kitchen) in Prague you can pay about CZK 15,000. **Flatmates/rooms in shared flats** can be found e.g. through <http://www.expats.cz/>. There is a large range at <http://www.spolubydlici.cz>, but the majority of adverts is in Czech.

Visa and Residence Permit

All **EU or EFTA** students are **legally obliged to register** with the police in the place of their residence on the territory of the EU within 30 days of their arrival in the country if their intended stay will be longer than 90 days. When registering with the Immigration Police, students must fill in a form called Registration Card, provide their travel document (passport or ID card), evidence of health insurance (e.g. European Health Insurance Card) and 1 photograph.

If you are housed in Charles University Hall of Residence and intend to stay there for the full time of your study stay at Charles University, you don't need to visit the Immigration Police unless you need a confirmation of your registration. The Accommodation Office of your Hall or Residence will register you.

Cizinecké oddělení policie ČR (CR Immigration Police Office), Olšanská 2, 130 00 Praha 3 (directly in tram stop Olšanská, tram lines 9 and 26), Tel.: +420 974 821 111; **Office hours:** Mo + We 8:00-17:00; Tu + Th 8:00-15:00; Fr 8:00-12:00.

Students from non-EU or non-EFTA countries who wish to stay in the Czech Republic for more than 90 days have to apply for a **visa**. You are legally obliged to register with the Immigration Police Office within 3 days of your arrival to Czech Republic. We recommend this also to visa students housed in our residences. <http://www.mvcr.cz/mvcren/article/immigration.aspx>

Medical Care and Health Insurance

If you hold valid medical insurance which covers your stay in the Czech Republic, standard medical treatment is obtainable free of charge from the Czech Health Insurance fund, in conjunction with your health insurance policy at home. It is important to contact a medical institution, such as a doctor, dentist or a hospital that has a **contract with Czech public health insurance system**. Most of them have, but some institutions are purely private and here you would have to pay any costs that should arise. Your **European Health Insurance Card (EHIC)** has to be submitted to the attending physician.

Emergency Calls (free of charge)

Ambulance	Police	City Police	Fire Brigade	EMERGENCY
155	158	156	150	112

DETAILED INFORMATION ON YOUR STUDY STAY IN PRAGUE IS AVAILABLE AT

<http://www.cuni.cz/UK-928.html>.

Příloha č. 13

Informační letáky o ubytování na kolejích rozeslaný přijíždějícím zahraničním studentům Zahraničním oddělením Filozofické fakulty Univerzity Karlovy

Dear Erasmus students,

We would like to welcome you in **HOSTIVAŘ Hall of Residence** of Charles University in Prague. We hope that your stay in our Hall of Residence will be a pleasant one and to help with that we have put together the following list of information you might find useful.

Please, ask at the Accommodation Office or the central Erasmus office of Charles University (= European Office / Evropská kancelář) if you have any other questions. (*International students who are not coming with the Erasmus exchange programme please contact the appropriate coordinator(s).*)

ARRIVAL OUTSIDE THE OFFICE HOURS OF THE ACCOMMODATION OFFICE:

If you arrive to Hostivař Hall of Residence outside the office hours of the Accommodation Office, your key will be prepared at the reception (no advance notification is required). The reception works 24 hours 7 days a week. During the night, please, ring a bell to enter the halls.

You are asked to visit the Accommodation Office (= *Ubytovací kancelář*, located in the reception area) on the next work day (during the office hours – see below) to sign your Accommodation Contract. You will be requested to pay the rent for the remaining days in September; October rent should have been covered by your transfer of deposit and approximate first month's rent. The payment is possible in cash or by card.

ARRIVAL DURING THE OFFICE HOURS OF THE ACCOMMODATION OFFICE:

If you arrive during the office hours of the Accommodation Office, go directly to the reception where also the staff of the Accommodation Office will be present, pay the rent for the remaining days in September (October rent is part of the deposit), sign your Accommodation Contract and get your key. Please, note that during September and in early October, there will be many students visiting the reception/Accommodation Office in its office hours – please, do not get discouraged by the queues in front of the reception/Accommodation Office. We will do our best to administrate all arrivals as fast as possible.

OFFICE HOURS OF THE ACCOMMODATION OFFICE (= UBYTOVACÍ KANCELÁŘ):

Koleje Hostivař / Hostivař Hall of Residence	po-čt/Mo-Tu pá/Př	8.00 - 11.00 8.00 - 11.00	12.45 - 15.00 zavřeno /closed
--	----------------------	------------------------------	----------------------------------

BED LINENS (= POVLEČENÍ, TOWELS):

Upon your arrival, a fresh set of bed linens will be prepared on your bed; pillow and blanket will be provided as well. You can get your bed linens changed for clean ones each 3 weeks (see the appropriate note at the information board of the building of Hostivař Hall of Residence you are living in as to the next date of the bed linens change).

Towels and kitchen towels are not provided. Please, bring your own towels and kitchen towels with you.

LAUNDRY AND HANGING ROOMS (= PRÁDELNA A SUŠÁRNA):

You will find laundry and hanging rooms in the cellar of several buildings of Hostivař Hall of Residence. Pick up the key for the laundry and/or hanging room from the reception. The fee for use of the laundry room is 10 CZK / 30 minutes (students usually pay 20 CZK for one use of the laundry). There are also clothes drying racks available in each laundry room.

Ask for the key to the laundry room: *Prosim klíč od prádelny.* (= Please, (be so kind and lend me) the key to the laundry room.)

BATHROOMS AND TOILETS (= KOUPELNY A ZÁCHODY):

The absolute majority of the rooms in the Hostivař Hall of Residence has their own bathroom and toilet facilities.

Please, note that as the bathroom/toilet is part of your room, you are responsible for its cleaning as well as buying the toilet paper, soap and similar.

KITCHEN (= KUCHYNĚ):

On each floor there is a small kitchen available for the students. It is equipped with an electrical stove. There are no kitchen utensils (such as pans, plates, cups, glasses, etc.) provided so you need to bring/buy your own set. You may also consider getting an electric kettle for your room. The fee for electric kettle (= the costs of the electricity used by the kettle) is 30 CZK / 1 month.

FRIDGE (= LEDNICE):

Usually, each corridor of Hostivař Hall of Residence is equipped with 2 large fridges shared by the inhabitants of the corridor. Please, buy a lock for your compartment in the fridge or mark it with the number of your room / your name.

REPAIRS (= OPRAVY):

If anything gets broken in your room, please, stop by at the reception and record your name, number of your room and the item that needs to be fixed. Here is a small Czech-English dictionary of the possible items to be repaired in your room:

skříň = wardrobe
židle = chair
stůl = table
postel = bed

Potřebuji opravit: ... (Repair is needed for: ...)
lednice = fridge
lampa = lamp
žárovka = bulb
elektrická zásuvka = electric outlet

okno = window
police na knihy = bookshelf
dveře = door
topení = heating

INTERNET (= INTERNET):

To access the internet in your room, you need to get registered at your host faculty and get your student ID/ISIC card of Charles University issued. When the student card will be issued for you, you will also receive the access code for the internet connection in your room at the Hostivař Hall of Residence. Please, remember to bring your LAN cable with you (the provided internet connection is LAN one). Wi-fi internet connection is available in entrance hall area.

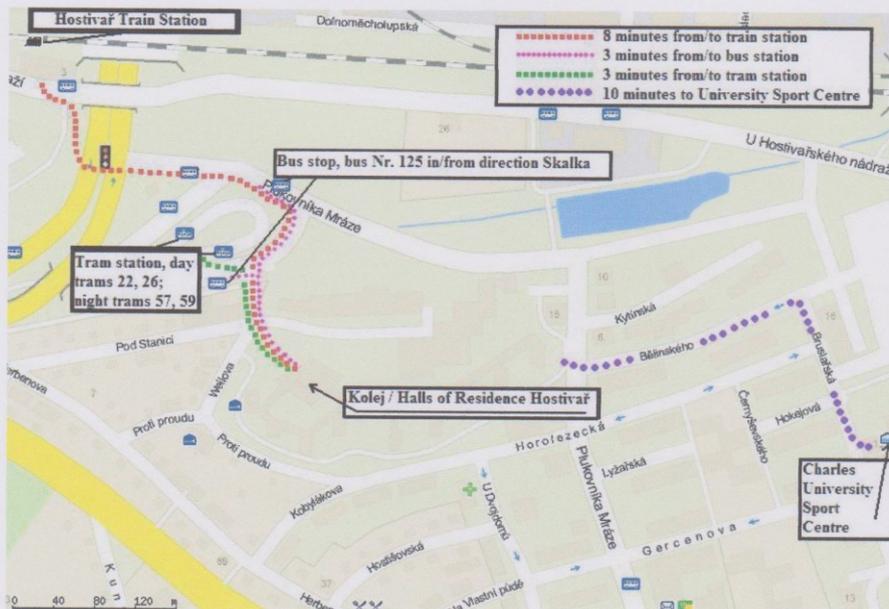
There is a small fee for using the notebook (15 CZK / 1 month) and the internet connection (100 CZK / 1 month). The transfer of the data is free of charge.

PAYMENT OF RENT (= PLATBA NÁJEMNÉHO):

We ask you to pay your rent always the latest until the 25th of each preceding month in the Accommodation Office (in cash or by card) or via bank transfer (from 2nd month on). Hostivař Hall of Residence accepts cash and card payments of rent without problems, so you do not need to start a Czech bank account unless you wish to.

The exact amount to be paid will be announced via email around the 10th of the preceding month and you can find it also on the Student Information System website concerning your university housing (includes overview of all your past rent payments): <https://is.cuni.cz/koleje/platby/>.

PLEASE, NOTE THAT THE RENT WILL BE SLIGHTLY DIFFERENT EACH MONTH (= it is counted by the number of the days in each month, so you shall pay less in a 30-day-month than in 31-day-month).

BANK MACHINE (= BANKOMAT):

You will find a bank machine directly in the entrance hall of Hostivař Hall of Residence.

As there is going to be much traffic during the arrivals time in September/October, however, you may consider to get the cash money for your first days in Prague from the bank machines at the airport or train/bus station, right after your arrival.

CAFETERIA:

Hostivař Cafeteria is located just above the entrance hall of Hostivař Hall of Residence. Menu in Czech is available here: <http://www.kam.cuni.cz/KAM-98.html>.

Dear students,

We would like to welcome you in **HVĚZDA Hall of Residence** of Charles University in Prague. We hope that your stay in our Hall of Residence will be a pleasant one and to help with that we have put together the following list of information you might find useful.

Please, ask at the Accommodation Office or the central Erasmus office of Charles University (= European Office / Evropská kancelář) if you have any other questions. (*International students who are not coming with the Erasmus exchange programme please contact the appropriate coordinator(s).*)

ARRIVAL OUTSIDE THE OFFICE HOURS OF THE ACCOMMODATION OFFICE:

If you arrive to Hvězda Hall of Residence outside the office hours of the Accommodation Office and have informed your Erasmus coordinator (*or other responsible person in the case of a different exchange programme*) on time, the keys from your room (or a provisional overnight room in some late arrival cases) will be prepared for you at the reception of building Nr. 3.

You are asked to visit the Accommodation Office on the next work day (during the office hours – see below) to sign your Accommodation Contract and pay the rent for the first month. The payment is possible in cash or by card.

ARRIVAL DURING THE OFFICE HOURS OF THE ACCOMMODATION OFFICE:

If you arrive during the office hours of the Accommodation Office, go directly there, pay your first month's rent (possible in cash or by card), sign your Accommodation Contract and get your key. Please, note that during September and in early October, there will be many students visiting the Accommodation Office in its office hours – please, do not get discouraged by the queues in front of the office. We will do our best to administrate everyone as fast as possible.

OFFICE HOURS OF THE ACCOMMODATION OFFICE (= UBYTOVACÍ KANCELÁŘ):

Kolej Hvězda / Hall of Residence Hvězda	po-čt/Mo-Th pá/Fr	8.00 - 11.00 8.00 - 11.00	12.45 - 15.00 zavřeno / closed
--	----------------------	------------------------------	-----------------------------------

BED LINENS (= POVLEČENÍ, TOWELS):

Upon your arrival, a fresh set of bed linens will be prepared on your bed; pillow and blanket will be provided as well. You can get your bed linens changed for clean ones each 3 weeks (see the appropriate note at the reception of the building of Hvězda Hall of Residence you are living in as to the next date of the bed linens exchange).

Towels and kitchen towels are not provided. Please, bring your own towels and kitchen towels with you.

LAUNDRY AND HANGING ROOMS (= PRÁDELNA A SUŠÁRNA):

You will find laundry and hanging rooms in the basement of each building of Hvězda Hall of Residence. Pick up the key for the laundry and/or hanging room from the reception of your building. The fee for use of the laundry room is 10 CZK / 30 minutes (students usually pay 15 CZK for one use of the laundry). There are also clothes drying racks available in each laundry room.

Ask for the key to the laundry room: *Prosím klíč od prádelny.* (= Please, (be so kind and lend me) key to the laundry room.)

BATHROOMS AND TOILETS (= KOUPELNY A ZÁCHODY):

The absolute majority of the rooms in the Hvězda Hall of Residence share the bathroom and toilet facilities in the corridor (exception are the family rooms where the bathroom is shared only with the neighbouring room).

Please, note the specific situation in the Hvězda Hall of Residence!

While there is a set of bathroom and toilet facilities at both ends of the corridor (one originally meant for female and one for male students), Czech students inhabiting Hvězda Hall of Residence have decided it would be easier for them to simply use the bathroom/toilet closer to their room. This is why we ask you for your kind understanding that bathrooms and toilets on both ends of the corridor can be used by both males and females. Please, remember to lock the door to not get surprised by a person of the other sex. Thank you!

KITCHEN (= KUCHYNĚ):

On each floor there is a kitchen available for the students. It is equipped with an electrical stove, sometimes including an oven. There are no kitchen utensils (such as pans, plates, cups, glasses, etc.) provided so you need to bring/buy your own set.

FRIDGE (= LEDNICE):

Usually, the rooms are equipped with a small fridge shared by the two inhabitants. If you do not find a fridge in your room, please, ask in the Accommodation Office or by "hospodyně" (= housekeeper in charge of your building) if one would be available for you. The renting fee of the fridge is approximately 70 CZK / 1 month.

REPAIRS (= OPRAVY):

If anything gets broken in your room, please, stop by at the reception of your building and record your name, number of your room and the item that needs to be fixed. Here is a small Czech-English dictionary of the possible items to be repaired in your room:

skříň = wardrobe
židle = chair
stůl = table
postel = bed

Potřebuji opravit: ...

(Repair is needed for: ...)

lednice = fridge
lampa = lamp
žárovka = bulb
elektrická zásuvka = electric outlet

okno = window
police na knihy = bookshelf
dveře = door
topení = heating

INTERNET (= INTERNET):

To access the internet in your room, you need to be officially registered at your host faculty and get your student ID/ISIC card of Charles University issued. When the student card will be issued for you, you will also receive the access code for the internet connection in your room at the Hvězda Hall of Residence. Please, remember to bring your LAN cable with you (the provided internet connection is LAN one).

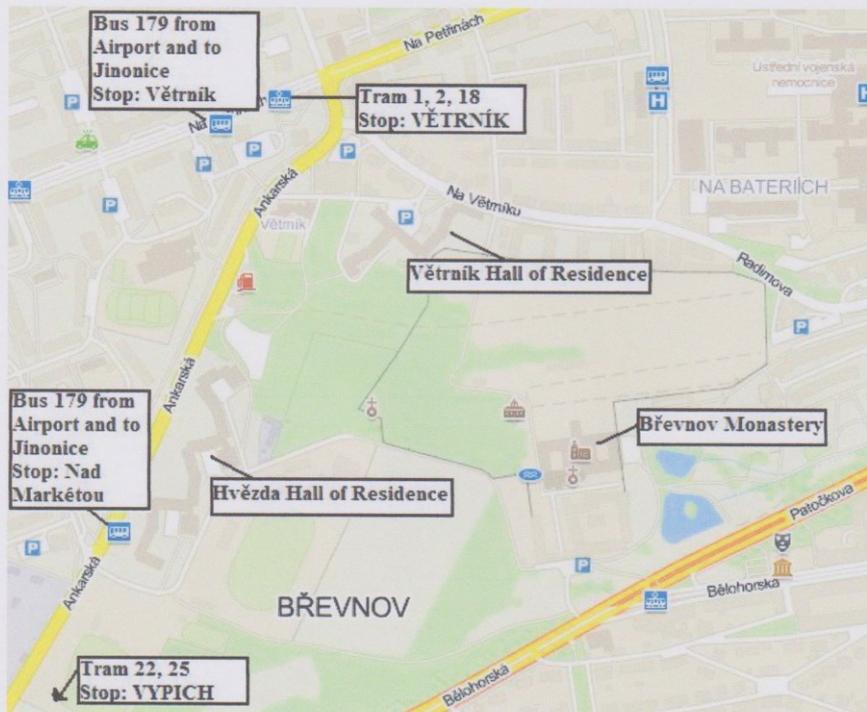
There is a small fee for using the notebook (15 CZK / 1 month) and the internet connection (100 CZK / 1 month). The transfer of the data is free of charge.

PAYMENT OF RENT (= PLATBA NÁJEMNÉHO):

We ask you to pay your rent always until the 20th of each preceding month in the Accommodation Office (in cash or by card) or via bank transfer (from 2nd month on). Hvězda Hall of Residence would prefer bank transfer of the rent in the case you create a Czech bank account.

The exact amount to be paid will be announced via email around the 10th of the preceding month and you can find it also on the Student Information System Website concerning your university housing (includes overview of all your past rent payments): <https://is.cuni.cz/koleje/platby/>.

PLEASE, NOTE THAT THE RENT WILL BE SLIGHTLY DIFFERENT EACH MONTH (= it is counted by the number of days in each month, so you shall pay less in a 30-day-month than in 31-day-month).

BANK MACHINE (= BANKOMAT):

The closest bank machine is located by Billa Supermarket some 5-10 minutes walk from Hvězda Hall of Residence (depending on the allocation of your room); Na Petřínách Street, tram stop *Obchodní dům Petřiny*.

CAFETERIA:

The closest Cafeteria of Charles University is located in Kajetánka Hall of Residence.

Address: Kolej Kajetánka, Radimova 12, 160 00 Praha / Prague 6;

menu in Czech is available here: <http://www.kam.cuni.cz/KAM-98.html>

Dear Erasmus students,

We would like to welcome you in **TRÓJA (= 17th of NOVEMBER) Hall of Residence** of Charles University in Prague. We hope that your stay in our Hall of Residence will be a pleasant one and to help with that we have put together the following list of information you might find useful.

Please, ask at the Accommodation Office or the central Erasmus office of Charles University (= European Office / Evropská kancelář) if you have any other questions. (*International students who are not coming with the Erasmus exchange programme please contact the appropriate coordinator(s).*)

ARRIVAL OUTSIDE THE OFFICE HOURS OF THE ACCOMMODATION OFFICE:

If you arrive to Trója Hall of Residence outside the office hours of the Accommodation Office and have informed your Erasmus coordinator (*or other responsible person in the case of a different exchange programme*) on time, the keys from your room will be prepared for you at the reception of building A (= the higher building). Here you need to pick up also your set of bed linens (= *povlečení*) in the case of outside-the-office-hours arrivals.

You are asked to visit the Accommodation Office (located in building A) on the next work day (during the office hours – see below) to sign your Accommodation Contract. You will be requested to pay the rent for the remaining days in September; October rent should have been covered by your transfer of deposit and approximate first month's rent. The payment is possible in cash or by card.

ARRIVAL DURING THE OFFICE HOURS OF THE ACCOMMODATION OFFICE:

If you arrive during the office hours of the Accommodation Office (*Ubytovací kancelář*), go directly there (ground floor of the higher building A), pay the rent for the remaining days in September (October rent is part of the deposit), sign your Accommodation Contract and get your key. Please, note that during September and in early October, there will be many students visiting the Accommodation Office in its office hours – please, do not get discouraged by the queues in front of the office. We will do our best to administrate everyone as fast as possible.

OFFICE HOURS OF THE ACCOMMODATION OFFICE (= UBYTOVACÍ KANCELÁŘ):

Kolej 17. Listopadu (Trója) / Hall of Residence Trója (= 17 th of November)	po-čt/Mo-Tu pá/Pi	8.00 - 11.00 8.00 - 11.00	12.45 - 15.00 zavřeno / closed
--	----------------------	------------------------------	-----------------------------------

BED LINENS (= POVLEČENÍ), TOWELS:

Upon your arrival (during office hours), pick up a fresh set of bed linens in *sklad prádla* (= *storage of bed linens*) in the basement of building A. Pillow and blanket will be provided in your room. You can get your bed linens changed for clean ones each few weeks in *sklad prádla*. During the semesters, *sklad prádla* is open on Tuesdays and Thursdays, 8-11 and 13-15. In the time when the students are moving in, *sklad prádla* is open each work day.

Towels and kitchen towels are not provided. Please, bring your own towels and kitchen towels with you.

LAUNDRY AND HANGING ROOMS (= PRÁDELNA A SUŠÁRNA):

You will find laundry on each floor of both buildings of Trója Hall of Residence. Pick up the key for the laundry from the reception of your building. The fee for use of the laundry room is 10 CZK / 30 minutes (students usually pay 15 CZK for one use of the laundry).

Ask for the key to the laundry room: *Prosím klíč od prádelny.* (= *Please, (be so kind and lend me) key to the laundry room.*)

BATHROOMS AND TOILETS (= KOUPELNY A ZÁCHODY); KITCHEN (= KUCHYNĚ):

The rooms in Trója Hall of Residence are arranged into small flats. Each two rooms share a bathroom and toilet facilities and a small kitchen. Wardrobes are usually situated in a common ante-room of each of the small flats.

Kitchen is equipped with an electrical stove and a fridge (usually without freezer). There are no kitchen utensils (such as pans, plates, cups, glasses, etc.) provided so you need to bring/buy your own set.

REPAIRS (= OPRAVY):

If anything gets broken in your room/flat, please, stop by at the reception of your building and record your name, number of your room and the item that needs to be fixed. Here is a small Czech-English dictionary of the possible items to be repaired in your room:

Potřebuji opravit: ...	(Repair is needed for: ...)	
skříň = wardrobe	lampa = lamp	dveře = door
židle = chair	žárovka = bulb	topení = heating
stůl = table	elektrická zásuvka = electric outlet	vaříč = stove
postel = bed	okno = window	záchod = toilet
lednice = fridge	police na knihy = bookshelf	sprcha = shower

INTERNET (= INTERNET):

To access the internet in your room, you need to be officially registered at your host faculty and get your student ID/ISIC card of Charles University issued. When the student card will be issued for you, you will also receive the access code for the internet connection in your room at Trója Hall of Residence. Please, remember to bring your LAN cable with you (the provided internet connection is LAN one).

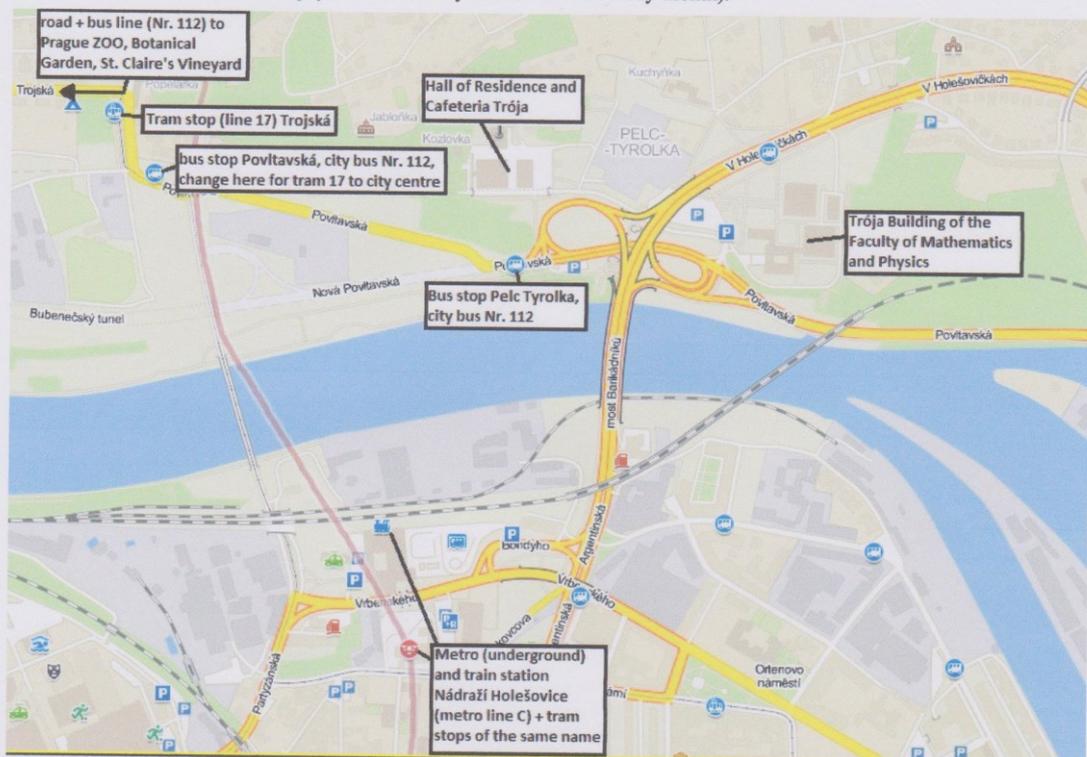
There is a small fee for using the notebook (15 CZK / 1 month) and the internet connection (100 CZK / 1 month). The transfer of the data is free of charge.

PAYMENT OF RENT (= PLATBA NÁJEMNÉHO):

We ask you to pay your rent always until the 20th of each preceding month in the Accommodation Office (in cash or by card) or via bank transfer (from 2nd month on). Trója Hall of Residence accepts cash and card payments of rent without problems, so you do not need to start a Czech bank account unless you wish to.

The exact amount to be paid will be announced via email around the 10th of the preceding month and you can find it also on the Student Information System Website concerning your university housing (includes overview of all your past rent payments): <https://is.cuni.cz/koleje/platby/>.

PLEASE, NOTE THAT THE RENT WILL BE SLIGHTLY DIFFERENT EACH MONTH (= it is counted by the number of days in each month, so you shall pay less in a 30-day-month than in 31-day-month).

BANK MACHINE (= BANKOMAT):

The closest bank machine is located in the metro (underground) station *Nádraží Holešovice*, one bus stop by bus Nr. 112.

CAFETERIA:

Trója Cafeteria is located directly in the hall of residence Trója, in the basement of building A. Menu in Czech is available here: <http://www.kam.cuni.cz/KAM-98.html>

SHOP

There is a small groceries shop located in Trója Hall of Residence, just behind the entrance to Building B. The opening hours are Mo-Fr 7:00-13:00 + 17:00-24:00; Sa-Su 9:00-13:00 + 17:00-24:00. Possible are only cash payments in Czech crowns.

Dear Erasmus students,

We would like to welcome you in **VĚTRNÍK Hall of Residence** of Charles University in Prague. We hope that your stay in our Hall of Residence will be a pleasant one and to help with that we have put together the following list of information you might find useful.

Please, ask at the Accommodation Office or the central Erasmus office of Charles University (= European Office / Evropská kancelář) if you have any other questions. (*International students who are not coming with the Erasmus exchange programme please contact the appropriate coordinator(s).*)

ARRIVAL OUTSIDE THE OFFICE HOURS OF THE ACCOMMODATION OFFICE:

If you arrive to Větrník Hall of Residence outside the office hours of the Accommodation Office and have informed your Erasmus coordinator (*or other responsible person in the case of a different exchange programme*) on time, the keys from your room (or a provisional overnight room in some late arrival cases) will be prepared for you at the reception of building Nr. 2.

You are asked to visit the Accommodation Office on the next work day (during the office hours – see below) to sign your Accommodation Contract. You will be requested to pay the rent for the remaining days in September; October rent should have been covered by your transfer of deposit and approximate first month's rent. The payment is possible in cash or by card.

ARRIVAL DURING THE OFFICE HOURS OF THE ACCOMMODATION OFFICE:

If you arrive during the office hours of the Accommodation Office, go directly there, pay the rent for the remaining days in September (October rent is part of the deposit), sign your Accommodation Contract and get your key. Please, note that during September and in early October, there will be many students visiting the Accommodation Office in its office hours – please, do not get discouraged by the queues in front of the office. We will do our best to administrate everyone as fast as possible.

OFFICE HOURS OF THE ACCOMMODATION OFFICE (= UBYTOVACÍ KANCELÁŘ):

Kolej Na Větrníku / Hall of Residence Větrník	po-čt/Mo-Th pá/Fr	8.00 - 11.00 8.00 - 11.00	12.45 - 15.00 zavřeno /closed
--	----------------------	------------------------------	----------------------------------

BED LINENS (= POVLEČENÍ, TOWELS):

Upon your arrival, a fresh set of bed linens will be prepared on your bed; pillow and blanket will be provided as well. You can get your bed linens changed for clean ones each 3 weeks (see the appropriate note at the reception of the building of Větrník Hall of Residence you are living in as to the next date of the bed linens exchange).

Towels and kitchen towels are not provided. Please, bring your own towels and kitchen towels with you.

LAUNDRY AND HANGING ROOMS (= PRÁDELNA A SUŠÁRNA):

You will find laundry and hanging rooms in the basement of each building of Větrník Hall of Residence. Pick up the key for the laundry and/or hanging room from the reception of your building. The fee for use of the laundry room is 10 CZK / 30 minutes (students usually pay 15 CZK for one use of the laundry). There are also clothes drying racks available in each laundry room.

Ask for the key to the laundry room: *Prosím klíč od prádelny.* (= Please, (be so kind and lend me) key to the laundry room.)

BATHROOMS AND TOILETS (= KOUPELNY A ZÁCHODY):

The absolute majority of the rooms in the Větrník Hall of Residence share the bathroom and toilet facilities in the corridor.

Please, note the specific situation in the Větrník Hall of Residence.

While there is a set of bathroom and toilet facilities at both ends of the corridor (one originally meant for female and one for male students), Czech students inhabiting Větrník Hall of Residence have decided it would be easier for them to simply use the bathroom/toilet closer to their room. This is why we ask you for your kind understanding that bathrooms and toilets on both ends of the corridor can be used by both males and females. Please, remember to lock the door to not get surprised by a person of the other sex. Thank you!

KITCHEN (= KUCHYNĚ):

On each floor there is a kitchen available for the students. It is equipped with an electrical stove, sometimes including an oven. There are no kitchen utensils (such as pans, plates, cups, glasses, etc.) provided so you need to bring/buy your own set.

FRIDGE (= LEDNICE):

Usually, the rooms are equipped with a small fridge shared by the two inhabitants. If you do not find a fridge in your room, please, ask in the Accommodation Office or by "hospodyně" (= housekeeper in charge of your building) if one would be available for you. The renting fee of the fridge is approximately 70 CZK / 1 month.

REPAIRS (= OPRAVY):

If anything gets broken in your room, please, stop by at the reception of your building and record your name, number of your room and the item that needs to be fixed. Here is a small Czech-English dictionary of the possible items to be repaired in your room:

skříň = wardrobe
židle = chair
stůl = table
postel = bed

Potřebuji opravit: ... (Repair is needed for: ...)

lednice = fridge
lampa = lamp
žárovka = bulb
elektrická zásuvka = electric outlet

okno = window
police na knihy = bookshelf
dveře = door
topení = heating

INTERNET (= INTERNET):

To access the internet in your room, you need to get registered at your host faculty and get your student ID/ISIC card of Charles University issued. When the student card will be issued for you, you will also receive the access code for the internet connection in your room at the Větrník Hall of Residence. Please, remember to bring your LAN cable with you (the provided internet connection is LAN one).

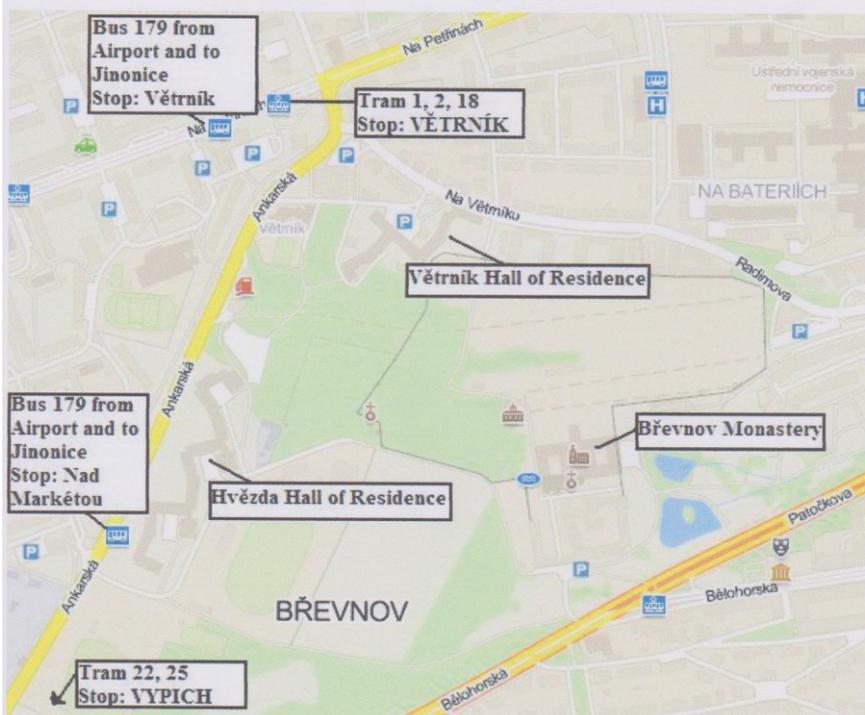
There is a small fee for using the notebook (15 CZK / 1 month) and the internet connection (100 CZK / 1 month). The transfer of the data is free of charge.

PAYMENT OF RENT (= PLATBA NÁJEMNÉHO):

We ask you to pay your rent always until the 20th of each preceeding month in the Accommodation Office (in cash or by card) or via bank transfer (from 2nd month on). Větrník Hall of Residence accepts the cash and card payments without problems, so you do not need to start a Czech bank account unless you wish to.

The exact amount to be paid will be announced via email around the 10th of the preceeding month and you can find it also on the Student Information System Website concerning your university housing (includes overview of all your past rent payments): <https://is.cuni.cz/koleje/platby/>.

PLEASE, NOTE THAT THE RENT WILL BE SLIGHTLY DIFFERENT EACH MONTH (= it is counted by the number of days in each month, so you shall pay less in a 30-day-month than in 31-day-month).

BANK MACHINE (= BANKOMAT):

The closest bank machine is located by Billa Supermarket some 5-10 minutes walk from Větrník Hall of Residence (depending on the allocation of your room); Na Petřínách Street, tram stop *Obchodní dům Petřiny*.

CAFETERIA:

The closest Cafeteria of Charles University is located in Kajetánka Hall of Residence.

Address: Kolej Kajetánka, Radimova 12, 160 00 Praha / Prague 6;

menu in Czech is available here: <http://www.kam.cuni.cz/KAM-98.html>

Příloha č. 14

Obecný informační leták klubu Charles University International Club (IC CUNI) rozdáváný zahraničním studentům v rámci tzv. orientačního týdne

ATTENTION
THIS LEAFLET CONTAINS
HIGHTLY USEFUL
INFORMATION

In this leaflet you will find usefull information about:

- Public transportation
- Foreign Police registration
- University ID cards
- Mobile phone tariffs
- Health insurance
- Banks and currency exchange
- Accomodation grants
- Giving tips

And also about a wide range of programmes and activities organized for you by the Charles University International Club. Our main activities are:

- Buddy Programme
- Orientation Week
- Trips
- Excursions
- Czech Film Club
- (Czech films with English subtitles - for free)
- Art Club
- Parties
- Social Sundays
- (Quiz nights, board games and country presentations)
- Sport activities
- (basketball, football, volleyball)
- King Charles's Drama Company
- Social Erasmus
- Tandem Teaching Programme
- (An Exchange - of languages, culture and experiences)

You can also ask for tips or assistance when trying to solve issues with university dorms **Hostivál, Hvězda and Na Větrníku** - should the need arise.

IC | CUNI
CHARLES UNIVERSITY
INTERNATIONAL CLUB

About IC CUNI

Charles University International Club (IC CUNI) is a student society and a group of volunteers of several faculties of the Charles University, mainly Czechs, who, for many reasons, want to help the international students enjoy their time in Prague. Most of us have experienced Erasmus, loved it and wanted to continue the experience of sharing and exchanging culture and student life at our home university as well.

We are based at 5 faculties of the Charles University:

- Faculty of Social Sciences
- Faculty of Arts
- Faculty of Sciences
- Faculty of Education
- Faculty of Physical Education and Sport

Students of all faculties are welcome join our events and programmes.
The only difference is that we are not organizing any special orientation days at other faculties.

Please note that all our programmes and events are non-profit, i.e. either with free entry or the price (trips, excursions) covers the sum of direct expenses. The only exception to our non-profit policy are parties. Profit from these is used to cover the operating costs of the club (printing, office rent, etc.) through the whole year.

All our members, organizers, buddies including the committee are volunteers, work for free and don't receive any benefits from the university. We believe that international environment, opportunity to practise languages and good feeling after are sufficient rewards.

www.ic-cuni.cz
info@ic-cuni.cz
Charles University International Club
office: Voršilská 1, 110 00 Prague 1

Art Club

Do you like art?
Can't live without theatre and music?
Or maybe you would like to know something new about Central Europe and the Czech Republic?
Join the events of IC CUNI Art Club!
Prague is full of art and interesting places, let's discover it together!

You can look forward to museums and galleries in Prague, English-friendly theatre performances for attractive prices, art tours throughout Czech Republic and concerts of all genres!

To learn more visit our FB page: **Art Club IC CUNI**. Meetings for visits of museums and art galleries are every Saturday in front of the Academy of Arts, Architecture and Design (Náměstí Jana Palacha 80/3, Prague 1 - next to tram stop Staroměstská), at 2.00 pm.
All guided tours are in English!

Tandem Teaching Programme

Do you want to learn Czech?
Are you already taking Czech classes
and need more practice?
Then join our Tandem Teaching Programme!

What is it about?
An exchange - of language, culture & experience

You will teach your tandem partner the language you know well - and he / she will teach you the language you want to learn!
Time, place, frequency and topics of conversation are entirely up to you!

registration:
questions:
www.ic-cuni.cz/learning_languages
tandem@ic-cuni.cz

Trips

The Czech Republic is more than just Prague. Join us for trips to places all around the country, explore what it is really about and let us show you some other countries' highlights as well! We organize day trips, ranged trips as well as short one day hiking trips just to get out of the city and enjoy nature. For this spring/summer we're planning:

- Trip to Terezín (Theresienstadt)
 - Trip to Budapest
 - Trip to Vienna
 - Trip to Olomouc
 - One-day canoeing trip on Sázava river
 - Canoeing trip on Vltava river (with the visit of Český Krumlov)
 - Cycling trip to South Moravia (with winetasting)
 - several hiking trips
- and more ...

Details and registration will be announced in due time on our website, via newsletter and Facebook.

Parties

We're students, we're young - let's have some fun!

- **Summer Semester Welcome Party** •
Wednesday 11th February, from 10:00 pm
Music Club Občanská Plovárna
(U Plovárny 8, Praha 1)

Social Sundays

Come to have fun socializing with us and other international students every Sunday at 7.30 pm to Student Club Celetna (Celetná 20, Prague 1).
These 3 activities alternate each Sunday:

- Quiz night
- Board games
- Country Presentations

More info on Facebook, our webpage and via Newsletter.

Sport

Do you want to practise sports during your time in Prague? We organize sports activities every week:

- volleyball - Tuesdays
- football - Fridays
- basketball - day yet to be decided (info online)

More info on Facebook pages Football - IC CUNI 2014/2015, Basketball - IC CUNI 2014/2015, Volleyball - IC CUNI 2014/2015, our webpage and via Newsletter.

Social Erasmus

SocialErasmus offers opportunities for international students to get closer to the local community where they can get engaged in volunteer work.

Give a presentation on your culture for children in school or in kindergarten (*Erasmus in Schools*), cook with us for the homeless or donate clothes that you don't need to a homeless shelter.

Upcoming events:

PASS-IT-ON at Wednesday 11th February 2015 (10.00 am - 12.00 pm) at *Hostival* and *Hvězda* dormitories.
Free giveaway of kitchen utensils and other useful things that students leaving after the Winter semester left for you in the dorms!

More info about PASS-IT-ON and other events on IC CUNI Facebook, webpage and via Newsletter.

Czech Film Club

We would like to present you the best of Czech cinematography, the films that reached the cult status in the Czech Republic and which were also appreciated internationally. Some of them have exceptional art value, some of them conserve and explain particular historical periods yet another greatly reflect Czech character.
All of them are in **original version with English subtitles**.
And it's completely for free.

Every Wednesday during the semester with the exception of bank holidays and the exam period at 7.00 pm at **Faculty of Arts** (Nám. Jana Palacha 2, Prague 1 - station Staroměstská)
For more info and programme check our website, newsletter and Facebook.

King Charles's Drama Company

Are you a theatre enthusiast?
Did you always want to become an actor or actress?
Then you may be interested in joining our drama company of international students of the Charles University.

Drama is great way how to find new friends and create a piece of art during your stay in Prague. Our goal is to perform one of the classical English or American playwrights (Shakespeare, Tennessee Williams...) and the only thing we need is you!

Visit the FB page of our Drama Company!
Information at: <https://www.facebook.com/kchdc>

Foreign Police Registration

If your stay in the Czech Republic is going to be longer than certain time you have an obligation to register at the Foreign Police Department. That applies to EU, EFTA and Schengen Area as well. Citizens from countries outside EU have to register within 3 working days after arrival. EU citizens have to register within 30 working days after arrival if their stay is going to be longer than 30 days (without visa of course).

If you're from an EU country and you're staying at university dorm, the accommodation office should register you automatically but check with them, just in case.

If you're going to the Foreign Police (or alien police as is the official name) make sure to bring all necessary documents such as **passport, visa, confirmation of your students status from the university, health insurance documents, flat lease contract** with you.

For first time registration go to:

Foreign Police Dpt., Olšanská 2, Praha 3

For any later changes of address / student status / other depending on your address:

**Praha 2, 4, 5, 10: Cigánkova 2, Praha 10 Chodov
Praha 1, 3, 6, 7, 8, 9: Koněvova 32, Praha 3 Žitkov**

Banks

Banks are generally open on weekdays 9 am - 5 pm, on Fridays, opening hours may be shorter.

Network of cash machines is available nonstop.

You can pay by credit card in most shops, restaurants etc. but not in all of them. Ask if they accept cards before you order.

Most banks offer student bank accounts, but require a minimum length of study 4 semesters. So having a Czech student bank account is an option only for those who are going to earn a full degree from a Czech university (2 - 3 years). Exchange students who are going to stay in Czech Republic for only 1 - 2 semesters do not have this option.

Public Transportation

The three metro lines (at short intervals 5 - 10 mins) and network of trams and buses operate from 5.00 am to midnight. The last metro and tram leaves the starting station at midnight.

Between midnight and 5.00 am operates an efficient network of **night trams and night buses** (same tickets as for day transportation). The central interchange point of all night tram lines is **tram stop Lazarská**. (Night buses don't have any central interchange point.)

Prague public transportation route finder:

<http://jitidnirady.idos.cz/pid/spojeni/>

Tickets are purchased in advance at the entrances to metro stations, newsagents or from coin-operated ticket machines:

single non-transfer ticket (30 mins) = 24 CZK
transfer ticket (90 mins) = 32 CZK
1-day ticket (24 hrs) = 110 CZK
2-day ticket (72 hrs) = 310 CZK

You validate your ticket by time-stamping it when first boarding the tram / bus or at the entrance to the metro station, and keep it with you in case a transportation inspector should ask to see it.

More info on fares at: www.dpptp/en/fares-in-prague

If you have a Czech mobile phone number, you can buy a SMS ticket from your phone. The price of the ticket + the price of the sms (regular price of SMS) will be deducted from your credit.

DPT24 (for 30 mins ticket) to 902 06
DPT32 (for 90 mins ticket) to 902 06

Longterm passes: Two days after you get your Czech university ID card you can buy a longterm transportation pass with a student discount. * You can choose the starting date of the pass yourself.

1 month / 30-days = 260 CZK
quarterly / 90-days = 660 CZK
5 months = 1200 CZK
10 months = 2400 CZK

Make sure to carry your Czech university ID card and the semester coupon together with your longterm transportation pass to be able to prove you are entitled to student discount.

* Only fulltime students up to the age of 25 (included) are entitled to student discounts.

To look up other bus / train connections in the country: www.idos.cz

University Student ID card

During the registration at the university you will need to get a Czech university ID card. Erasmus students and students studying a whole degree at the Charles University can choose between 2 following types, non-Erasmus exchange students can only get the basic card.

The **basic card** - is free of charge and is issued without ISIC license (less discounts, some museums and transportation companies, don't accept it as sufficient for a student discount.)

The **ISIC card** - costs 190 CZK, serves as a basic student ID card and entitles the holder to many other discounts. It is widely recognized in the Czech Republic as well as abroad. All ISIC discounts: www.isic.cz/en

Both types of card serve as an ID card in the Charles University libraries (though you need to register in each library when you first use it), a card for payment in the university canteens and for payment of printing / printing in the faculty (two separate accounts) and as an ID card, which enables you to get discounted student travel pass for public transport in Prague.

University student ID cards are issued at 3 places:

- University info centre - Celetná 13
- Faculty of Law - Náměstí Curieových 7 (room 34)
- Faculty of Mathematics and Physics - ke Karlovu 3

You only need to have a passport / citizen ID card and faculty semester coupon (which you've received from your faculty coordinator) and money, if you want the ISIC card. They will take a photo of you on the spot. You'll receive your card immediately.

Make sure to carry the **faculty semester coupon** with the card at all times - otherwise it's invalid.

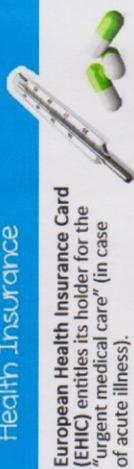
Accommodation Grant

An accommodation grant is paid by the Charles University in Prague as a contribution to the costs of accommodation during university studies to all students whose permanent residence is above certain long distance from Prague. This grant is approximately 500 CZK per month.

All Erasmus students are also entitled to this grant and receive this money as a one-time payment in cash in any major branch of the Komerční banka a.s. at the end of each semester.

Students who are entitled to this grant will receive e-mail from the European Office with details before the end of the semester.

Health Insurance

European Health Insurance Card (EHIC) entitles its holder for the "urgent medical care" (in case of acute illness).

However, it is recommended to **register at a Czech health insurance company**, otherwise the doctor may ask the patient for payment of the treatment on the spot and the patient then have to ask his home insurance company for the reimbursement by himself. EHIC holders registered

at a Czech health insurance company will be given their Czech insurance number and a document proving their registration. This paper document may be requested by the doctor and he may want to keep a copy of it. To get registered you need just your ID and your EHIC card.

Branches of VZP (General Health Insurance Company - the biggest Czech insurance company) in Prague:
www.vzp.cz/o-nas/pobocky/praha

For more information read the Charles University **Information brochure for Arriving Erasmus Students** (www.cuni.cz/UK-2053-version1-UK_Erasmus.pdf), the information on the Charles University website (www.cuni.cz/UK-2045.html#5) and on the website of the **Centre for International Reimbursements** (<http://www.cmu.cz/en>).

Psychological Counseling Centre for International Students

Living in a new and totally foreign environment can be sometimes challenging. **If you feel it's too much to bear don't be afraid to ask for help!**

If you encounter problems while studying, concerns about coursework, or personal or emotional difficulties you can talk to the professional counselor at the **Information and Advisory Center** of the university.

Counselor: **Mgr. Milan Polák**
Opening hours: Monday 12.00 pm - 2.00 pm
Address: Školní 13a, Prague 1
Please make an appointment by e-mail at counsel@ruk.cuni.cz.

www.cuni.cz/UKEN-189.html

Mobile Networks

As all 3 mobile networks in Czech Republic have a policy of a 2 year contracts at minimum, it's best to use prepaid cards.

Thanks to ESN CZ and Vodafone IC CUNI you can get you a pre-paid card with a good tariff for free. Ask for it during the Orientation Week or in IC CUNI office during office hours.

In case you want to try a different tariff, here are the links to major Czech mobile network providers:

Vodafone: www.vodafone.cz/index_en.htm
Telefónica O2: www.o2.cz/osobni/en
T-Mobile: www.t-mobile.cz/web/en

Comparison of prices of all 3 networks can be found at:
www.expatz.cz/prague/article/prague-technology/mobile-operator-comparisons-2011/

Currency Exchange

Currency exchanges are open daily, usually 6 pm. Before changing money, ask how many Czech Crowns (CZK/Kč) will you receive for your currency and what are the fees.

It is safer to use bank services rather than exchange money in exchange offices. For current rates go to web page of the Czech National Bank: www.cnb.cz/en

We can recommend a currency exchange at Kaprova 14/13, Prague 1 near Old Town Square: www.exchange.cz

Giving Tips

Paying in a restaurant you are expected to pay the waiter 5-10 % more or at least round up to the next ten. If the meal and service were both fine of course ...

Useful Phrases

Dobrý den Hello!
Ahoj Hello! (between friends)
Ano Yes
Ne No
Na shledanou Goodbye
Na zdraví! Cheers!
Děkuji / Díky Thank you / Thanks
Prosím Please
Kolik stojí ... How much is ...
Promiňte Excuse me
Omlouvám se I'm sorry
Vstup zakázán Do not enter
Zavřeno Closed
Otevřeno Open
Pivo, prosím. A beer, please.
Ještě jedno One more beer
Pomoc! Help!

Useful info

For detailed information about sights, tips for day trips and other tourist information check out:

www.czechtourism.cz
www.praguewelcome.cz
www.myczechrepublic.cz

Are you interested what's going on at the Charles University? Go to the English section of the university magazines: www.ukradio.cz www.social.umediacz

Emergency calls

150 Fire Brigade
155 Ambulance
158 Police
156 City Police
112 Emergency

Příloha č. 15

Rozvrh aktivit pořádaných pro příjíždějící zahraniční studenty v rámci tzv. orientačního týdne klubem Charles University International Club

ORIENTATION WEEK

FOR INTERNATIONAL STUDENTS AT THE FACULTY OF ARTS

9th – 15th February 2015

MONDAY 9TH

2:00 p.m. REGISTRATION

Address: Náměstí Jana Palacha 2, room number 131

After registration **Student cards will be issued** at Information and Advisory Centre in Celetná 13.

7:30 p.m. THE CZECH WAY

Open lecture focused on cultural differences, specific Czech ways of doing things and cultural acclimatization. It is a survival guide for you guys. Many of your questions will be answered such as: How to address a teacher in an email? Is it true that local people essentially don't like tourists? Why are people in the shops so rude? Are the Czechs really the least proud nation in Europe? Should you shake hands, hug or kiss when you meet a Czech?

Meeting: the main faculty building (Náměstí Jana Palacha 2), room 301.

8:00 p.m. BUDDY EVENING

Buddy evening is not just for the students who have a Czech Buddy! Come and meet local and foreign students of the Faculty of Arts in the friendly and unique atmosphere of this Czech pub!

It's an evening you should not miss!

See you there!

Meeting: in the Pub Vzorkovna, Bartolomějská 13, Praha 1 (close to Národní třída)

TUESDAY 10TH

2:00 p.m. CITY RALLY

City Rally is a task game in groups that will take place in the city centre.

Meeting: in front of Malostranská metro station

2:00 p.m. IN THE FOOTSTEPS OF GOLEM

In the Footsteps of Golem is an icebreaking walking game for groups set in the atmosphere of the Prague Jewish legends.

Meeting: in front of Právnická Fakulta – Faculty of Law (Nám. Curieových 7)

7:00 p.m. EXCEPTIONAL CZECH FILM CLUB

Regular event of IC CUNI, Czech film screening with English subtitles for free. We will be screening the movie The Elementary School (*Obecná škola*) with English subtitles for free.

Meeting: Room 300, Main building of the Faculty of Arts, Náměstí Jana Palacha 2

WEDNESDAY 11TH

10:00 a.m. PASS-IT ON

Free giveaway of kitchen utensils and other useful things that students leaving after the Winter semester left for you in the dorms – come and check it out!

Meeting: Hostivař and Hvězda dormitories

2:00 p.m. SIGHTSEEING TOUR

We will provide you with 2hours-long tour of historical centre.

Meeting: You'll get the information about meeting after registering

10:00 p.m. IC CUNI WELCOME PARTY

Don't miss one of the biggest chances to meet your new friends in Prague!
All Charles University international students and their friends are more than welcome to come and join the top event of the orientation week and celebrate the start of the new semester!!!

The address is **OBČANSKÁ PLOVÁRNA**, U plovárny 8, 118 00 Praha

Entry: Tickets will be sold on Monday 9th and Tuesday 10th and Wednesday 11th in our office (Voršilská 1, Praha 1) and on the events of Orientation Week. The ticket costs 80Kč if you buy it in advance and 100Kč if you buy it at the door.

THURSDAY 12TH

2:00 p.m. CITY RALLY

City Rally is a task game in groups that will take place in the city centre.

Meeting: in front of Malostranská metro station

6:00 p.m. ŽIZKOV RUN

Ice-breaking game combining two of the Czech favorite traditions – meeting friends and having a glass of beer with them.

Meeting: in front of Jiřího z Poděbrad (Metro line A – green line)

FRIDAY 13TH

12:00 p.m. TRADITIONAL CZECH LUNCH

Dumplings, sauce, cranberries, hotovka - those are some of the words you are going to hear if you join a Traditional Czech Lunch event. If we are too many, we will split into several restaurants according to the level of hunger – hungriest will go to the nearest one and the less hungry ones to some places a bit further away from the meeting point. Dobrou chut! :)

Meeting: in front of the main faculty building (Náměstí Jana Palacha 2)

2:00 p.m. IN THE FOOTSTEPS OF GOLEM

In the Footsteps of Golem is an icebreaking walking game for groups set in the atmosphere of the Prague Jewish legends.

Meeting: in front of Právnická Fakulta – Faculty of Law (Nám. Curieových 7)

8:00 p.m. CONCERT: JOHNNY SURVIVED, DOGFATHER, NOISETRAP

Meet the young Czech rock scene! You can look forward to seeing the girl-girl-boy psychedelic JOHNNY SURVIVED, garage drive by DOGFATHER and gloomy pop by NOISETRAP.

The entry is only 100 Kč in pre-sale, 150 Kč at the spot.

Meeting: at ROCK CAFÉ, Národní 20, Praha 1

SATURDAY 14TH

8.40 a.m. TRIP TO BOHEMEIAN PARADISE

The trip to one of Czech national parks will provide you with a hike full of sandstones and astonishing views. Information on price and other information are available in the registration form: http://ic-cuni.cz/orientation_week_reg_form.php

NOTE: YOU ARE FULLY REGISTERED FOR THE TRIP ONCE YOU PAY FOR IT IN OUR OFFICE. IT IS BASED ON FIRST-COMES-FIRST-SERVED POLICY

SUNDAY 15TH

TRIP TO PILSEN

Pilsen is the capital of the West Bohemian region, 4th biggest city in the Czech Republic, university town and home of the famous Pilsner beer. We will see the city centre, visit the Pilsen Synagogue and the famous Pilsen Urquell brewery (incl. a guided tour and a small tasting). Information on price and other information are available in the registration form: http://ic-cuni.cz/orientation_week_reg_form.php

NOTE: YOU ARE FULLY REGISTERED FOR THE TRIP ONCE YOU PAY FOR IT IN OUR OFFICE. IT IS BASED ON FIRST-COMES-FIRST-SERVED POLICY

CONTACT:

Email: ff@ic-cuni.cz

Website: www.ic-cuni.cz

Club facebook page:

Charles University International Club
<https://www.facebook.com/CharlesUniversityInternationalClub>

Please subscribe to our **facebook group** IC CUNI 2014/2015, so that we can keep you updated about upcoming events.
<https://www.facebook.com/groups/ICCUNI20142015/>

Newsletter:

Sign up and you will have all the information about trips and activities to your mailbox.

Regular events during the semester:

CZECH FILM CLUB

Discover Czech culture through movies. With English subtitles and free of charge!

Every Wednesday at 7 p.m., room no. 300 in main building.

SPORT ACTIVITIES

During the semester, we will try to give you an opportunity how to burn some energy!

You can sign up for football, volleyball or basketball and come to play every week!

Find more information at our website or facebook.

**ENJOY THE GREATEST SEMESTER IN
PRAGUE!!!**

IC | CUNI
**CHARLES UNIVERSITY
INTERNATIONAL CLUB**

Příloha č. 16

Prosba o spolupráci lektorek spolu s přehledem vybraných sociokulturních oblastí zkoumání včetně uvedení jejich výskytu v učebnicích, případně doporučeného zařazení do výuky

Prosba o spolupráci lektorek

Sociokulturní kompetence a jazykové vyučování studentů

Milé kolegyně,

prosím Vás v rámci výzkumu pro svou diplomovou práci o probrání níže uvedených témat z učebnic, jejich doplnění a případné začlenění chybějících témat do výuky ve vašich kurzech v zimním semestru 2015/2016.

Seznam je rozdělen na témata, která se v probíraných lekcích v učebnicích nacházejí, nacházejí, ale nejsou kompletně zachycena nebo vysvětlena či se v probíraných lekcích nenacházejí, ale podle popisu úrovně A1 v SERR jsou pro studenty stěžejní (nejedná se o všechna témata z popisu SERR, byl proveden výběr). Zvládnutí těchto témat studenty bude na konci semestru ověřeno testem, který jim bude předložen v rámci výuky (předem prosím o vyčlenění potřebného času na tento test (1 vyučovací hodina)). Krom tohoto stručného seznamu dostanete zároveň podrobnější, ve kterém jsou přesně popsány a vysvětlené pokyny a instrukce.

U témat, která nejsou probírána v učebnici, je navrženo, kam je lze ve výuce přiřadit, aby navazovaly a případně nevhodně nenarušovaly výuku. Samozřejmě že konečná podoba začlenění daných témat je na Vašem uvážení. ☺

Pokud budete mít jakýkoli dotaz, neváhejte se na mě obrátit (email alena.kamenova@gmail.com).

Mnohokrát děkuji za spolupráci

Alena Kamenová

Oblasti zkoumání:**Obsaženo v učebnici:****Mluvená komunikace**

- 1) pozdravy a zdvořilostní fráze (NCSBS, 1. lekce, s. 12,13,15, ČE 1. lekce, s. 6,7) ANO
- 2) představování (NCSBS, 1. lekce, s. 12,13,15, ČE 1. lekce, s. 6,7) ANO
- 3) tykání/vykání a oslovování (NCSBS, 1. lekce, s. 12,13,14, 15, ČE 1. lekce s. 7,8,9,10) ANO
- 4) telefonování (NCSBS, 4. lekce, s. 47, ČE 1. lekce, s. 10) ANO

Psaná komunikace

- 5) adresa (NCSBS, 4. lekce, s. 49 (bez vysvětlení a SZ), ČE 2. lekce, s. 18) ANO

Neverbální komunikace

- 6) tělesný kontakt - podání ruky, líbání na tvář, objímání pouze graficky podání ruky
- 7) postoje těla - uvolňování místa ženám a starším ve veřejných dopravních prostředcích NE
- přednost ve dveřích NE

Život v ČR

- 8) návštěva v české rodině (volně přiřadit, např. k Vánocům) NE
- 9) spropitné v restauraci (doplnit k restauraci) NE
- 10) jídlo: chody během dne, typická česká jídla, výrobky, nápoje (doplnit k restauraci) částečně
- 11) obvyklé způsoby trávení volného času (doplnit) NE EXPLICITNĚ
jen výběrově součástí SZ (slovesa)
- 12) struktura týdne a dne (doplnit při probírání času a časových údajů) NE
- 13) dopravní prostředky - základní ceny lístků v Praze, názvy linek metra (doplnit k orientaci) částečně

Příloha č. 17

Dotazníky a zpětná vazba lektorek – samostatná příloha diplomové práce